

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GNSS AĞLARINDAN ÜRETİLEN SANAL REFERANS İSTASYONU (VRS)
VERİLERİNİN KALİTE KONTROLÜ VE DOĞRULUK ARAŞTIRMASI**

M. OĞUZ SELBESOĞLU

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
HARİTA MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI
GEOMATİK PROGRAMI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. İBRAHİM KOÇ**

İSTANBUL, 2011

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**GNSS AĞLARINDAN ÜRETİLEN SANAL REFERANS İSTASYONU (VRS)
VERİLERİNİN KALİTE KONTROLÜ VE DOĞRULUK ARAŞTIRMASI**

M. Oğuz SELBESOĞLU tarafından hazırlanan tez çalışması 18.07.2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Harita Mühendisliği Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. İbrahim KOÇ
Yıldız Teknik Üniversitesi

Eş Danışman

Doç. Dr. Metin SOYCAN
Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. İbrahim KOÇ
Yıldız Teknik Üniversitesi

_____

Doç. Dr. Metin SOYCAN
Yıldız Teknik Üniversitesi

_____

Yrd. Doç. Dr. R. Gürsel HOŞBAŞ
Yıldız Teknik Üniversitesi

_____

Doç. Dr. Yunus KALKAN
İstanbul Teknik Üniversitesi

_____

Doç. Dr. M. Zeki COŞKUN
İstanbul Teknik Üniversitesi

_____

ÖNSÖZ

Hayatımda her zaman önemli bir yere sahip olan araştırma ve öğrenme isteği, severek icra ettiğim mesleğim Harita Mühendisliği'nin çok geniş bir bilim yelpazesine sahip olması sebebiyle her geçen gün artmaktadır. Araştırma azmiyle çıktığım bu yolda, çalışmamı gerçekleştirmemde benden yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Doç.Dr. İbrahim KOÇ ve Doç.Dr. Metin SOYCAN 'a, bana emeği geçen bütün hocalarıma ve çalışma arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim. Sevgili annem, babam ve kardeşime, her zaman yanımda oldukları için ayrıca teşekkür ediyorum.

Mayıs, 2011

M. Oğuz SELBESOĞLU

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
SİMGE LİSTESİ.....	vii
KISALTMA LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1 Literatür Özeti	1
1.2 Tezin Amacı	2
1.3 Hipotez	2
BÖLÜM 2	3
GNSS TEKİNİĞİ VE GNSS AĞLARI	3
2.1 GNSS Ağları	3
2.2 Global ve Bölgesel Ağlar	4
2.3 Ulusal Ağlar	6
2.4 Sürekli Gözlem Yapan Sabit GNSS Ağları (CORS)	6
2.4.1 Pasif GNSS ağları	8
2.4.2 Aktif GNSS ağları	9
2.4.3 Sabit GNSS ağlarının avantajları.....	10
2.5 TUSAGA Aktif Ağı (CORS-TR).....	10
2.6 İSKİ-UKBS Ağı.....	12
2.7 Japonya Geonet Ağı.....	13

BÖLÜM 3	16
GNSS AĞLARINDA GERÇEK ZAMANLI KİNEMATİK KONUMLAMA.....	16
3.1 Klasik RTK Tekniği.....	17
3.2 Ağ RTK Tekniği.....	18
3.3 RTK Tekniğinde Veri Aktarma Protokolleri	19
3.3.1 Uluslararası Standart Protokoller	20
3.3.2 İnternet Protokolleri	21
3.3.2.1 NTRIP Protokolü.....	22
3.3.2.2 RT-IGS Protokolü.....	22
3.4 Ağ RTK Tekniğinde Hesap ve Aktarma Yöntemleri	23
3.4.1 Alan Düzeltme Parametreleri Yöntemi FKP Yöntemi.....	23
3.4.2 Ana Yardımcı Referans İstasyonları (MAC) Yöntemi	24
3.4.3 Sanal Referans İstasyonu (VRS) Yöntemi	27
3.4.3.1 VRS' de modellenmesi gereken hata kaynakları	29
BÖLÜM 4	31
VRS SANAL GÖZLEM ÜRETİM ALGORİTMASI.....	31
4.1 Hata Analizi	32
4.2 Çoklu Referans İstasyonları Arasındaki İkili Farklar Düzeltmeleri Üretim Algoritması	33
4.3 Sanal Referans İstasyonu Gözlemleri Üretim Algoritması.....	34
4.4 Enterpolasyon Algoritmaları	36
4.4.1 Lineer Kombinasyon Modeli.....	36
4.4.2 Lineer Enterpolasyon Metodu	37
4.4.3 Polinomal Yüzey Modeli	38
4.5 Gezici Alıcının Konumlandırılması	40
BÖLÜM 5	41
SANAL REFERANS İSTASYONU (VRS) VERİLERİNİN ANALİZİ.....	41
5.1 Geonet Ağı Uygulaması	41
5.2 İSKİ-UKBS Ağı Uygulaması.....	45
5.2.1 Çalışma Bölgesi	46
5.2.2 Uygulanan Değerlendirme Stratejisi	46
5.3 TUSAGA-AKTİF Ağı Uygulaması.....	53
5.3.1 Çalışma Bölgesi	53
5.3.2 Uygulamada Kullanılan Ekipman ve Donanımlar	54
5.3.3 Uygulanan Değerlendirme Stratejisi	54
5.3.4 Analizler	56
BÖLÜM 6	80
SONUÇ VE ÖNERİLER	80
KAYNAKLAR.....	83

ANALİZLER.....	85
A-1 İSKİ UKBS Ağı Noktalarının İstatiksel Değerleri	85
A-2 İSTA Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)	88
A-3 KCEK Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)	89
A-4 PALA Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)	90
A-5 SILE Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)	91
A-6 SLVR Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN).....	92
A-7 TERK Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)	93
A-8 TUBİ Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)	94
A-9 TUZL Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN).....	95
A-10 YALI Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN).....	96
ÖZGEÇMİŞ.....	97

SİMGE LİSTESİ

A	Katsayılar matrisi
A^T	Katsayılar matrisinin transpozesi
λ	Dalga boyu
ρ	Uydu ile alıcı arasındaki geometrik uzunluk
$\vec{\alpha}$	Katsayılar vektörü
$\Delta \nabla N$	İkili farklar taşıyıcı dalga tamsayı bilinmeyeni
$\Delta \nabla \varphi$	İkili farklar faz ölçüsü
$\Delta \nabla T$	İkili farklar troposfer gecikmesi
$\Delta \nabla \rho$	İkili farklar uydu ile alıcı arasındaki geometrik uzunluk
$\Delta \nabla I$	İkili farklar iyonosferik gecikme
ΔN	Tekli farklar taşıyıcı dalga tamsayı bilinmeyeni
$\Delta \varphi$	Tekli farklar faz ölçüsü
ΔT	Tekli farklar troposfer gecikmesi
ΔI	Tekli farklar iyonosferik gecikme
$\Delta \rho$	Tekli farklar uydu ile alıcı arasındaki geometrik uzunluk
V^I	İyonosferik düzeltme
V^T	Troposferik düzeltme
$\bar{X}_r$	Alıcı koordinat vektörü
$\bar{X}^s$	Uydu koordinat vektörü
$\bar{X}_v$	Sanal referans istasyonu koordinat vektörü
ΔX	X koordinatları farkı
ΔY	Y koordinatları farkı

KISALTMA LİSTESİ

CMR	Compact Measurement Record
CORS	Continuous Operating Reference Stations
DGPS	Institute of Electrical and Electronics Engineers
ED50	European Datum 1950
EDGE	Enhanced Data Rates for GSM Evolution
FKP	Flächen Korrektur Parameter
GLONASS	Global Navigation Satellite System
GNSS	Global Navigation Satellite System
GPRS	General Packet Radio Service
GPS	Global Navigation System
HGK	Harita Genel Komutanlığı
IERS	International Earth Rotation Service
IGS	International GPS Service for Geodynamics
ITRF	International Terrestrial Reference Frame
İKÜ	İstanbul Kültür Üniversitesi
İSKİ	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MAC	Master Auxiliary Corrections
NAVSTAR	Navigation Satellite Timing and Ranging
NTRIP	Networked Transport of RTCM via Internet Protocol
RTCM	The Radio Technical Commission for Marine
RTK	Real Time Kinematic
SAPOS	Satellite Positioning
TCP	Transmission Control Protocol
TKGM	Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü
TUSAGA	Gerçek Zamanlı Türkiye Ulusal Sabit GNSS Ağı
TUTGA	Türkiye Ulusal Temel GPS Ağı
TUBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UDP	User Datagram Protocol
UHF	Ultra High Frequency
UMTS	Universal Mobile Telecommunications System
VRS	Virtual Reference Station
YTÜ	Yıldız Teknik Üniversitesi

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2. 1 GNSS ağları hiyerarşik yapı şeması.	4
Şekil 2. 2 IGS referans istasyonu.	5
Şekil 2. 3 TUSAGA-Aktif Ağı İstasyonları.	11
Şekil 2. 4 İSKİ-UKBS Ağı istasyonlarının dağılımı	12
Şekil 2. 5 GEONET Ağı Nokta Dağılımı.	14
Şekil 2. 6 GEONET Ağı İstasyonları.	14
Şekil 3. 1 Klasik RTK tekniğinde mesafeye bağımlı hata.	17
Şekil 3. 2 Ağ RTK yönteminde düzeltmelerin enterpolasyonu.....	19
Şekil 3. 3 FKP tekniği.	24
Şekil 3. 4 Ana-Yardımcı Referans İstasyonları Yöntemi (MAC) ağ şeması.	26
Şekil 3. 5 VRS Tekniği İşlem Şeması.	28
Şekil 4. 1 VRS yöntemi.	34
Şekil 5. 1 GEONET Ağı uygulamasında oluşturulan üçgenler	42
Şekil 5. 2 TTC (Trimble Total Control) programı VRS modülü	43
Şekil 5. 3 İSKİ-UKBS ağı ve İSTA, TUBİ noktaları	46
Şekil 5. 4 YALI noktasının kümülatif tablosu	51
Şekil 5. 5 İSTA noktasının kümülatif tablosu	52
Şekil 5. 6 TUSAGA-Aktif Ağı Uygulaması Çalışma Bölgesi	53
Şekil 5. 7 H008 noktasına ait 2.gün için değişim grafiği	57
Şekil 5. 8 H008 noktasında gözlenen uydu sayıları (arazi)	57
Şekil 5. 9 H008 noktasında gözlenen uydu sayıları (sanal)	57
Şekil 5. 10 H008 noktasında izlenen uydular (arazi).....	57
Şekil 5. 11 H008 noktasında izlenen uydular (sanal)	58
Şekil 5. 12 H008 noktasında sinyal kalitesi (arazi).....	58
Şekil 5. 13 H008 noktasında sinyal kalitesi (sanal)	58
Şekil 5. 14 H008 noktasında uydu görünürlüğü (arazi)	59
Şekil 5. 15 H008 noktasında uydu görünürlüğü (sanal)	59
Şekil 5. 16 H122 noktasına ait 2.gün için değişim grafiği	60
Şekil 5. 17 H122 noktasında gözlenen uydu sayıları (arazi)	60
Şekil 5. 18 H122 noktasında gözlenen uydu sayıları (sanal)	60
Şekil 5. 19 H122 noktasında izlenen uydular (arazi).....	61
Şekil 5. 20 H122 noktasında izlenen uydular (sanal)	61
Şekil 5. 21 H122 noktasında sinyal kalitesi (arazi).....	61
Şekil 5. 22 H122 noktasında sinyal kalitesi (sanal)	61

Şekil 5. 23 H122 noktasında uydu görünürlüğü (arazi)	62
Şekil 5. 24 H122 noktasında uydu görünürlüğü (sanal)	62
Şekil 5. 25 UZEL noktasına ait 1.gün verileri için değişim grafikleri ve histogramları	63
Şekil 5. 26 UZEL noktasına ait 2.gün verileri için değişim grafikleri ve histogramları	64
Şekil 5. 27 UZEL noktasında izlenen uydular (sanal)	67
Şekil 5. 28 UZEL noktasında izlenen uydular (arazi)	67
Şekil 5. 29 UZEL noktasında sinyal kalitesi (arazi)	68
Şekil 5. 30 UZEL noktasında sinyal kalitesi (sanal)	68
Şekil 5. 31 UZEL noktasında uydu görünürlüğü (arazi)	69
Şekil 5. 32 UZEL noktasında uydu görünürlüğü (sanal)	69
Şekil 5. 33 İSTA noktasına ait 1.gün verileri için değişim grafikleri	71
Şekil 5. 34 İSTA noktasına ait 2.gün verileri için değişim grafikleri	72
Şekil 5. 35 45 dakikalık periyotlar için istatistiksel değerler ve baz bileşenleri değişim grafikleri	75
Şekil 5. 36 İGNA noktalarına ait 1. gün için değişim grafikleri	78
Şekil 5. 37 İGNA noktalarına ait 2. gün için değişim grafikleri	79

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 2. 1 Çeşitli ülkelerdeki CORS ağıları.....	8
Çizelge 2. 2 İSKİ-UKBS istasyonları.....	13
Çizelge 3. 1 RTCM 3.0 formatının içeriği.....	21
Çizelge 5. 1 1. üçgenin baz mesafeleri.....	44
Çizelge 5. 2 1. üçgen içinde oluşturulan sanal gözlemlerin istatistiksel tablosu.....	44
Çizelge 5. 3 2. üçgenin baz mesafeleri.....	44
Çizelge 5. 4 2. üçgen içinde oluşturulan sanal gözlemlerin istatistiksel tablosu.....	44
Çizelge 5. 5 3. üçgenin baz mesafeleri.....	45
Çizelge 5. 6 3. üçgen içinde oluşturulan sanal gözlemlerin istatistiksel tablosu.....	45
Çizelge 5. 7 İSKİ UKBS Ağı noktalarının istatistik tabloları (m).....	48
Çizelge 5. 8 Dengelenmiş Nokta Koordinatları.....	55
Çizelge 5. 9 H008 noktasına ait 2.gün için istatistiksel değerler.....	56
Çizelge 5. 10 H122 noktasına ait 2.gün için istatistiksel değerler.....	60
Çizelge 5. 11 UZEL noktasının 2 günlük istatistiksel değerleri (GPS uydularıyla çözüm).....	65
Çizelge 5. 12 UZEL noktasının 2 günlük istatistiksel değerleri (GPS+GLONASS uydularıyla çözüm).....	65
Çizelge 5. 13 UZEL noktasının 2 günlük kümülatif ve istatistiksel değerleri.....	66
Çizelge 5. 14 İSTA noktasına ait 1. ve 2.gün verileri için istatistiksel değerler.....	71
Çizelge 5. 15 İGNA noktalarına ait 1. gün için istatistiksel değerler.....	76
Çizelge 5. 16 İGNA noktalarına ait 2. gün için istatistiksel değerler.....	77

**GNSS AĞLARINDAN ÜRETİLEN SANAL REFERANS İSTASYONU (VRS)
VERİLERİNİN KALİTE KONTROLÜ VE DOĞRULUK ARAŞTIRMASI**

M. Oğuz SELBESOĞLU

Harita Mühendisliği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İbrahim KOÇ
Eş Danışman: Doç. Dr. Metin SOYCAN

Günümüzde yaygın şekilde kullanım alanı bulan GNSS teknolojisi ile cm mertebesinde anlık konumlamaya olanak sağlayan tekniğin ilki, 1990'lı yılların başından bu yana kullanılan klasik RTK tekniğidir. Bu tekniğin jeodezik amaçlı yapılan çalışmalarda dezavantajı, referans istasyonu ile gezici alıcı arasındaki mesafe arttığında, atmosferik etkilere, yörünge parametre hatalarına ve diğer hata kaynaklarına bağlı olarak anlık konumlama hatasının büyümesidir. Geçtiğimiz birkaç yıl içerisinde ortaya çıkan Ağ-RTK yapısında anlık konumlama tekniği ile atmosferik etkilerin ve yörünge parametre hatalarının modellenmesi sayesinde mesafeye bağımlılığın büyük oranda ortadan kalktığı söylenebilir. Tez çalışmasının konusu olarak, Ağ-RTK tekniğinin düzeltme hesaplama yöntemlerinden sanal referans istasyonu (VRS) yönteminin doğruluğu ve kalite kontrolünün yapılmasına yönelik uygulamalar ve analizler yapılmıştır. Bu uygulamalar kapsamında, ülkemizde var olan, TUSAGA-Aktif ağı, İSKİ UKBS ağı, İGNA ağı ve Japonya Geonet ağı kullanılmıştır. İlk uygulama olarak TUSAGA-Aktif ağı noktaları kullanılarak İSKİ-UKBS ağının noktaları üzerine gerçek zamanlı sanal gözlemler üretilmiş ve bu noktaların eş zamanlı statik ölçüleri kullanılarak sıfır baz vektörü çözümü yapılmıştır. İkinci uygulamada TUSAGA-Aktif ağı noktaları kullanılarak İGNA ağına ait 6 noktada sanal gözlemler oluşturulmuş ve eş zamanlı olarak bu noktalarda statik ölçüler yapılmıştır. Bu noktalarda da sıfır baz çözümü yapılarak değerlendirmeler yapılmış ve sonuçları verilmiştir. Geonet ağına ise, sanal referans istasyonu yönteminin üçgen kenarlarının uzunluğuna göre doğruluğu test edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanal referans istasyonu, VRS, CORS, Ağ-RTK

**INVESTIGATION OF THE QUALITY CONTROL AND ACCURACY OF THE VRS
DATA OBTAINED FROM GNSS NETWORK**

M. Oğuz SELBESOĞLU

Department of Geomatics

MSc. Thesis

Advisor: Assoc. Prof. Dr. İbrahim KOÇ

Co-Advisor: Assoc. Prof. Dr. Metin SOYCAN

Nowadays, the first widely used real time positioning technique of the GNSS technology with cm-level accuracy is the RTK technique, which has been applied since the beginning of the 1990s. The disadvantage of this technique in geodetic applications is the increase of the resulting positioning error due to atmospheric effects, orbit parameter errors and other error sources while the reference station and rover is over longer distance. It can be said that the distance based errors are highly abated by means of modeling the atmospheric effects and orbit parameter errors with Network RTK of real time positioning technique which has arisen in recent years.

In this thesis, the investigation of the quality control and accuracy of the VRS data obtained from GNSS Network are done by the help of the case studies. In the concept of this study, the TUSAGA Active Network, İSKİ UKBS Network and İGNA Network from Turkey and also Japanese Geonet Network are implemented. In the first study, the real time virtual observations on İSKİ-UKBS Network stations based on TUSAGA Active Network are produced, and by the use of the synchronous static observations, the zero baseline vectors are solved. In the second study, the virtual observations on 6 points included in İGNA Network based on TUSAGA Active Network are achieved and synchronous static observations are done.

The analyses for these points are obtained by the zero baseline vector solutions. In the last study for the Geonet Network, the accuracy limits based on the triangle edge distances of the virtual reference station method are tested.

Key words: VRS, CORS, NRTK

1.1 Literatür Özeti

GNSS tekniği ile anlık konumlama yöntemi, birçok alanda kullanım alanı bulan bir teknik haline gelmiştir. Bu tekniklerden Ağ RTK tekniğinin geliştirilmesinden sonra birçok araştırmacı bu konunun üzerine eğilmiş, birçok alanda testler ve analizler yapılmıştır. Ağ RTK tekniği, düzeltmelerin klasik RTK tekniğinde olduğu gibi bir referans istasyonundan gönderilmesi yerine; birden fazla nokta ile bu düzeltmelerin hesaplanması ve gezici alıcıya iletilmesi tekniğidir denebilir. Bu tezin içeriğinde faydalanılan çalışmalar, Hakli, P. [1] tarafından, Finlandiya’da, GPSnet ağında uygulanan, sanal referans istasyonu (VRS) verilerinin zaman serisi analizlerinin sıfır baz vektörü yöntemi ile incelenmesi ile Wei, vd. [2] tarafından ortaya konulan, sanal referans istasyonu yönteminin matematiksel algoritmasıdır. Hakli, P. [1] tarafından yapılan çalışmada, GNSS ağlarından üretilen sanal gözlemler ile arazide toplanan verilerin karşılaştırılması, bu iki verinin sıfır baz vektörü tekniği ile yapılmıştır. Sıfır baz vektörü tekniğinde, aynı nokta için azarizde toplanan veri ile bu nokta için üretilen sanal gözlemlerin epok-epok baz çözümü yapılır ve beklenen sonuç sıfırdır. Bu çözümden elde edilen baz mesafeleri N (NORTH), E (EAST) ve U (UP) bileşenleri için ayrı ayrı olmak üzere değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler 24 saatlik verilerle 10 periyot şeklinde farklı günlerde tekrarlanmıştır. Bunun yanında, 1 saatlik verilerle 6 ve 7 periyotluk sıfır baz vektörü çözümleri ile Sanal Referans İstasyonu Tekniği’nin kinematik uygulamalardaki doğruluğu incelenmiştir. Sanal Referans İstasyonu (VRS) Tekniği’nde düzeltmeleri üretmek için kullanılan eşitlik ve algoritmalarda ise, [2] makalesinden faydalanılmıştır.

1.2 Tezin Amacı

Jeodezik amaçlı veya navigasyon amaçlı kullanımda Ağ-RTK yöntemi daha hassas sonuçlar vermektedir. Ekonomik anlamda da düşünüldüğünde, klasik RTK yönteminde bir sabit alıcı ve bir gezen alıcıya ihtiyaç varken, Ağ RTK yönteminde yalnızca gezici alıcı ile ağı oluşturan noktalardan alınan düzeltme bilgileriyle anlık konumlama yapılabilmektedir. Bu tez çalışmasında Ağ-RTK yönteminde düzeltmelerin hesaplanmasında kullanılan tekniklerden sanal referans istasyonu (Virtual Reference Station) tekniğinin doğruluğunun araştırılması amaçlanmıştır. VRS yönteminin doğruluğunu araştırma düşüncesi, bu tekniğin pratikte diğer yöntemlerden daha fazla kullanılması ve daha önce yapılan çalışmalarda da anlık konumlama doğruluğu açısından daha iyi sonuçlar verdiğinin görülmesinden doğmuştur.

1.3 Hipotez

Sanal Referans İstasyonu (VRS) tekniği ile GNSS ağ noktaları gözlemlerinden üretilen düzeltmeler ve bu noktalarda elde edilen gözlemlerin, sanal referans istasyonunun bulunduğu konuma enterpolasyonu yapılmaktadır. Bu sanal gözlemlerin doğruluğunun test edilmesi amacı ile yapılan çalışmada, daha önceden belirlenen, koordinatları hassas olarak bilinen noktalara GNSS alıcısı kurularak arazide veri toplanırken, aynı zamanda bu noktalara sanal gözlemler üretilmiştir. Bu iki gözlem aynı nokta için olduğuna göre; toplanan veriler ile üretilen verilerin epok-epok baz çözümü yapıldığında, elde edilen baz bileşenlerinin sıfır olması beklenir. Çeşitli hata kaynaklarından doğan etkiler sebebiyle, baz bileşenlerinin sıfırdan sapmaları zaman serisi analizi ile değerlendirilmiş ve sonuçlar ortaya konmuştur.

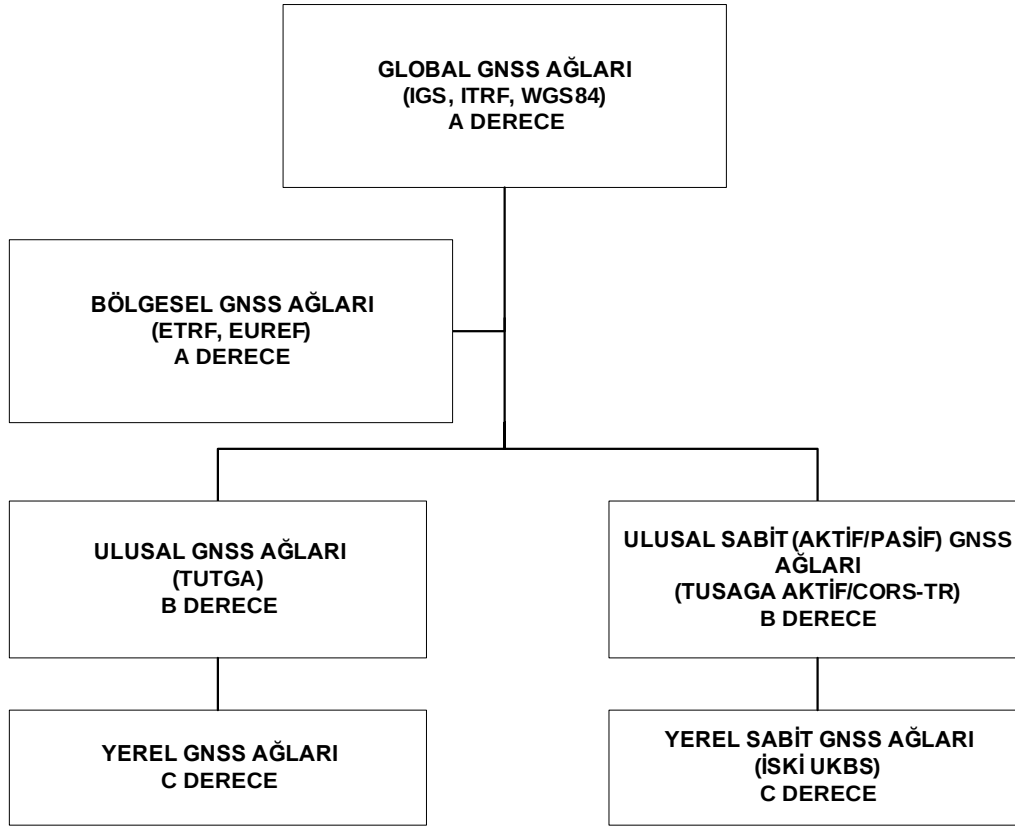

GNSS TEKNIĞİ VE GNSS AĞLARI

2.1 GNSS Ağları

Modern ölçme tekniklerinin içerisinde uydulara dayalı konum belirleme sistemi olan GNSS tekniği günümüzde navigasyon, mühendislik amaçlı uygulamalarda, jeofizik ve jeodezik amaçlı uygulamalarda etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Bu teknikle yapılan uygulamalarda global anlamda koordinatları hassas olarak bilinen noktalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ağlar günümüzde mevcut olup, hiyerarşik bir yapıya sahiptirler. Bu ağ pramidinin en üstünde, global ağlar dediğimiz, A derece olarak adlandırılan ağlar bulunmaktadır. Bu ağlara örnek olarak IGS, ITRF, WGS84 ağları verilebilir. Bir alt seviye olarak nitelendirebileceğimiz B derece ağlar ise ulusal sabit GNSS ağlarıdır. Bu ağlardan sonra hiyerarşik konumda C derece ağlar gelmekte olup, bu ağlar yerel GNSS ağları olarak adlandırılırlar. Bütün ağlar bir üst ağa dayandırılarak yapılandırılmakta ve hesaplanmaktadır. GNSS ağı yapıları, çalışma prensipleri açısından düşünüldüğünde, noktalarının üzerinde GNSS alıcısı olan, sürekli veri toplayan, sabit ağlar olarak adlandırılan ağlardan ve gerektiğinde üzerine GNSS alıcısı kurularak veri toplanan GNSS ağlardan bahsedilebilir. Sürekli veri toplayan ağlar, günümüzde GNSS tekniği ile gerçek zamanlı konumlama yapılabilen klasik RTK yönteminden sonra uygulanmaya başlayan Ağ RTK (Network RTK) yöntemi uygulamalarının referans noktaları olarak kullanılmakta, sürekli olarak uydulardan olan gözlemleri kaydetmekte ve anlık olarak yayın yapmaktadırlar [3].

Bu ağlara aktif ağlar denilmektedir. Bu gelişmeler ışığında sabit ağ kavramı ikiye ayrılarak aktif ağlar ve pasif ağlar kavramları ortaya çıkmıştır. Ağların yukarıda bahsettiğimiz yapılara ayrılarak hiyerarşik yapısı Şekil 2.1’de görülmektedir.

Şekil 2. 1 GNSS ağları hiyerarşik yapı şeması, [3].

2.2 Global ve Bölgesel Ağlar

Uydu teknikleriyle küresel konum belirleme sistemlerinden yararlanılarak, Dünyanın her yerinde, sürekli olarak, uzay sisteminde, doğru ve güvenilir konum bilgilerinin ekonomik olarak elde edilmesi ve bu bilgilerin diğer konumlama sistemleri bilgileriyle birleştirilebilmesi için, global ağların ve bu ağlara bağlı olarak bölgesel ağların oluşturulması gereği ortaya çıkmıştır. Bunun yanında GNSS ile konumlama tekniğinin belirli bir standartta uygulanması, verilerin toplanması ve arşivlenmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaçlar, jeodezik ve jeofizik amaçlı uygulamaları standartlaştırmak, hassas uydu yörüngeleri ve saat bilgilerinin hesabının optimum şekilde yapılabilmesi amacıyla, bütün Dünyayı kapsayan IGS GNSS ağı kurulmuştur.

Dünyadaki bilimsel araştırmalar, disiplinlerarası uygulamalar ve eğitim alanında kullanılmak amacıyla GNSS için yüksek nitelikte verileri belirli bir standartta temin eden bu kuruluş, şu an itibariyle GPS ve GLONASS sistemlerini kapsamaktadır. IGS ağı, tüm yeryüzüne dağılmış ve sayıları 300’ den fazla olan jeodezik standartlara sahip sürekli izleme istasyonuna sahiptir. Global GNSS ağlarından faydalanılarak doğruluğu yüksek konum verileri elde edebilmek için, hassas koordinat sistemlerinin ve referans ağlarının oluşturulması gereksinimi sonucunda, global düzeyde referans ağları ve koordinat sistemleri oluşturulmuştur. Bu amaç için kurulan en etkin kuruluşlardan biri IERS’ dir. ITRF sisteminin tanımlanması ve devamlılığından bu kuruluş sorumludur. IGS kuruluşu da ITRF sisteminin tanımlanmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda IGS, uluslararası anlamda en yüksek doğruluğa sahip sivil GNSS kuruluşudur [4]. Ulusal ve bölgesel GNSS ağlarının ortak ve tek anlamlı bir sistemde tanımlanmasının önemi büyük olduğundan, çalışma bölgesinde IGS istasyonlarının olması, jeodezik nitelikte uygulamalara büyük katkı sağlayacaktır. şekil 2.2’ de bir IGS referans istasyonu fotoğrafı görölmektedir. Global ağlara dayalı olarak yapılandırılan bölgesel ağlar ise, navigasyon uygulamalarının kolaylaştırılması, global jeodezik ve jeodinamik araştırmalar ve uydu tekniklerinden etkin yararlanmaya yönelik, ITRF sisteminin oluşturulmasının ardından, bu ağa dayalı olacak şekilde tasarlanmıştır. Bölgesel ağlara örnek olarak Avrupa Referans Ağı (EUREF) verilebilir.

şekil 2. 2 IGS referans istasyonu, [4].

2.3 Ulusal Ağlar

Ülke GNSS ağlarının tasarımında, yerleşimin yoğun olduğu bölgeler ve ülke yerkabuğunun tektonik hareketlerinin belirleneceği bölgeler dikkate alınarak GNSS istasyonlarının yerleri belirlenir. Bu sayede dinamik bir ağ olarak süreklilik sağlanmış olmaktadır. Ülkemizde de 1997 yılında ülke temel GNSS ağı oluşturma çalışmaları başlamış ve günümüzde aktif olarak kullanıma sunulmuştur. 1999 yılı, 17 Ağustos tarihli depremden sonra güncelleştirilen TUTGA, TUTGA-99A olarak isimlendirilmiştir. Son yıllarda gelişmiş ülkelerde yoğun şekilde kullanılan ve aktif GNSS Ağı olan TUSAGA-Aktif ağı kurulmuş ve kullanıma sunulmuştur [5].

TUSAGA-Aktif ve TUSAGA-Pasif olarak iki ayrı teknikte hizmet veren bu ağ yapısının, daha önceden var olan TUTGA niteliğindeki statik ağ yapısına sahip ağlardan farklı olarak, sürekli gözlem yapan istasyonlardan oluşması ve verilerinin arşivlenerek daha sonra internet ortamında yayınlanması birçok uygulamada kullanıcılara avantajlar sunmaktadır.

Ülkemizin deprem kuşağında bulunması, tektonik hareketlerin sürekli izlenmesi bu ağ yapısında güvenilir ve yüksek doğrulukla belirlenebilmektedir. Ayrıca maliyet ve zaman kazanımı anlamında da büyük faydalar sağlamaktadırlar. Örnek vermek gerekirse, TUTGA ağının depremden sonra güncellenmesi amacı ile 500'den fazla noktanın üzerine GNSS alıcısı kurularak eşzamanlı ölçü yapılması oldukça zahmetli ve maliyeti yüksek bulunmuş, çeşitli zamanlarda yapılan ölçülerin arşivlenmesi ve daha sonra bütün olarak değerlendirilmesi sonucu güncelleştirme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu dezavantajlarının yanında statik ağ yapısı ile Ağ RTK yapısında gerçek zamanlı konumlama yapmak olanaklı değildir. Fakat TUSAGA-Aktif ağı gibi sürekli gözlem yapan ağlarda, Ağ RTK sistemine dayalı, gerçek zamanlı kinematik GNSS uygulamaları yüksek doğrulukla yapılabilmektedir.

2.4 Sürekli Gözlem Yapan Sabit GNSS Ağları (CORS)

Günümüzde GNSS ağı olarak oluşturulan sistemler, genellikle sürekli gözlem yapan ağ sistemleri olarak yapılandırılmaktadır. Bunun yanında GNSS tekniği ile konumlama tekniklerinden, statik, hızlı statik ve kinematik uygulamalar olarak tümünde, jeodezik

anlamda ya da mühendislik amaçlı çalışmalarda, yüksek konum doğruluğunun elde edilebilmesi için rölatif (bağıl) konumlama tekniğinin kullanılması gerekmektedir. Bu da en az iki alıcı ile eş zamanlı veri toplama ile mümkün olmaktadır [6]. Tezin konusu olarak kinematik uygulamaların gerçek zamanlı GNSS tekniği ile konumlama konusu ele alınırsa, günümüze kadar uygulanan klasik RTK tekniğinin, bir referans (baz) istasyonu, gezici alıcı veya alıcılardan oluşması gerekmektedir. Ağ RTK yapısında gerçek zamanlı konumlamada ise sadece bir alıcı ile hassas şekilde konumlama yapılabilmesi, maliyet açısından önemli bir gelişme olarak sayılabilir.

Ağ RTK sisteminde, klasik RTK sisteminin en büyük dezavantajı olan mesafeye bağlı olarak doğruluğu etkileyen atmosferik etkilerin etkin bir şekilde modellenmesi, buna bağlı olarak daha doğru sonuçlar üretmesi önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bilgiler ışığında düşünülürse, sürekli gözlem yapan GNSS ağlarının, mühendislik, jeodezik ve jeofizik amaçlı uygulamalara sunduğu katkı büyüktür.

Sürekli gözlem yapan GNSS ağlarının Ağ RTK yapısında gerçek zamanlı kinematik uygulamalara katkı sunabilmesi için, sahip olduğu referans istasyonlarının bileşenlerinde, anlık olarak verilerin gönderilmesi ve alınabilmesini sağlayan iletişim araçları olması gerekmektedir. Bahsedilen bu referans istasyonlarına sahip sürekli gözlem yapan GNSS ağları, sürekli gözlem yapan aktif GNSS ağları olarak adlandırılmaktadır [7].

Çizelge 2. 1 Çeşitli ülkelerdeki CORS ağıları, [8].

Ülke	GNSS/CORS	İstasyon
ABD	NGS-CORS	1450
Almanya	SAPOS	260
Almanya	ASCOS	180
Avusturya	APOS	30
Belçika	FLEPOS	40
Belçika	WALCORS	23
Finlandiya	GPSNet.fi	76
Hollanda	06-GPS	23
İngiltere	Ordnance	61
İsveç	SWEPOS	50
İsviçre	SWIPOS	29
Japonya	GEONET	1200
Norveç	SATREF/CPOS	60
Türkiye	TUSAGA-AKTİF	147
Yunanistan	HEPOS	98

2.4.1 Pasif GNSS ağıları

Sabit GNSS ağılarının yapısı kapsamında, bölgeyi kapsayan ve amaç doğrultusunda homojen veya bazı bölgelerde daha yoğun olmak üzere uygun dağılım ve baz uzunluklarında, 365 gün, 24 saat veri toplayan referans istasyonları vardır. Noktaların dağılımının hangi parametrelere bağlı olduğu, ağı kurulacağı bölgenin yapısına, kullanım amacına bağlıdır [8]. Örneğin Japonya geonet ağında 1200' den fazla sürekli gözlem yapan GNSS istasyonu, ülkenin deprem kuşağında bulunması nedeniyle 15-20 km baz uzunluğu arasında tasarlanmış ve tesis edilmiştir. Sabit GNSS ağı yapısının, statik yapıda olan ağı yapılarına üstünlükleri birçok alanda kendini göstermektedir. Sabit GNSS ağılarının, jeofizik uygulamalara katkısı düşünüldüğünde, bölgenin anlık olarak tektonik hareketlerinin incelenebilmesi, depremlerin önceden kestirilebilmesi için analizlerin tek anlamlı bir sistemden ve sürekli toplanması sayılabilir. Sabit GNSS ağılarının kullanılmasının, ülkenin tek anlamlı bir referans ve koordinat sisteminde

tanımlanmasına, üst derece ağlarla ilişkisinin hassas bir şekilde kurulmasına, global ölçekte ise, Dünya koordinat sisteminin değişimlerinin izlenmesine katkısı büyük olmaktadır. Sabit GNSS istasyonlarında toplanan veriler ve ürünler, yakın gerçek zamanlı veya gözlem sonrasını izleyen zaman dilimlerinde sivil kullanıcılara sunulur. Bu bağlamda düşünüldüğünde, sivil kullanıcılar bu ürünleri internet ortamından, RINEX veri formatında, istenilen zamanda elde edebilmektedirler. Bu veriler sayesinde ölçü sonrası değerlendirme (post-process) yapılabilmektedir.

Global anlamda Uluslararası GNSS servisi tarafından kurulan ve işletilen IGS ağı, bu yapıda ön plana çıkan bir ağıdır. 7 Ağustos 2011 tarihi itibarıyla ağıdaki 436 istasyonun, 382'si faal durumda hizmet vermektedir. Bu ağın istasyonlarından İSTA, TUBİ, ANKR, TRAB, DYR2 noktaları ülkemizde bulunmaktadır. Aynı zamanda GNSS standartları ve kullanımı açısından 1994 yılından bu yana kullanıcılara yüksek doğruluklu çeşitli ürünler sunan IGS ağı, global düzeyde, referans sisteminin oluşturulmasına ve birçok çalışmaya katkıda bulunmaktadır. Bölgesel olarak kurulmuş ve işletilen bir diğer ağ da, Avrupa sabit GNSS istasyonları (EUREF/EPN) ağıdır. Ülkemizde bu yapıda bir ağın hayata geçirilmesi Harita Genel Komutanlığı (HGK), Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM) ve İstanbul Kültür Üniversitesi' nin katılımlarıyla olmuştur.

Ülkemizin tümünü kapsayan bu sabit GNSS istasyonunun adı Türkiye Ulusal Sabit GNSS (TUSAGA-Aktif/Pasif) Ağı' dır [7].

Bölgesel olarak ise, İstanbul ve yakın çevresini kapsayan Uydulardan Konum Belirleme Sistemi (İSKİ-UKBS) ağı, İSKİ kurumu tarafından hayata geçirilmiştir. Bunların yanında, deprem ve yer kabuğu hareketlerinin incelenmesi çalışmaları için TUBİTAK-MAM tarafından Marmara Bölgesi'nde kurulan MAGNET isimli bir ağ bulunmaktadır [8].

2.4.2 Aktif GNSS ağları

Geleneksel ya da klasik RTK uygulaması olarak anılan gerçek zamanlı kinematik konumlama tekniğinin en büyük dezavantajı mesafeye bağımlı olarak modellenemeyen hata kaynaklarının etkileridir. Ağ RTK yapısında gerçek zamanlı konumlama tekniğinde ise, bahsedilen hataların çeşitli düzeltme hesaplama algoritmalarıyla elde edilmesi sonucu daha hassas ve güvenilir sonuçlar elde edilmektedir. Ağ RTK yapısında gerçek

zamanlı konumlama tekniğinin uygulanabilmesi, aktif yapıda olan sabit GNSS ağlarıyla mümkün olmaktadır. Bu ağ yapısında, referans istasyonlarının üzerinde bir iletişim kaynağı bulunmakta, toplanan veriler ve hesaplanan düzeltmeler anlık olarak kullanıcılara, ağ hesap merkezine gönderilmekte ve alınmaktadır [7].

2.4.3 Sabit GNSS ağlarının avantajları

Sabit GNSS ağları, aktif ya da pasif yapıda olsun, jeodezik, mühendislik, jeofizik amaçlı uygulamalara birçok katkı sunmaktadır. Bu katkıların sonucunda sabit GNSS istasyonları, ağ yapısında modelleme yapıldığı için klasik RTK tekniğine göre daha yüksek doğruluk sağlamakta, klasik RTK yöntemine göre daha geniş kapsama alanında hizmet verebilmektedir. Bunun yanında, yapılan ölçüler sonucu hesaplanan koordinatlar, tek bir datumda ve koordinat sisteminde olduğu için global ve ulusal standartlarda olmakta ve mutlak doğruluk sağlanmaktadır. Yapılan ölçülerin sürekliliği sayesinde, en uygun uydu geometrisi seçilir, kaba hatalar ve uyumsuz ölçüler atıldığı için güvenilirliği ve doğruluğu yüksektir. Ulusal anlamda ve her bölgeyi kapsayan bir sistem olduğu için bölgesel anlamda ağ sistemlerinin kurulması gereksinimini önlemekte ve böylece maliyet anlamında da katkı sağlamaktadır.

2.5 TUSAGA Aktif Ağı (CORS-TR)

Günümüzde sürekli gözlem yapan sabit GNSS ağlarının kurulması, jeodezik ve mühendislik çalışmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu gereksinimler sonucunda ülkemizde de sürekli gözlem yapan TUSAGA-Aktif (CORS-TR) ağının kurulmasına karar verilmiştir. Bu ağın kurulumu, Harita Genel Komutanlığı, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nün denetiminde, İstanbul Kültür Üniversitesi'nin yürütücülüğünde, TÜBİTAK kurumunun desteğiyle gerçekleştirilmiş olup, bir kamu-arge projesidir. Ağ prensibinde çalışan sabit GNSS istasyonlarının kurulması ve datum dönüşüm parametrelerinin belirlenmesine ilişkin araştırma ve uygulama projesi olan TUSAGA-Aktif, Mayıs 2009 itibarıyla tamamlanarak sistem faaliyete geçirilmiştir. Projenin ana hedefleri: Tüm Türkiye'de 147 sabit GNSS istasyonu kurularak Ağ RTK düzeltme verilerinin sağlanması, bu verilerle gerçek zamanlı ve santimetre mertebesinde hassas konumlama yapılması, farklı koordinat sistemleri arasındaki

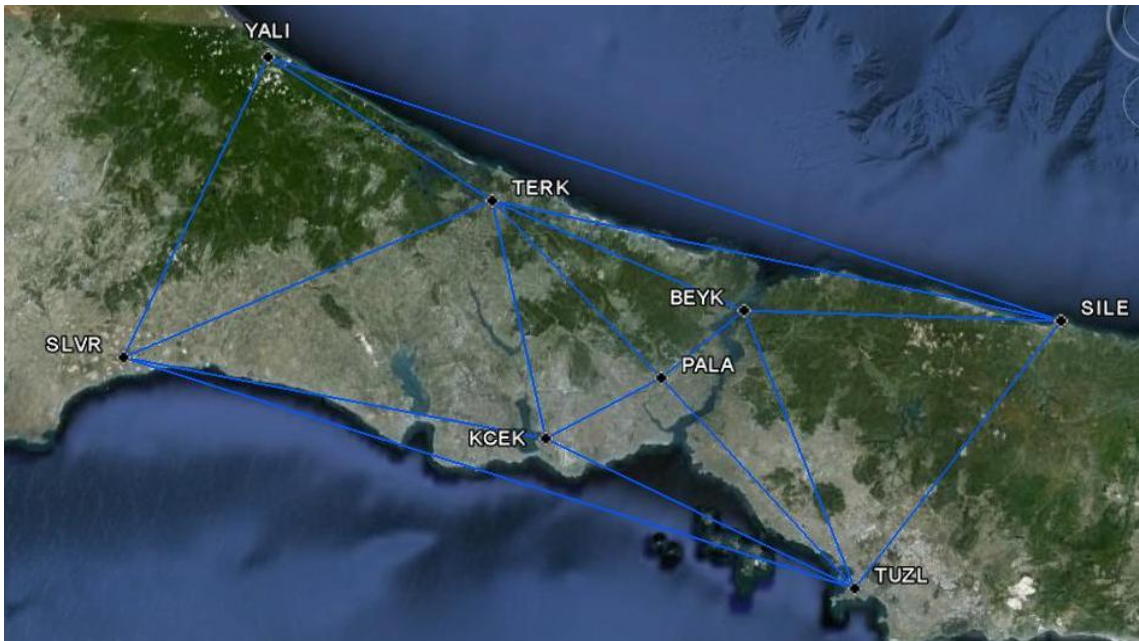

TUTGA ağı ile entegre edilen bu ağın noktaları, ITRF koordinat sisteminde, 2005 epoğunda ve 1996 datumunda hesaplanmıştır [9].

2.6 İSKİ-UKBS Ağı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) tarafından 2008 yılında hayata geçirilmiştir. Bu ağın yapısı da TUSAGA-Aktif ağıyla aynı olup, bölgesel kullanım için tasarlanmış bir CORS ağıdır. Ağın kapsama alanı içerisinde İstanbul il sınırları ve yakın çevresi bulunmaktadır. İSKİ-UKBS ağında 8 adet sabit istasyon mevcuttur [10].

Şekil 2. 4 İSKİ-UKBS Ağı istasyonlarının dağılımı

İSKİ-UKBS sisteminde bulunan sabit istasyonların koordinatları, global bir ağ olan IGS ağına dayalı olarak hesaplanmıştır.

Bu ağın koordinat sistemi ITRF olup, koordinatlar ITRF2005 datumunda ve ITRF2005 epoğunda hesaplanmıştır. Bu ağın kontrol merkezi İSKİ Bilgi İşlem Daire Başkanlığında bulunan 2 adet sunucudan oluşmaktadır. Kontrol merkezine kurulan Geo++ yazılımı ile hesaplanan düzeltmeler NTRIP formatında yayınlamakta olup, düzeltmelerin hesaplanmasında FKP, VRS, MAC yöntemleri kullanılmaktadır. İstasyonlara kurulan

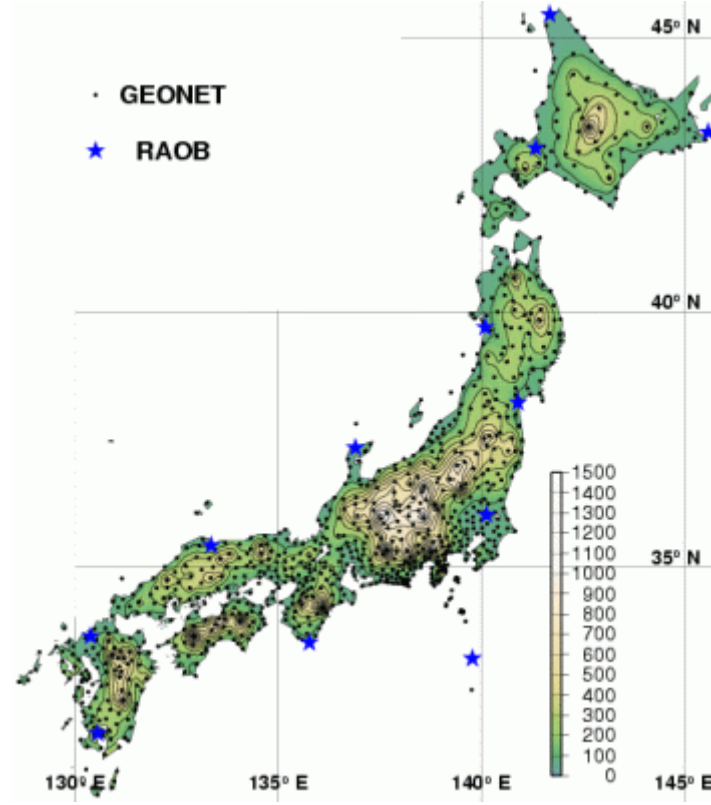
GNSS alıcıları, sinyal yansımalarını önleyici choke ring adıyla anılan antenlerle donatılmıştır. GNSS alıcısı olarak ise TOPCON NET-G3 modeli kullanılmıştır [10].

Çizelge 2. 2 İSKİ-UKBS istasyonları, [10].

Nokta No	Nokta Adı	Tesis Adı
UKBS_01	YALI	Istranca Düzedere Barajı (Yalıköy) Şeflik Binası
UKBS_02	SLVR	Yeraltı Suları ve Göletler Şube Müdürlüğü, Çanta Hizmet Binası
UKBS_03	BEYK	Anadolu Kavağı Terfi Merkezi
UKBS_04	TUZL	Tuzla İleri Biyoloji Arıtma Tesisi
UKBS_05	SILE	Şile Şube Müdürlüğü
UKBS_06	TERK	Terkos Havza Koruma Şefliği
UKBS_07	KCEK	Küçük Çekmece Şube Müdürlüğü
UKBS_08	PALA	İSKİ Kağıthane Genel Müdürlük

2.7 Japonya Geonet Ağı

Sabit GPS istasyonların çalışması Japonya’da ulusal haritacılık kuruluşu olan GSI tarafından 110 istasyonun kurulması ile 1993 yılında başlatılmıştır [11]. 1994 yılında 100 istasyon daha kurulmuş, her iki sistem daha sonra birleştirilmiş ve bunlara 400 istasyon daha eklenmiştir. Bu ağa GEONET adı verilmiştir. GEONET ağı ortalama 25 km sıklıklı yaklaşık 1230 referans istasyonundan oluşmaktadır. İstasyonların tamamı 5 metre uzunluğunda paslanmaz çelik yapı şeklinde tesis edilmiş olup, kullanılan alıcı modeli çift frekanslı jeodezik alıcılar, anten modeli ise radome takılı “choke ring ” antenleridir. Alıcı, güç kaynağı vb tüm çevre birimleri bu tesisin alt tarafında bulunan kilit bölme içerisine yerleştirilmiştir. Bu istasyonlarda 1 Hz sıklıklı 24 saat gerçek zamanlı veri transferi yapılmaktadır. Bu ağa gerçek zamanlı veri transferi kabiliyeti 2003 yılında kazandırılmıştır [11].

Şekil 2. 5 GEONET Ağı Nokta Dağılımı, [11].

GSI GEONET Ağı, başlangıçta yerkabuğu hareketlerinin incelenmesi amacıyla kurulmuş, ancak GRAPES (GNSS Research and Application for Polar Environment) projesi ile birlikte deprem anındaki yer değiştirmelerin de belirlenebileceği görülmüştür. GEONET ile volkanik patlamalarında da izlenebileceği sonucuna varılmıştır. Bunlara ilave olarak günümüzde GEONET; jeodezik ölçmeler, kadastro ve mühendislik ölçmeleri, meteorolojik çalışmalar amaçlı olarak yoğun şekilde kullanılmaktadır.

Şekil 2. 6 GEONET Ağı İstasyonları, [11].

GEONET ağı referans istasyonları verileri GSI merkezinde bulunan hesap ve kontrol merkezine gönderilmektedir. Referans istasyonlarının veri aktarımı IP-VPN veri iletişimi sayesinde yapılmaktadır. Bu istasyonlarda 1Hz (1 saniye) sıklıkla toplanan veriler hesap ve kontrol merkezine aktarılmaktadır. Bu veriler aynı zamanda (RTK) olarak kinematik amaçlı kullanıcılara da ücret karşılığında yayınlanmaktadır. Ticari amaçlı veri yayını sorumluluğunu JAS (Japan Association of Surveyors) üstlenmiştir. Ancak bu yayınlar kullanıcılara JAS (Japon Haritacılar Birliği) ile kontrat imzalamış dört ticari servis sağlayıcı firma tarafından sağlanmaktadır.

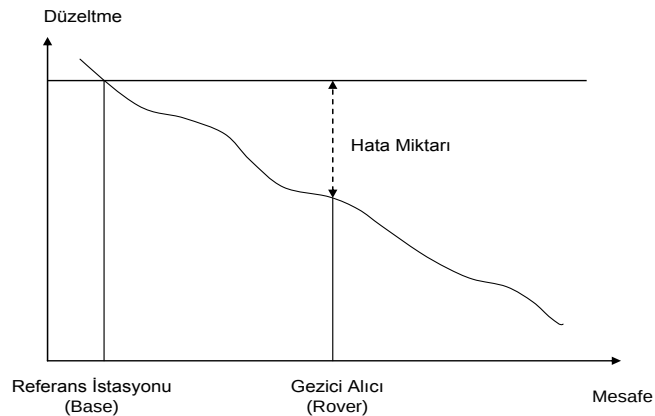
Diğer taraftan, GSI merkezinde toplanan 1 Hz sıklıklı veriler 30 saniye sıklıklı ve 3 saatlik RINEX dosyalar haline getirilerek kurumun web sayfasından kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır. Bu veriler daha sonraki kullanımlar için arşivlenirken, 1 Hz sıklıklı veriler ise deprem, volkanik hareketler, olağan dışı meteorolojik olaylar haricinde en fazla birkaç hafta arşivlenmekte ve daha sonra silinmektedir.

GNSS AĞLARINDA GERÇEK ZAMANLI KİNEMATİK KONUMLAMA

Uydularla konumlama sistemlerinin (GPS) kullanılmaya başlanması 1980'li yılların başına dayanmaktadır. İlk uyduların yörüngeye oturtulmasının ardından anlık olarak konum belirlemenin yaklaşık 300 metre doğrulukla uygulanması önemli bir gelişme olarak söylenebilir. Bu yıllardan günümüze kadar olan gelişmeler içinde, üç boyutlu anlık konum belirlemenin geliştirilmesinde uyduların yayınladığı sinyal yapılarının geliştirilmesi, ABD savunma dairesi tarafından geliştirilen GPS (Global Positioning System) sistemine ilave olarak Avrupa birliğinin (AB) geliştirdiği GALİLEO uydu sistemi ve Rusların geliştirdiği GLONASS uydu sistemi söylenebilir. Son yıllara kadar literatüre geçmiş ve en yoğun kullanılan GPS sisteminin ismi, GLONASS uydu sisteminin geliştirilip, kullanıma başlanmasıyla birlikte GNSS (Global Navigation Satellite Systems) olarak değişmiştir. Bu sistemlerin geliştirilmesinin ardından, üç boyutlu anlık konumlama daha güvenilir, doğruluğu yüksek ve çözüm hızı daha başarılı olarak uygulanmaya başlanmıştır. Uydularla anlık konumlama sistemi uzun yıllardır birçok alanda kullanılmasına karşın, bu sistemlerin doğruluğu ve kalite kontrolü söz konusu olduğunda, dünyanın her yerinde uygulanabilirliği, doğruluğu ve güvenilirliğini etkileyen hata kaynakları mevcuttur. Bu hata kaynaklarının başında atmosferik etkiler olup, uydulardan yayınlanan sinyallere yüksek oranda etki etmektedirler. Bunun yanında uydu sinyallerine kodlanmış anlık yörünge parametrelerini içeren efemeris bilgisi (Broadcast Ephemeris) hatalarla yüklüdür. Bir diğer önemli hata kaynağı da alıcı saat hatasıdır [6].

3.1 Klasik RTK Tekniği

GNSS tekniğinde gerçek zamanlı kinematik uygulamaların geliştirilmesi ve uygulamaya başlanması 1994 yılının başına dayanmaktadır [14]. RTK tekniği ile konum belirlemede, gezici alıcı (Rover), uydulardan yayınlanan sinyalleri kullanarak faz gözlemleriyle kendi konumunu yaklaşık olarak belirlemektedir. Bunun dışında referans istasyonu (base) olarak adlandırılan, koordinatları hassas olarak bilinen bir noktanın üzerinde kurulu olan diğer bir GNSS alıcısı ise, konumunu gezici alıcı ile aynı prensiple bulmakta ve bilinen koordinatlarıyla olan farklarını hesaplamaktadır. Daha sonra bu düzeltmeler, çeşitli iletişim araçlarıyla gezici alıcıya gönderilmektedir. Klasik RTK tekniğinde, konum doğruluğu, gezici alıcı ile referans istasyonunun arasındaki mesafeye bağımlıdır. Mesafenin artmasıyla orantılı olarak büyüyen bu hatanın en önde gelen sebepleri olarak, atmosferik etkiler (iyonosfer, troposfer) ile yörünge parametreleri hatası sayılabilir. Bu hatalar göz önüne alınarak, uygulamada istenilen doğruluğu yakalayabilmek için, gezici alıcının referans istasyonuna olan uzaklığı 10-15 km' yi geçmemelidir [13],[14]. Bunun yanında, klasik RTK tekniğinde, tek baza dayalı çözüm yapıldığı için konumlandırma doğruluğunun kontrolü de sağlanamamaktadır. Klasik RTK tekniğinde mesafeye bağımlı hatanın grafiksel gösterimi şekil 3.1' de görölmektedir. Klasik RTK tekniğinde, referans istasyonunda hesaplanan düzeltmeler gezici alıcının mesafesine bağımlı olarak değişmemekte ve sabit kalmaktadır. Bu sebeple, referans istasyonunda hesaplanan düzeltmeler, gezici alıcı uzaklaşıkça ölçüm yapılan konumdaki düzeltmeleri tam anlamıyla karşılamamakta ve hata mesafeye bağımlı olarak artmaktadır.

şekil 3. 1 Klasik RTK tekniğinde mesafeye bağımlı hata, [7].

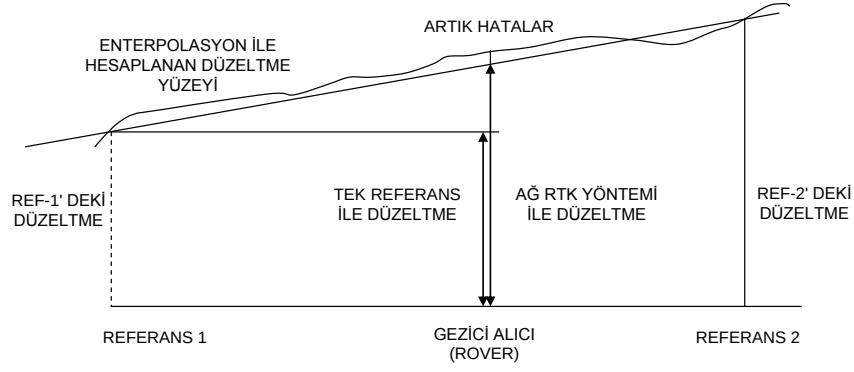
3.2 Ağ RTK Tekniği

Klasik RTK tekniğinde doğruluğu etkileyen en önemli faktörler olarak sayılan atmosferik etkiler, yörünge hatası mesafeye bağımlı olarak etkisini arttırmaktadır. Gerçek zamanlı kinematik uygulamalarda konumlanmanın doğruluğunu, uygulama hızını ve mesafeye bağımlılığı azaltacak yeni bir sistem olarak tasarlanmış Ağ RTK tekniği ortaya konulmuştur. Bu teknikte düzeltmeler, tek referans istasyonundan değil, çoklu referans istasyonları sisteminden üretilmektedir. Yüksek doğruluk ve hassasiyet beklenen Jeodezik uygulamalarda, mühendislik amaçlı uygulamalarda Ağ RTK tekniğinin önemli avantajları bulunmaktadır. Klasik RTK tekniğinde tek referans istasyonuna dayalı hesaplanan düzeltmelerin kontrolü, tek bir baz söz konusu olduğu için sağlanamamakta, bu da ölçünün güvenilirliğini kısıtlamaktadır.

Güvenilir ve doğruluğu yüksek uygulamaların gerçekleştirilebilmesi için öncelikle referans alınan noktaların ağ sistemine dayalı ölçülmüş, hesaplanmış ve dengelemesinin yapılmış olması gerekmektedir. Ağ RTK sisteminde hesaplanan düzeltmeler, jeodezik ağ yapısına sahip, sürekli gözlem yapan sabit GNSS ağlarına dayalı olarak hesaplanmaktadır.

Böylece gezici alıcının olduğu bölgeyi kapsayan ağ noktalarından yararlanılarak, atmosferik etkilerin neden olduğu hatalar ve yörünge hatası gibi hata kaynakları modellenerek elimine edilmekte ve 100 km baz mesafesine varan uzunluklarda cm mertebesinde konum doğruluğuna ulaşmak mümkün olmaktadır [15]. Şekil 3.2' de, Ağ RTK tekniğine temsilen verilen grafikte görüldüğu gibi 2 referans istasyonunda hesaplanan düzeltmelerin, alıcının bulunduğu konuma göre enterpolasyonu yapıldığında, sonucun klasik RTK tekniğine göre daha doğru sonuçlar verdiği görülmektedir. Ağ RTK tekniğinde referans istasyonlarına ait gözlemler kullanılarak ağ düzeltmeleri hesap merkezinde hesaplanmakta ve kullanıcılara (gezici alıcılara) çeşitli iletişim teknikleriyle gönderilmektedir.

Şekil 3. 2 Ağ RTK yönteminde düzeltmelerin enterpolasyonu, [7].

3.3 RTK Tekniğinde Veri Aktarma Protokolleri

Ağ RTK yöntemine göre gerçek zamanlı kinematik konumlamada hesap merkezinde hesaplanan düzeltmelerin gezici alıcıya anlık olarak gönderilmesi gerekmektedir. RTK bilgilerinin aktarılmasında kullanılacak olan veri iletişim sistemlerinin belirlenmesinde uzaklık, kapsama alanı, bant genişliği ve maliyet etken olmaktadır.

Klasik RTK tekniğinde gezen alıcılar ile referans istasyonunun arasındaki haberleşme radyo modem aracılığıyla sağlanır. Bir radyo modemin haberleşme mesafesi ise modemin gücüyle ve çevresindeki engellerle sınırlanmaktadır.

Modemin yayın yaptığı kapsama alanı dışına çıkıldığı ölçme çalışmalarında birden fazla referans istasyonu kurulmak zorunda kalınmaktadır. Ağ RTK yönteminde 100 km' ye varan mesafelerden söz ettiğimize göre ya da hesap merkezinden gezici alıcıya düzeltmelerin gönderildiği düşünülürse yüzlerce km mesafede radyo modem aracılığıyla iletim sağlamak olanaksız hale gelecektir. Bu durumda kullanılması öngörülen tekniklerden GSM/GPRS, uydu haberleşme sistemleri, uygulanabilir sistemler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ağ RTK tekniğinde yaygınca kullanılan yöntemlerden biri internet vasıtasıyla, internet protokolünün (IP) kullanılmasıdır. Buna örnek olarak NTRIP protokolü verilebilir. Bu protokole, eş zamanlı olarak GNSS alıcısı (gezici alıcı) ile bilgisayarın arasındaki bağlantıda GSM, GPRS, EDGE , 3G, CDMA ya da uydu haberleşme tekniklerinden birisi kullanılarak IP ağı üzerinden erişim sağlanmaktadır. Gerçek zamanlı kinematik uygulamalarda aktarılabilecek olan verinin yoğunluğu veri formatına ve gözlenen uydu

sayısına bağılı olarak değişmektedir. Örneğin, RTCM 2.3 formatı çift frekanslı bir alıcıdan 12 uyduya ait kod ve faz ölçü düzeltmelerinin yayınlanması için 4800 bps'ye ihtiyaç vardır. Oysa aynı içerikli ve yoğunluktaki veri kümesi RTCM 3.1 formatı kullanılarak 1800 bps'de aktarılmaktadır [7].

3.3.1 Uluslararası Standart Protokoller

Bu protokoller tüm kullanıcılara açık olup bütün GNSS alıcısı modelleri tarafından kullanılabilmektedirler. Bu protokollerin en temel özelliği yalnızca tek taraflı iletişim ile kullanılmasıdır.

1. NMEA 0183 : Yalnızca navigasyon amaçlı uygulamalar için kullanılmaktadır. bu format tüm GNSS alıcıları için standart olup ASCII formatındadır.
2. CMR/CMR+ : Topcon, Trimble, Leica, Novatel ve Ashtech alıcıları tarafından kullanılmakta olup, bu format ile gerçek zamanlı kinematik uygulamalarda RTCM 2.0' a alternatif olarak daha etkin bir bant kullanımı sağlar.
3. BINEX (BINary Exchange) : GNSS ve SBAS tabanlı kullanımlar için oluşturulmuş, binary formatta olan bir protokoldür.
4. RTCM SC104 : Gerçek zamanlı uygulamalarda veri aktarımında kullanılan uluslararası bir standarttır. RTCM tarafından bugüne kadar 7 değişik standart yayınlanmıştır. Bu standartlar; DGPS için RTCM 2.0 (kod düzeltmesi DGPS), RTCM 2.1 (kod, faz düzeltmesi), DGNSS servisi için RTCM 2.2, RTCM 2.3, RTCM 3.0, RTCM 3.1 (GPS, GLONASS Ağ RTK) ve NTRIP versiyon 1.0'dır.

Çizelge 3. 1 RTCM 3.0 formatının içeriği

Mesaj No	Açıklama
1001	Tek Frekanslı (L1) GPS RTK ölçüleri
1002	İyileştirilmiş L1 GPS RTK ölçüleri
1003	L1 ve L2 GPS RTK ölçüleri
1004	İyileştirilmiş L1 ve L2 GPS RTK ölçüleri
1005	RTK referans istasyonu anteni ARP
1006	RTK referans istasyonu anteni ARP + anten yüksekliği
1007	Anten tanımlayıcı
1008	Anten tanımlayıcı + seri numarası
1009	Tek Frekanslı (L1) GLONASS RTK ölçüleri
1010	İyileştirilmiş L1 GLONASS RTK ölçüleri
1011	L1 ve L2 GLONASS RTK ölçüleri
1012	İyileştirilmiş L1 ve L2 GLONASS RTK ölçüleri
1019	GPS Uydu yörünge bilgileri
1020	GLONASS Uydu yörünge bilgileri

3.3.2 İnternet Protokolleri

Günümüzde aktif yapıda GNSS ağları birçok ülke tarafında kurulmuş ya da kurulmaktadır. Bu ağların kullanılması ile çok sayıda kullanıcı bu sistemlerden anlık olarak veri alması gerekecek olduğundan, iletişim sistemlerinin buna göre düzenlenmesi uygulanabilirlik açısından önemli bir konudur. Gerçek zamanlı kinematik uygulamalarda veri iletişimi radyo modemler (VHF/UHF band) tarafından yapılmakta iken günümüzde yüksek hızlı internet, uydular ve fiber optik hatlar kullanılmaktadır. Bu gelişmelerle birlikte yeni protokoller ortaya çıkmıştır. Bunlar; NTRIP ve RT-IGS protokolleridir [16].

3.3.2.1 NTRIP Protokolü

Düzeltilme verilerinin ya da ağı ilişkin çeşitli verilerin internet üzerinden yayınlanması amacıyla geliştirilmiş uluslararası bir protokoldür. GNSS tekniğine ilişkin bir veri formatı değildir. Yalnızca verilerin internet üzerinden yayınlanma şablonunu çizen bir protokoldür. NTRIP, 2004 yılında bir RTCM standardı olarak kabul edilmiştir [7]. NTRIP protokolü ile servis sağlayıcılar ile kullanıcılar birbirinden ayırt edilebilir ve kullanıcıların kimlik doğrulaması yapılabilmektedir. NTRIP protokolü http tabanlı çalışmakta, veri aktarımında TCP sistemini kullanmaktadır. Bu protokol özellikle aktif GNSS ağlarında yaygın olarak kullanılmaktadır. GSM, GPRS, EDGE ve UMTS gibi IP ağlarını desteklemektedir. Bu protokolün kullanımıyla birlikte veri aktarımındaki eksiklikler ortadan kalkmış, toplu kullanımları desteklemesi yönünden etkin kullanım alanı sağlamıştır. Örneğin, aynı anda binlerce kullanıcıya yüzlerce sunucudan veri gönderilebilmektedir. TCP/IP kullandığı içinde herhangi bir hareketli IP ağına veri gönderebilmekte, bu da kinematik uygulamalar için önemli bir avantaj sağlamaktadır [16].

3.3.2.2 RT-IGS Protokolü

IGS tarafından geliştirilmiştir. Yayınlanan bilgiler;

- İstasyon bilgileri (saatte iki kez)
- Gözlemler (her saniye)
- Efemeris (hesaplandığında)
- Atmosferik parametreler (5 dk.)

Diğer GNSS tekniklerinin iletişiminde kullanılanın aksine tek anlamlıdır. RT-IGS verilerinin yayınlanmasında UDP (User Datagram Protocol) kullanılmaktadır. UDP'nin özelliği olarak düzensiz bir mesaj formatı olup, gönderilen mesajın kalitesi ve doğruluğundan kullanıcı sorumludur. UDP kullanılmasının sebebi ise, internet tabanlı anlık uygulamalarda daha hızlı ve uygun olmasıdır [7].

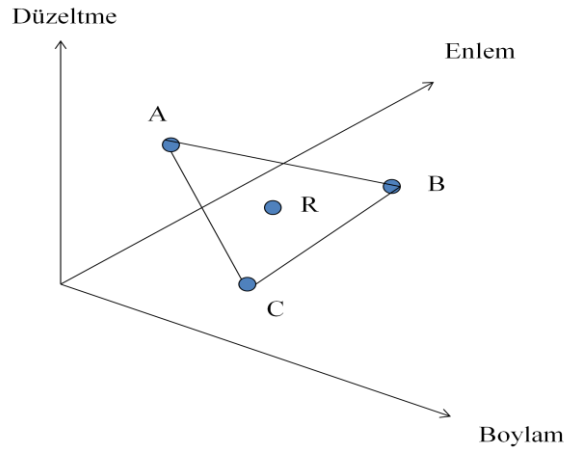
3.4 Ağ RTK Tekniğinde Hesap ve Aktarma Yöntemleri

GPS ile konum belirlemede hata kaynakları, uydu saat hataları, uydu yörüngesi parametrelerinin tanımlanmasından kaynaklanan hatalar, iyonosfer gecikmesi kaynaklı hatalar, troposfer gecikmesi kaynaklı hatalar, yansıma kaynaklı hatalar ve anten faz merkezi hataları olarak sıralanmaktadır. Buradaki yaklaşımın temelinde, tüm bölgeyi ağ yapısı ile kapsayan, koordinatları hassas olarak hesaplanmış sabit GNSS istasyonları ile hata kaynaklarının etkilerini daha etkin bir şekilde modellemek, bu hataları elimine etmek ve böylece gezici alıcıların koordinatlarını duyarlı bir şekilde belirlemek yatmaktadır. Ağ-RTK tekniğinde, tüm hata kaynakları ağ genelinde ele alınmakta ve modellendirilmektedir. Bu yaklaşımda, troposfer, iyonosfer ve yörüngeye ait hataların fonksiyonel ve stokastik ayrımını gerçekleştirilebilmekte ve böylece sabit GNSS ağ yapısı sayesinde bu hatalar giderilebilmektedir. Ağ yaklaşımı RTK/DGPS uygulamaları için yaygın olarak kullanılan başlıca teknikler alt bölümlerde verilmiştir.

3.4.1 Alan Düzeltme Parametreleri Yöntemi FKP Yöntemi

Almanya'da SAPOS topluluğu tarafından geliştirilen bir düzeltme hesap algoritması olan FKP (Flächen Korrektur Parameter) yöntemi, CORS ağlarında, Ağ RTK tekniği ile gerçek zamanlı kinematik konumlama uygulamalarında yaygın olarak kullanılan bir tekniktir. Bu teknikte referans alıcılarından üretilen düzeltme parametrelerinin gezici alıcıya gönderimi yatmaktadır. Bu hesaplamada, gezici alıcı çevresindeki referans istasyonlarının verilerine dayanarak en uygun düzeltme yüzeyi hesaplanır. Gezici alıcının konumu enterpolasyon ile hesaplanmakta, bu işlem için gerekli parametreler gradyen parametreleri şeklinde yayınlanmaktadır. RTCM 2.3 veri formatında düzeltme bilgileri gönderilir. Bunun yanında ilave mesaj-59 gönderilmekte, bu mesajın içeriği ise, her bir referans istasyonunun çevresindeki lineer geometrik ve iyonosferik düzeltme parametrelerinden oluşmaktadır. Bu lineer düzeltmeler doğu-batı ve kuzey-güney doğrultularındaki değişimleri göstermektedir. Bu algoritmanın temelini oluşturan lineer parametre kestirimi yöntemi basit bir yöntem olduğu için FKP parametreleri tek bir referans istasyonunu çevreleyen sınırlı bir alan için düzeltme parametreleri üretmektedir. FKP tekniğinde, gezici alıcı ile referans istasyonları arasında iki yönlü iletişim kurulması zorunluluğu yoktur. İki yönlü iletişim kurulması durumunda, gezici

alıcının düzeltme bilgilerini alacağı en uygun referans istasyonunun belirlenebilmesi için istasyonların NMEA formatında koordinatları gerekmektedir. Fakat günümüzde, Dünya’ daki ağların % 99’ unda çift yönlü iletişim tercih edilmektedir. FKP tekniği basitleştirilmiş olarak Şekil 3.3’de tanımlanmış olup, A, B ve C noktaları referans istasyonlarını, R ise gezen alıcıyı ifade etmektedir. Bu yöntemde belirli bir alan için geçerli olan FKP düzlemleri belirlenmekte, bu düzlem bilgisi ile tek istasyona ait düzeltme parametreleri gezici alıcı tarafından alınmaktadır [7].

Şekil 3. 3 FKP tekniği, [7].

3.4.2 Ana Yardımcı Referans İstasyonları (MAC) Yöntemi

MAC yönteminin temel prensibi; GNSS ağına ve gözlemlere ilişkin azami hata bilgisinin paket halinde gezen alıcılara gönderilmesidir. Böylece ağına ilişkin ne kadar çok bilgi gelirse gezen alıcının kendi konumunu doğru olarak belirleme olasılığı o kadar artacaktır. MAC yönteminde, bir merkez referans istasyonu (master) ve onun “RTCM V3. 1 mesaj 1004” formatında tüm ham ölçü verileri ile diğer (auxiliary, yardımcı) referans istasyonlarının azaltılmış verileri birlikte kullanılmaktadır. MAC prensibinde referans istasyonları ile uydular arasındaki faz uzaklıkları ortak bir belirsizlik seviyesine getirilmektedir. Burada, tüm referans istasyonlarında kaydedilen faz gözlemleri arasında ikili faz farkları oluşturularak, tamsayı bilinmeyenleri çözümü minimum seviyeye düşürülerek geriye kalan iyonosfer, troposfer ve uydu yörünge hataları yüksek doğruluklarla modellendirilmektedir [7].

Ağ yapısında modellendirmede ortaya çıkan büyük hacimli verileri aktarmaktan kaçınmak için;

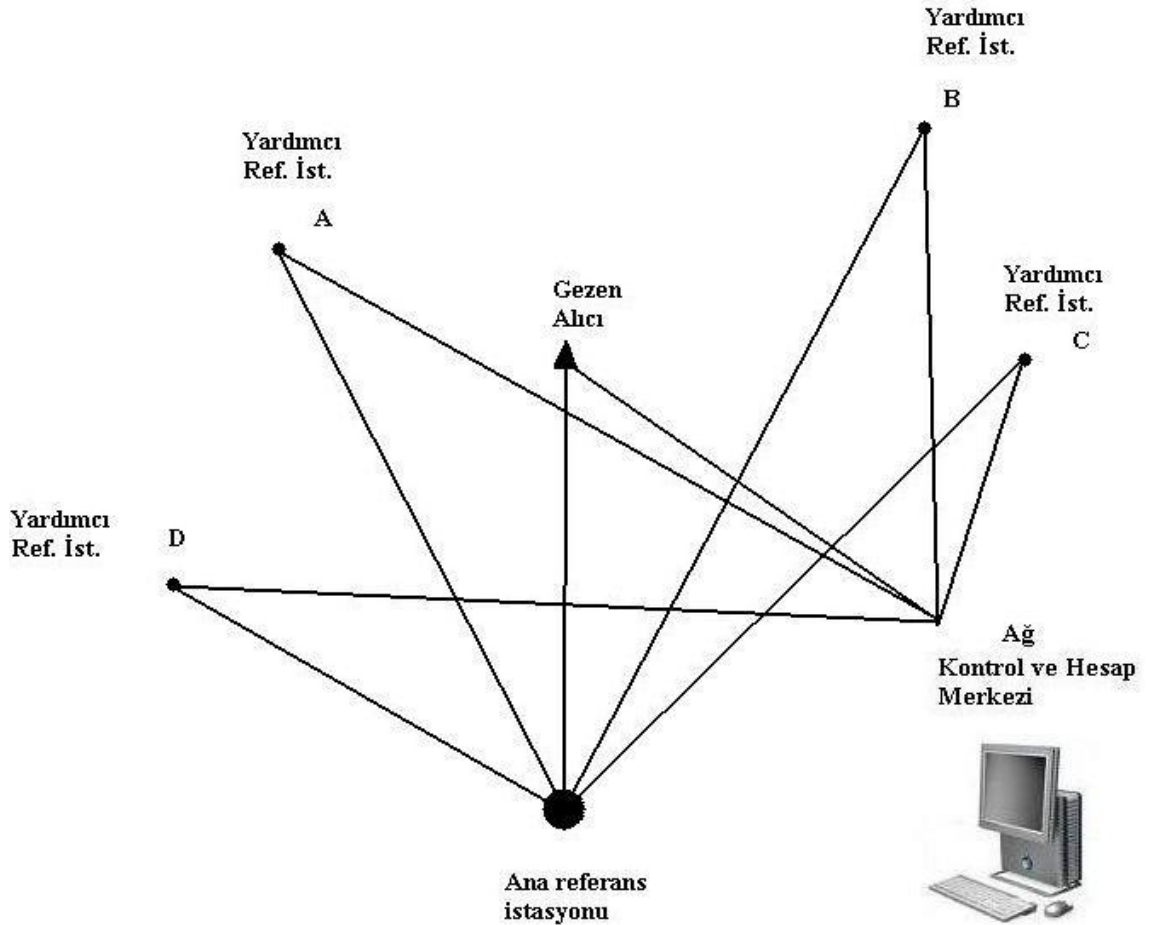
1. Ana istasyona ait tüm düzeltme ve koordinat bilgileri yayınlanmaktadır.
2. Ağın diğer referans istasyonları için yalnızca düzeltme ve koordinat farkları yayınlanmaktadır.
3. Ana istasyon ile ağın diğer referans istasyonları arasında hesaplanan bu farklar küçük boyutlu olup, mesaj içerisinde fazla yer tutmamaktadır.
4. Yayınlanan bu düzeltme farkları, gezen alıcılar tarafından bulunulan nokta için enterpole yapılmasına ya da ağdaki tüm referans istasyonlarına ait mutlak düzeltmelerin tekrar oluşturulmasına yaramaktadır. Böylece, gezen alıcının konum hesabı için hiçbir veri kaybı olmaksızın yalnızca tek yönlü veri aktarma hattı kullanılarak en uygun çözüm elde edilmektedir.
5. Ayrıca, verilerin yayınlanması için gerekli bant genişliği de, düzeltmeleri yayılan ve yayılmayan şeklinde ikiye ayrılarak en aza indirilmektedir. Burada yayılan ile, hızlı değişim gösteren iyonosfer, yayılmayan ile ise, zaman içerisinde yavaş değişim gösteren troposfer ve yörünge ifade edilmektedir.
6. Yayılan iyonosferik düzeltme zamanla hızlı değişim gösterdiği ve frekans bağımlı olduğu için , tüm frekanslardaki (L1, L2, L5) düzeltmeler tam olarak ve sık aralıklarla yayınlanırlar. Türkiye'nin de aralarında bulunduğu orta enlemlerde diferansiyel iyonosferik değişim saniyede birkaç mm.' dir.
7. Oysa troposfer ve uydu yörünge düzeltmeleri zaman içinde yavaş değişim gösterdiğinden daha seyrek aralıklarla yayınlanırlar. Bu nedenle iyonosferik düzeltmelerin 2-10 sn. sıklıkla, troposferik düzeltmelerin ise 10-30 sn. de bir yayınlanması yeterlidir.

Sonuç olarak atmosferik düzeltmelerin 2 sn ile 10 sn arasında bir güncelleme hızı ile yayınlanması gezen alıcı konumunun hesaplanmasında önemli bir doğruluk kaybına neden olmayacaktır. MAC tekniğinde ana istasyonun gezen alıcılara en yakın istasyon olması gerekmemektedir. Önemli olan aynı uydulara gözlem yapılmış olmasıdır. Çünkü ana istasyon düzeltmelerin hesaplanmasında özel bir görevi olmayıp, esas olarak

düzeltilmelerin yayınlanmasında rolü vardır. Eğer herhangi bir nedenle ana istasyondan veri alınamazsa yardımcı referans istasyonlarından birisi bu görevi üstlenirler. MAC yönteminde tüm hata kaynaklarına ilişkin düzeltilmeler gezen alıcılara aktarılmaktadır. Bunun sonucunda ise;

- Sistem bütünlüğü sağlanmakta,
- Uydulara kilitlenme ve ölçüye başlama süresi azalmakta,
- Uydulara kilitlenme ve ölçüye başlama süresi azalmakta,
- Faz belirsizliği çözümleri daha doğru ve hızlı olmakta,

Böylece konum belirleme doğruluğu artmaktadır. Şekil 3.14' de MAC tekniğinin çalışma prensibine ilişkin ağ şeması verilmiştir.

Şekil 3. 4 Ana-Yardımcı Referans İstasyonları Yöntemi (MAC) ağ şeması, [7].

3.4.3 Sanal Referans İstasyonu (VRS) Yöntemi

Sanal referans istasyonu tekniğine dayalı düzeltme hesaplamada temel kural; gezici alıcı için geçerli olan düzeltme katsayılarının, gezici alıcının çevresindeki birden fazla referans istasyonundan faydalanılarak hesaplanmasıdır. Böylece anlık konumlamada hataya sebep olan atmosferik etkiler yüksek doğrulukla belirlenmektedir. Ayrıca, çevredeki referans istasyonlardan biri devre dışı kalırsa, gezici alıcıya en yakın referans istasyonu devreye girerek düzeltmeler hesaplanmaktadır. Bu da sistemin sürekliliği açısından önemli bir özelliktir.

Merkezi işlem yapan bilgisayar mekansal hataları modellemek için referans istasyonlarını kullanır ve uygun düzeltmeler getirir. Kullanıcı açısından bakıldığında hareketli alıcı merkez ile iletişim kurar. Burada kendi yaklaşık konumunu gönderir ve düzeltmeleri talep eder. İşlem yapan merkezi bilgisayar gezici alıcının yaklaşık konum koordinatlarında referans alıcı varmış gibi düzeltmeler üretir ve gezici alıcı sanal referans istasyonuna göre konumlandırılır [17].

VRS'nin kullanıldığı RTK uygulamalarında konum doğruluğu referans istasyonlarından uzaklaşılması durumunda bile santimetre seviyesinde olmaktadır [17].

VRS sisteminde işlem adımları:

1. CORS istasyonlarından veriler hesap ve kontrol merkezine 1 saniye ya da farklı aralıklarla aktarılır.
2. Gezici alıcı kendi yaklaşık konumunu kontrol ve hesap merkezine gönderir.
3. Hesap ve kontrol merkezinde gezici alıcının yaklaşık koordinatlarını kullanarak VRS verisi hesaplanır.
4. VRS verisi RTCM formatında gezici alıcıya gönderilir.
5. Gezen alıcıda standart RTK çözümü yapılarak konum belirlenir.

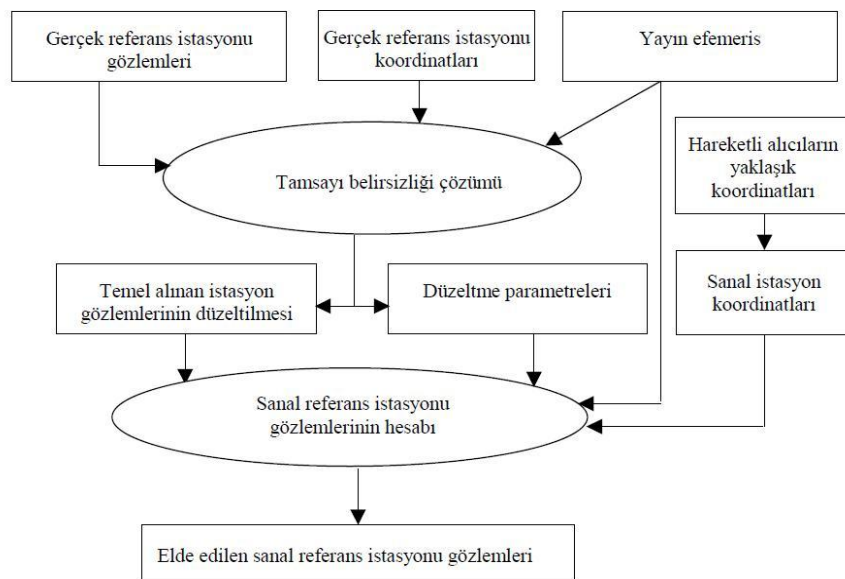
Eğer hesaplamaların talep üzerine tek bir kullanıcı için yapılması istenmiyorsa ve belirlenen bir grid alan için geçerli düzeltme modelleri isteniyorsa bu durumda Sanal Referans Hücre (VRC: Virtual Reference Cell) yöntemi kullanılmaktadır. Özellikle kinematik uygulamalarda, sanal referans istasyonundan uzaklaşıldıkça mesafeye

bağımlı hatalar artmakta, bu da sanal referans istasyonu çözümüne etkilemektedir. VRC yönteminde ise bulunulan bölge için olan düzeltmeler hesaplandığı ve yayınlandığı için kinematik uygulamalarda bu sistemin kullanılması daha uygundur. Bu yöntemde VRS kullanılmamakta, gezen alıcı hangi grid aralığında hareket ederse o bölgeye ait düzeltmeler yayınlanmaktadır.

Burada, grid alandan çok sayıda veri kümesi aktarılır ve gezen alıcı en yakın VRS verilerini seçerek kullanır. Bu yöntemde VRS yönteminde olduğu gibi kullanıcı sayısı sınırlaması yoktur. Gezen alıcı ile hesap ve kontrol merkezi arasında karşılıklı iletişim hattına gereksinim bulunmamaktadır. Bunun yanında hesaplanan düzeltmeler DGPS tekniğine göre hesaplandığı için elde edilecek konum doğruluğu VRS yöntemine göre daha düşük olacaktır. Sonuç olarak VRC yönteminin daha çok WADGPS ağlarında kullanımı uygundur.

Klasik (Standart) gerçek zamanlı kinematik GNSS yöntemine göre yukarıda sayılan üstünlüklerinin yanında VRS sisteminin de bazı olumsuz tarafları da bulunmaktadır. Bunlar kısaca aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Referans istasyon ile gezici alıcı arasında iki taraflı veri iletişim hattının kurulma zorluğu,
- Sunucu kapasitesine bağlı olarak eş zamanlı kullanıcı sayısının sınırlı olması.

Şekil 3. 5 VRS Tekniği İşlem Şeması, [18].

3.4.3.1 VRS' de modellenmesi gereken hata kaynakları

- **Troposferik Etki**

Özellikle yükseklik farklarının çok olduğu dağlık bölgelerde troposfer önemli bir hata kaynağıdır. Düzeltmelerin oldukça önem kazandığı VRS gibi sistemlerde troposferik etkinin de doğru bir biçimde ele alınması gerekmektedir. İyonosferde kullanılan enterpolasyon yöntemine benzer bir biçimde, ağ çözümünden elde edilen troposfer parametreleri kullanılarak sanal referans istasyonundaki troposfer gecikmesi modellenir. Diğer bir deyişle troposferik etkiler enterpole edilir.

- **Yörünge Hatasını Etkisi**

VRS RTK ölçmelerinde IGS predikte edilmiş ya da yayın (broadcast) efemerisi, uygulama açısından istenilen sonuçların elde edilmesini sağlar. Bunun yerine IGS hassas yörüngelerinin kullanılması çözümün kalitesini 1.5-2 kat arttırmaktadır. Uzun bazlarda kısa zaman aralıklarındaki çözümlerde yörüngelerin hassas bir biçimde elde edilmesi gereklidir [19].

- **İyonosferik Etki**

GPS ölçme işlemleri açısından iyonosfer tabakası önemli hatalara neden olur. İki nokta arasındaki mesafenin artmasıyla birlikte iyonosferik etki tamsayı belirsizliği çözümünü güçleştirmektedir. Sanal referans istasyonu kavramı içinde de iyonosferik etki oldukça önemlidir. Bu etkinin doğru bir biçimde belirlenmesi gerekmektedir. İyonosfer tabakasından dolayı meydana gelen hatalar iyonosferdeki elektron yoğunluğu değişimleri nedeniyle düzenli ya da düzensiz bir biçimde oluşurlar. Özellikle ülkemizin de içinde bulunduğu orta enlem bölgelerinde belirleyici etkenler;

- Düşey elektron yoğunluğu
- Orta ölçekli sinyal yolu iyonosfer düzensizliği (MSTID)
- Küçük ölçekli sinyal yolu iyonosfer düzensizliği (Scintillation) biçimindedir.

Güneş aktivitesinin artmasıyla birlikte küçük ve orta ölçekli iyonosferik TEC daha yoğun olmaktadır. Orta enlemlerde küçük ölçekli iyonosfer sinyal yolu iyonosfer düzensizliği bazen etkili olmaktadır. Fakat orta ölçekli sinyal yolu iyonosfer düzensizliği çok sık

olmaktadır. Bu nedenle 50 km'ye kadar olan istasyonlar arasında MSTID'nin doğru bir biçimde modellenmesi gerekmektedir [15].

Görüldüğü üzere, VRS kavramı iyonosferik etkilere oldukça duyarlıdır. GPS çözüm algoritmasına bağlı olarak elde edilen ikili farklar iyonosfer düzeltmesinin farkı alınmamış iyonosfer düzeltmesine dönüştürülmesi gerekmektedir. VRS' de elde edilecek sanal referans istasyonu için iyonosferin interpolasyonu yapılmalıdır. Bunun nedeni, zaman içindeki MSTID değişimleri nedeniyle, iyonosferin sanal referans istasyonu üzerinde değişik yapıda olmasıdır [20].

- **Tamsayı Belirsizliği Çözümü**

VRS kavramı içinde koordinatları hassas bir biçimde bilinen istasyonlarda tamsayı belirsizliği çözümü ilk aşamadır. Tamsayı belirsizliği çözümü görüş alanına giren yeni uydular içinde çözümlidir. Faz sıçraması meydana geldiğinde tamsayı belirsizliklerinin yeniden çözülmesi gerekmektedir [21]. Tamsayı belirsizliği çözümü herhangi bir gözlem için gerçekleştirilemezse bu gözlem işlem dışı bırakılır. Ağda bulunan referans istasyonların koordinatları hassas bir biçimde bilindiğinden tamsayı belirsizliği çözümünü gerçekleştirmek oldukça kolay olmaktadır [15]. Tamsayı belirsizliği çözümü elde edildikten sonra hata modelleri oluşturulmaktadır.

VRS SANAL GÖZLEM ÜRETİM ALGORİTMASI

GNSS tekniğinde sanal referans istasyonu ile konumlama, çoklu referans istasyonlarına dayalı bir RTK ağı teknolojisidir [15]. Bu tekniğin uygulanabilmesi için jeodezik koordinatları çok hassas olarak bilinen en az 3 referans istasyonu gereklidir [7]. Bu referans istasyonları, GNSS tekniğinde, klasik RTK ve Ağ-RTK (NRTK) yöntemleri ile anlık konumlamanın doğruluğunu etkileyen atmosferik etkilerin sebep olduğu sinyal gecikmesi hatası ve uydu yörünge parametrelerine ilişkin hataları belirleyebilmek için sürekli GNSS uydu sinyallerini izlemektedir. Söz konusu hatalar, referans istasyonları yardımıyla hesaplanır ve bu düzeltmeler enterpole edilerek, sanal referans istasyonu gözlemlerine getirilir. Böylece sanal referans istasyonu civarındaki gezici alıcılar bu bilgilerin avantajını kullanarak daha yüksek doğrulukla konumlama sağlarlar. Bu yaklaşımda, gezicinin anlık yaklaşık konumunu veri işlem merkezine göndermesi gerekir. Böylece yaklaşık koordinatlara bağlı olarak sanal gözlemler ve düzeltmeler üretilmektedir.

VRS' nin üretim algoritması yaklaşık koordinatlara dayalıdır. Genellikle gezicinin yaklaşık koordinatları ± 1 m ile ± 10 m arasında değişen bir doğrulukla pseudorange gözlemlerine dayalı olarak tek nokta konumlaması ile hesaplanmaktadır [2]. Bu durumda üretilen sanal referans istasyonu ile gezici alıcı arasında, çok kısa bir baz vektörü oluşmaktadır. Bu kısa baz vektörü sanal referans istasyonu ile gezici arasındaki düzeltmelerin yüksek derecede tutarlılıkla belirlenmesini sağlamak ve bu şekilde geleneksel ikili fark konumlama tekniği daha uygun sonuçlar üretmektedir.

Geleneksel bağıl (rölatif) konumlama teorisine göre: uzun baz vektörleri için hesaplanan düzeltmeler, uzunluğa bağımlı hataların etkisini göstermesiyle daha az benzerlik ve tutarlılık göstermektedir. Bunun sonucu olarak RTK uygulamalarında çözüm süresi uzamaktadır. VRS tekniği bu problemi ortadan kaldırmakta ve RTK ile konulamada referans istasyonuna olan mesafeyi 10-15 km civarından 50-100 km civarına çıkarmaktadır [2]. VRS tekniğinin bu yönüyle, RTK ile rölatif konulamada doğruluk, orta ve uzun mesafelerde önemli derecede artmıştır. RTK servisinin kapsama alanı içerisinde tek referanslı alıcı ile cm düzeyinde doğruluk elde etmek mümkün olmaktadır. Bunun yanı sıra, çoklu referans istasyonları platformları deformasyon izleme vb. çalışmalara olanak sağlayabilmektedir. Ölçme, meteoroloji, trafik izleme, turizm, tarım, çevre koruma ve daha birçok alanla ilgili kurum ve kuruluşlar sistemden maksimum düzeyde faydalanabilmektedirler.

4.1 Hata Analizi

GNSS teorisine göre, konumlama hataları iki kısma ayrılabilir;

1. GNSS uydularına ilişkin uydu saat hataları
2. Sinyalin yayıldığı ortama ilişkin hatalar : iyonosfer, troposfer ve multipath.

Troposferik gecikme hatası GNSS sinyalini dağıtıcı değil düşey yönde etkileyen bir hata kaynağı olup, geleneksel GNSS ölçmelerinde ampirik model düzeltmeleriyle büyük ölçekte giderilmektedir. RTK ağ yaklaşımında ise; çoklu referans istasyonlarından elde edilen verilerden enterpolasyon algoritmasıyla elemine edilmektedir. Troposfer GNSS sinyaline düşey yönde etki ettiğinden, yükseklikle ilintili bir hata kaynağı olarak tanımlanabilir.

İyonosferik gecikme hatası ise GNSS sinyalini dağıtıcı bir hata türü olup, uydu sinyalinin frekansına bağımlıdır. Referans istasyonlarındaki çift frekanslı GNSS alıcıları kullanılarak belirlenip, ikili farklar matematiksel eşitliğine düzeltme olarak getirilebilir.

Multipath (sinyal yansıması) ise, tanımlanması ve ayırt edilmesi son derece güç olan bir hata türü olup, GNSS ölçmelerinde, yansıtıcı yüzeylerden kaçınılarak, özel antenler kullanılarak belirli seviyede elimine edilebilir [2].

4.2 Çoklu Referans İstasyonları Arasındaki İkili Farklar Düzeltmeleri Üretim

Algoritması

GNSS ölçmelerinde hata kaynaklarından olan multipath, düşük sinyal kalitesi, yörünge hatalarının uygun seviyede elimine edildiği varsayılırsa; a ve b harfi referans istasyonunu, m ve n harfi de uyduları simgelerse, ikili farklar gözlem eşitliği aşağıdaki şekilde ifade edilir;

$$\lambda (\Delta \nabla N_{a,b}^{m,n} + \Delta \nabla \varphi_{a,b}^{m,n}) = (\Delta \nabla \rho_{a,b}^{m,n} - \Delta \nabla I_{a,b}^{m,n} + \Delta \nabla T_{a,b}^{m,n}) \quad (4.1)$$

$\Delta \nabla \varphi_{a,b}^{m,n}$ faz gözlemlerinden hesaplanarak elde edilir. Referans istasyonunun koordinatları hassas olarak bilindiğine, uydu koordinatları da efemeris bilgilerinden elde edilebileceğine göre; alıcıyla uydu arasındaki geometrik uzunluk $\Delta \nabla \rho_{a,b}^{m,n}$ biliniyor demektir. $\Delta \nabla N_{a,b}^{m,n}$ taşıyıcı dalga tam sayısı bilinmeyenini çözüldükten sonra, $\Delta \nabla I_{a,b}^{m,n}$ iyonosferik gecikme bilinmeyenini ve $\Delta \nabla T_{a,b}^{m,n}$ troposferik gecikme bilinmeyenini bulunabilir. Bu çözüm akışı bize, bu algorithmada anahtar bilinmeyeninin $\Delta \nabla N_{a,b}^{m,n}$ taşıyıcı dalga tam sayısı bilinmeyenini olduğunu gösterir. Taşıyıcı dalga tam sayısı bilinmeyeninin çözümünde en önemli etken atmosferik etkiler olup, bunlardan iyonosferik gecikme etkisi birinci sırada yer almaktadır. RTK ağlarında noktalar arası mesafe onlarca kilometreyi bulabilir ve mesafenin artmasıyla birlikte noktaların bulundukları konumlar arasındaki atmosferik etkiler değişmektedir [2].

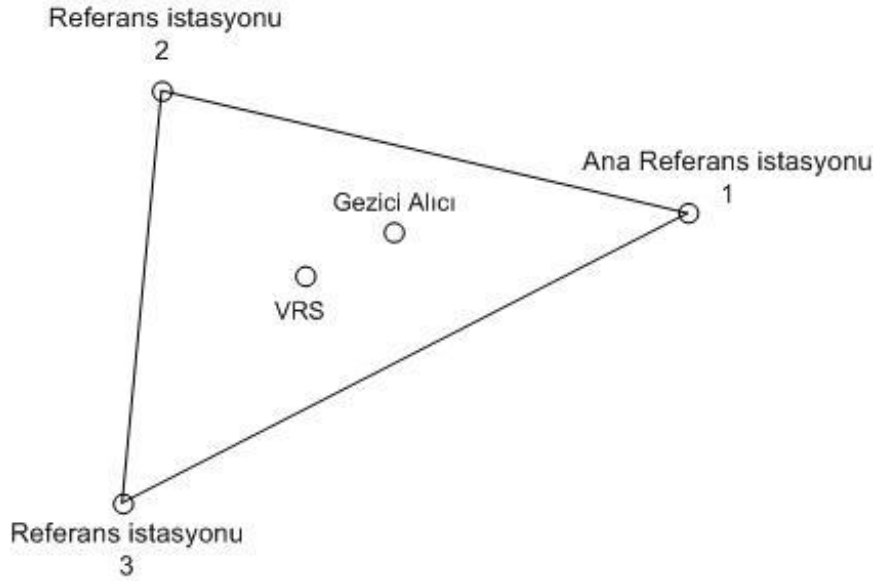
Taşıyıcı dalga tam sayısı bilinmeyeninin çözümünü zorlaştıran en önemli atmosferik etkiler olan troposferik gecikme etkisi ve iyonosferik gecikme etkisi aşağıdaki denklem eşitliği ile tanımlanırsa:

$$V = V^I + V^T \quad (4.2)$$

$$V = \Delta \nabla T_{a,b}^{m,n} + (-\Delta \nabla I_{a,b}^{m,n}) = (\Delta \nabla \varphi_{a,b}^{m,n} + \Delta \nabla N_{a,b}^{m,n})\lambda - \Delta \nabla \rho_{a,b}^{m,n} \quad (4.3)$$

$$V^T = V - V^I = V + \Delta \nabla I_{a,b}^{m,n} \quad (4.4)$$

Sanal referans istasyonu uygulamasında, öncelikle ana referans istasyonu ile diğer referans istasyonları arasındaki bazın çözümü yapılır. Bu bazların çözümünün gerçekleşmesi için ana referans istasyonunun daha önce çözümü sağlanmalıdır. Bunun yanında, sanal referans istasyonundaki ikili fark düzeltmeleri, ana referans istasyonu ile sanal referans istasyonu arasındaki bazın çözümü için yazılan ikili fark düzeltmeleri ile eşdeğerdir [2].

Şekil 4. 1 VRS yöntemi, [2].

Şekil 4.1 de 1 nolu referans istasyonunu ana referans istasyonu olduğuna göre; diğer referans istasyonlarıyla beraber gezici alıcının da m ve n uydularını gördüğü düşünülürse; $\Delta I_{1,2}^{m,n}$, $\Delta I_{1,3}^{m,n}$, $\Delta T_{1,2}^{m,n}$, $\Delta T_{1,3}^{m,n}$ olarak toplam düzeltmeler ifade edilebilir. Burada diğer hata kaynakları göz ardı edilmiştir.

4.3 Sanal Referans İstasyonu Gözlemleri Üretim Algoritması

Bu aşamada, ana referans istasyonundaki gözlemlere geometrik yer değiştirme tekniği uygulanarak, ana referans istasyonu ile sanal referans istasyonu arasındaki gözlemlere bir düzeltme getirilir. Bahsettiğimiz geometrik yer değiştirme, aynı uydudan ana referans istasyonuna ve sanal referans istasyonuna olan mesafelerin farkıdır [2].

Ana referans istasyonunun koordinatları hassas olarak bilinir. Uyduların koordinatları ise efemeris bilgilerinden elde edilebilir.

Bu bilgilere sahip olduktan sonra, uydu ile alıcı anteninin faz merkezi arasındaki geometrik mesafe hassas olarak hesaplanabilir.

$$\rho_r^s = [(\bar{X}_r - \bar{X}^s)^T (\bar{X}_r - \bar{X}^s)]^{\frac{1}{2}} \quad (4.5)$$

Sanal referans istasyonunun konumu ise kod ölçüleri ile mutlak konumlama yöntemi ile bulunur.

Sanal referans istasyonu ile uydu arasındaki geometrik mesafe ise;

$$\rho_v^s = [(\bar{X}_v - \bar{X}^s)^T (\bar{X}_v - \bar{X}^s)]^{\frac{1}{2}} \quad (4.6)$$

Geometrik yer değiştirme ise şu şekilde ifade edilir;

$$\Delta\rho_{r,v}^s = \rho_v^s - \rho_r^s \quad (4.7)$$

Belirli bir epokta, m ve n uyduları için tekli farklar gözlem eşitliği şu şekilde yazılabilir:

$$\Delta\varphi_r^{m,n} = \frac{1}{\lambda} (\Delta\rho_r^{m,n} - \Delta I_r^{m,n} + \Delta T_r^{m,n}) - \Delta N_r^{m,n} \quad (4.8)$$

Aynı epok için bu eşitlik sanal referans istasyonu için de yazılabilir;

$$\Delta\varphi_v^{m,n} = \frac{1}{\lambda} (\Delta\rho_v^{m,n} - \Delta I_v^{m,n} + \Delta T_v^{m,n}) - \Delta N_v^{m,n} \quad (4.9)$$

$$\Delta\varphi_v^{m,n} = \frac{1}{\lambda} (\Delta\rho_r^{m,n} + \Delta\nabla\rho_{r,v}^{m,n} - \Delta I_v^{m,n} + \Delta T_v^{m,n}) - \Delta N_v^{m,n} \quad (4.10)$$

Eşitlik (4.8) ve (4.9)' dan, ana referans istasyonu ve sanal referans istasyonu arasındaki ikili farklar gözlem eşitliği çıkarılabilir.

Matematikse ifadesi ise;

$$\Delta\nabla\varphi_{r,v}^{m,n} = (\Delta\varphi_v^{m,n} - \Delta\varphi_r^{m,n}) = \frac{1}{\lambda} (\nabla\Delta\rho_{r,v}^{m,n} - \nabla\Delta I_{r,v}^{m,n} + \nabla\Delta T_{r,v}^{m,n}) - \nabla\Delta N_{r,v}^{m,n} \quad (4.11)$$

$$\nabla\Delta\rho_{r,v}^{m,n} = (\rho_v^n - \rho_r^n) - (\rho_v^m - \rho_r^m) \quad (4.12)$$

Eşitlik (4.11)' deki $\Delta\varphi_r^{m,n}$ bilinmeyen, ana referans istasyonundaki tekli farklar faz gözlemlerinden; ikili farklar yer değiştirme bilinmeyen $\nabla\Delta\rho_{r,v}^{m,n}$ ise eşitlik (4.12) yardımıyla bulunur. $\nabla\Delta I_{r,v}^{m,n}$ ikili farklar iyonosferik gecikme ve $\nabla\Delta T_{r,v}^{m,n}$ ikili farklar troposferik gecikme bir sonraki bölümde anlatılacak olan enterpolasyon metotları ile

belirlenir. $\Delta\varphi_v^{m,n}$ sanal referans istasyonundaki tekli farklar faz gözlemi, $\nabla\Delta N_{r,v}^{m,n}$ ikili farklar tamsayı bilinmeyeninin çözümünden sonra hesaplanabilir.

4.4 Enterpolasyon Algoritmaları

Sanal referans istasyonu (VRS) tekniğinde, referans istasyonları gözlemlerine dayanarak üretilen düzeltmelerin, gezici alıcının konumuna enterpolasyonu için çeşitli algoritmalar geliştirilmiştir. Bu algoritmalarından en yaygın olarak kullanılanlar lineer kombinasyon modeli, lineer enterpolasyon metodu, polinomal yüzey modelidir.

4.4.1 Lineer Kombinasyon Modeli

Eşitlik (4.13)' de, n adet referans istasyonu olduğu varsayılırsa, eşitlik aşağıdaki gibi yazılır:

$$V = \nabla\Delta T_{i,n} + (-\nabla\Delta I_{i,n}) = (\nabla\Delta\phi_{i,n} + \nabla\Delta N_{i,n})\lambda - \nabla\Delta\rho_{i,n} \quad (4.13)$$

Ana referans istasyonu ile diğer referans istasyonları arasındaki düzeltmeler ise aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

$$V_{u,n} = \alpha_1 V_{1,n} + \alpha_2 V_{2,n} + \alpha_3 V_{3,n} + \dots + \alpha_{n-1} V_{n-1,n} \quad (4.14)$$

Sanal referans istasyonu ile ana referans istasyonu arasındaki düzeltmeler, referans istasyonları i ve ana referans istasyonu n' in lineer kombinasyonu olup, α parametresinin bulunuşu eşitlik (4.15)' de verilmiştir.

$$\sum_{i=1}^n \alpha_i = 1 \quad (4.15)$$

$$\sum_{i=1}^n \alpha_i (\overline{X}_u - \overline{X}_i) = 0 \quad (4.16)$$

$\overline{X}_u$ ve $\overline{X}_i$, kullanıcı ve i referans istasyonu için yatay koordinat vektörlerini ifade eder.

$$\sum_{i=1}^n \alpha_i^2 = Min \quad (4.17)$$

Eşitlik (4.16) ve (4.17) matris formunda yazılırsa:

$$\begin{pmatrix} 1 & 1 & \cdots & 1 & 1 \\ \Delta X_{1,n} & \Delta X_{2,n} & \cdots & \Delta X_{n-1,n} & 0 \\ \Delta Y_{1,n} & \Delta Y_{2,n} & \cdots & \Delta Y_{n-1,n} & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \vdots \\ \alpha_n \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ \Delta X_{u,n} \\ \Delta Y_{u,n} \end{pmatrix} \quad (4.18)$$

Matris B ise;

$$B = \begin{pmatrix} 1 & 1 & \cdots & 1 & 1 \\ \Delta X_{1,n} & \Delta X_{2,n} & \cdots & \Delta X_{n-1,n} & 0 \\ \Delta Y_{1,n} & \Delta Y_{2,n} & \cdots & \Delta Y_{n-1,n} & 0 \end{pmatrix},$$

$$\vec{\alpha} = \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \vdots \\ \alpha_n \end{pmatrix}, \quad C = \begin{pmatrix} 1 \\ \Delta X_{u,n} \\ \Delta Y_{u,n} \end{pmatrix}.$$

$\vec{\alpha}$ vektörünün çözümü;

$$\vec{\alpha} = \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \vdots \\ \alpha_n \end{pmatrix} = B^T (BB^T)^{-1} C \quad (4.19)$$

Yukarıda verilen eşitliklerde görüldüğü üzere; lineer kombinasyon modelinin işlem adımlarında, çözüme ulaşmak için en az üç referans istasyonuna ihtiyaç vardır. Düzeltme katsayıları vektörü $\vec{\alpha}$, B ve C matrislerine bağlıdır.

Bunun anlamı, lineer kombinasyon modelinde düzeltmeler referans istasyonlarının dağılımlarına ve gezici alıcının konumuna bağlı olmasıdır.

Gezici alıcı hareket ettiğinde $\vec{\alpha}$ düzeltme katsayıları vektörü değişmekte ve yeniden hesaplanması gerekmektedir. Bu durumda, gezici alıcı, eğer hareketli bir nesnenin üzerinde ise, iletişim sisteminin yükünün önemli düzeyde artmasına sebep olur. Bu konu lineer kombinasyon modelinin en önemli dezavantajı olarak sayılabilir.

4.4.2 Lineer Enterpolasyon Metodu

Bu metotta, gezici alıcıyı çevreleyen referans istasyonlarındaki hatalardan; iyonosfer gecikmesi, troposfer gecikmesi ve uydu yörüngesi hatası her nokta için üretilir.

Ana referans istasyonu ile sanal referans istasyonu arasındaki düzeltmeler aşağıdaki gibi tanımlanır:

$$V_{u,n} = (\Delta X_{u,n} \quad \Delta Y_{u,n}) \begin{pmatrix} a \\ b \end{pmatrix} \quad (4.20)$$

$\Delta X_{u,n}$, $\Delta Y_{u,n}$ sanal referans istasyonu ile ana referans istasyonu arasındaki koordinat farklarıdır. Sanal referans istasyonu ile ana referans istasyonu arasındaki düzeltmelerin hesaplanabilmesi için bulunması gereken ana unsur; eşitlik (4.20)' de görüldüğü gibi, a ve b parametreleridir.

Bunun için enterpolasyon modeli şu şekilde yazılır:

$$\begin{pmatrix} V_{1,n} \\ V_{2,n} \\ \vdots \\ V_{n-1,n} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \Delta X_{1,n} & \Delta Y_{1,n} \\ \Delta X_{2,n} & \Delta Y_{2,n} \\ \vdots & \vdots \\ \Delta X_{n-1,n} & \Delta Y_{n-1,n} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} a \\ b \end{pmatrix} \quad (4.21)$$

$\Delta X_{i,n}$, $\Delta Y_{i,n}$ ana referans istasyonu n ile referans istasyonu i arasındaki koordinat farkıdır. Lineer enterpolasyon metodunda, a ve b parametrelerinin çözümü için en az üç referans istasyonuna ihtiyaç vardır. Bahsedilen a ve b katsayılarının çözümünde üçten fazla referans istasyonu kullanılırsa; katsayılar en küçük kareler dengeleme yöntemi ile belirlenir.

$$\begin{pmatrix} a \\ b \end{pmatrix} = (A^T A)^{-1} A^T V ,$$

$$A = \begin{pmatrix} \Delta X_{1,n} & \Delta Y_{1,n} \\ \Delta X_{2,n} & \Delta Y_{2,n} \\ \vdots & \vdots \\ \Delta X_{n-1,n} & \Delta Y_{n-1,n} \end{pmatrix}, \quad V = \begin{pmatrix} V_{1,n} \\ V_{2,n} \\ \vdots \\ V_{n-1,n} \end{pmatrix}.$$

Bu aşamadan sonra düzeltmeler (4.20) eşitliğinden bulunur. Burada hesaplanan a ve b parametreleri, NRTK tekniğinin doğruluğunu etkileyen çeşitli hata kaynaklarının fonksiyonudur.

4.4.3 Polinomal Yüzey Modeli

Bu metotta uzaklığa bağımlı hataların, en uygun polinomla modellenmesi amaçlanmaktadır. Oluşturulan polinom bir ya da iki ayrı polinom olarak modellenebilir.

Bunun anlamı yatay koordinatlar ile düşey koordinatın birlikte ya da ayrı ayrı modellenmesidir. Yatay ve düşey koordinatların birlikte modellendiği matematiksel eşitlik:

$$V = (\Delta X \quad \Delta Y \quad \Delta H \quad 1) \begin{pmatrix} a \\ b \\ c \\ d \end{pmatrix} \quad (4.22)$$

Eşitlik (4.22)' de görülen; a, b, c ve d parametrelerinin hesaplanması için en az 5 referans istasyonuna ihtiyaç olup, beşten fazla referans istasyonu ile çözüme gidildiğinde, en küçük kareler dengeleme yöntemi ile bu parametreler hesaplanır.

$\Delta X_{i,n}$ ve $\Delta Y_{i,n}$ referans istasyonu i ile ana referans istasyonu n arasındaki koordinat farkları olup, iki nokta arasındaki yükseklik farkı da $\Delta H_{i,n}$ sembolü ile gösterilir.

$$V = \begin{pmatrix} V_{1,n} \\ V_{2,n} \\ \vdots \\ V_{n-1,n} \end{pmatrix}$$

$$A = \begin{pmatrix} \Delta X_{1,n} & \Delta Y_{1,n} & \Delta H_{1,n} & 1 \\ \Delta X_{2,n} & \Delta Y_{2,n} & \Delta H_{2,n} & 1 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ \Delta X_{n-1,n} & \Delta Y_{n-1,n} & \Delta H_{n-1,n} & 1 \end{pmatrix}$$

Buna göre eşitlik (4.23) şu şekilde yazılabilir:

$$\begin{pmatrix} a \\ b \\ c \\ d \end{pmatrix} = (A^T A)^{-1} A^T V \quad (4.23)$$

Son olarak; a, b, c, d parametrelerinin hesaplanmasından sonra, düzeltmeler aşağıdaki eşitlik ile hesaplanabilir:

$$V_{u,n} = (\Delta X_{u,n} \quad \Delta Y_{u,n} \quad \Delta H_{u,n} \quad 1) \begin{pmatrix} a \\ b \\ c \\ d \end{pmatrix} \quad (4.24)$$

Eğer polinomdan yükseklik bileşeni çıkartılırsa, eşitlik (4.22) şu şekilde yazılabilir:

$$V = (\Delta X \quad \Delta Y \quad 1) \begin{pmatrix} a \\ b \\ c \end{pmatrix} \quad (4.25)$$

Polinomal yüzey modelinde, sadece yatay koordinatların fonksiyonu olarak oluşturulan (4.25) eşitliği genellikle iyonosfer gecikmesinin kestirimi için kullanılır.

4.5 Gezici Alıcının Konumlandırılması

Gezici alıcının mevcut epokta m, n uydularını izlediğini varsayarsak, tekli farklar gözlem eşitliği:

$$\Delta\varphi_u^{m,n} = \frac{1}{\lambda} (\Delta\rho_u^{m,n} - \Delta I_u^{m,n} + \Delta T_u^{m,n}) - \Delta N_u^{m,n} \quad (4.26)$$

Aynı epok için; gezici alıcı ile sanal referans istasyonu arasındaki ikili farklar gözlem eşitliği:

$$\Delta\varphi_u^{m,n} - \Delta\varphi_v^{m,n} = \frac{1}{\lambda} [(\nabla\Delta\rho_{v,u}^{m,n}) - (\Delta I_u^{m,n} - \Delta I_v^{m,n}) + (\Delta T_u^{m,n} - \Delta T_v^{m,n})] - \nabla\Delta N_{v,u}^{m,n} \quad (4.27)$$

Gezici alıcının konumu ile sanal referans istasyonunun birbirine çok yakın olması sebebiyle, atmosferik hataların yaklaşık olarak eşit olduğu düşünülebilir.

$$\Delta I_u^{m,n} - \Delta I_v^{m,n} \approx 0$$

$$\Delta T_u^{m,n} - \Delta T_v^{m,n} \approx 0$$

Bu durumda eşitlik (4.27) aşağıda ki gibi yazılır:

$$\Delta\varphi_u^{m,n} - \Delta\varphi_v^{m,n} = \frac{1}{\lambda} \nabla\Delta\rho_{v,u}^{m,n} - \nabla\Delta N_{v,u}^{m,n} \quad (4.28)$$

Bu işlemten sonra, gezici alıcının konumu, ikili farklar ile bağıl konumlama tekniğine göre belirlenmiş olur [2].

SANAL REFERANS İSTASYONU (VRS) VERİLERİNİN ANALİZİ

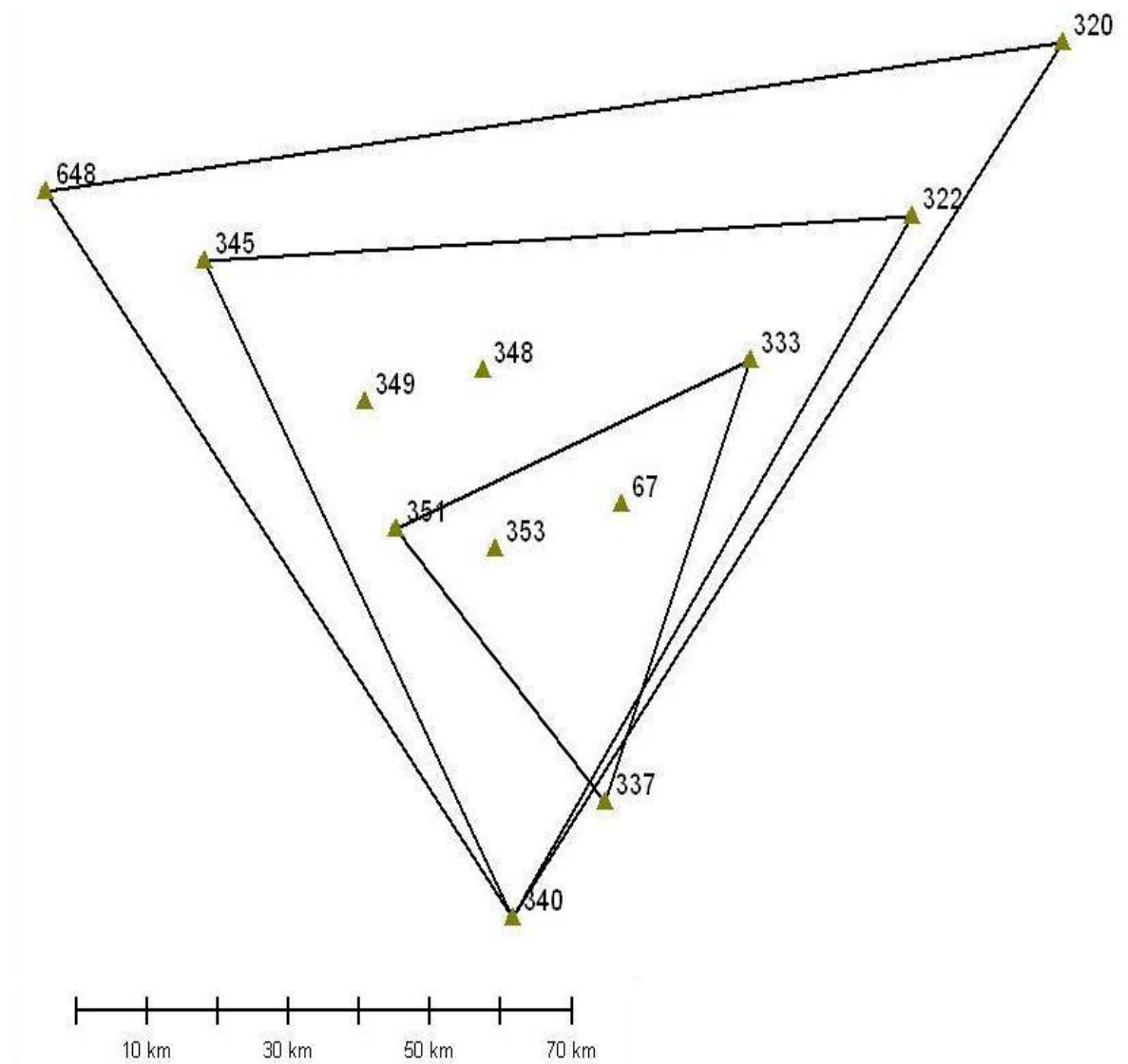
Ağ RTK tekniklerinden olan VRS yönteminin doğruluğunun araştırılması ve kalite kontrolünün yapılması için, Türkiye genelinde hizmet veren TUSAGA-Aktif, İstanbul bölgesinde hizmet veren İSKİ-UKBS ağlarıyla birlikte, Japonya'nın CORS ağı Geonet' ten de yararlanılarak verilerin, sanal olarak ve arazide uygulaması çeşitli yöntemlerle yapılmış ve analizleri ortaya konmuştur.

5.1 Geonet Ağı Uygulaması

Japonya'nın GEONET ağında bulunan noktalardan bir kısmı kullanılarak oluşturulan, çeşitli baz mesafelerinden oluşturulan 3 adet üçgen içinde, seçilen noktalara, referans noktalarından sanal gözlemler üretilmiş, bu sayede üçgen kenar mesafelerinin artmasıyla sanal gözlemlerin doğruluğunun araştırmasını yapmak amaçlanmıştır. Bu ağın kullanılmasında, nokta sıklığının referans istasyonları arasında 15-20 km baz mesafesine varması etkili olmuştur. Referans istasyonları arasındaki farklı baz mesafelerinde, oluşturulan sanal gözlemlere etkisinin test edilmesi Ülkemizde bulunan ağlara göre daha fazla olanak sağlamaktadır. Aşağıda görülen Şekil 5.1' de oluşturulan 3 farklı üçgen görülmektedir. Bu üçgenler kullanılarak, üçgenlerin içine düştüğü 4 farklı nokta için arşivlenmiş veriler arasından statik verileri ilgili günler için indirilmiştir. Bu veriler 2009 yılının 304, 305, 306, 307, 308, 309 ve 310 günleri için olup, bu günlerde günün farklı dilimindeki birer saatlik verileri için aynı noktalarda, aynı gün ve saat dilimi

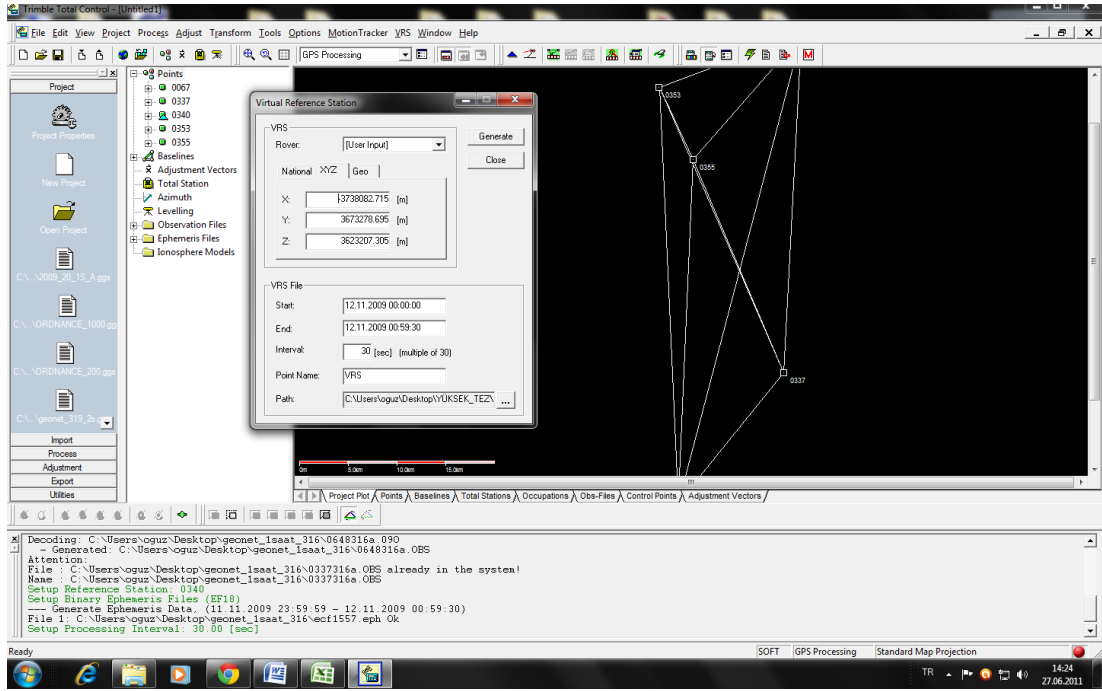
için sanal gözlemler oluşturulmuştur. Sanal gözlemlerin oluşturulmasında TTC (Trimble Total Control) programı kullanılmıştır.

Bu programın tercih edilmesinin sebebi post-process (l sonrası) olarak VRS retim modülünün olmasındır. şekil 5.2’ de bu modül verilmiştir. Bu modül kullanılarak, ilgili noktanın 3 boyutlu Kartezyen koordinatları girilmek suretiyle sanal gözlemler oluşturulur. Oluşturulan sanal gözlemler ile arazide toplanmış gerçek verilerin karşılaştırılması sıfır baz vektr zzm yapılarak gerçekleştirilmiştir.

şekil 5. 1 GEONET Ağı uygulamasında oluşturulan genler

Şekil 5. 2 TTC (Trimble Total Control) programı VRS modülü

İlk olarak baz mesafeleri düşük olan üçgen değerlendirmeleri verilmiştir. Daha sonra üçgen kenarları artan şekilde 2. ve 3. üçgen değerlendirmeye alınmış, referans istasyonlarından oluşturulan sanal gözlemlerin sıfır baz çözümlerinin istatistiksel değerleri verilmiştir. Birinci üçgende 333, 351, 337 noktalarından her bir saatlik ölçü için ayrı olmak üzere, 67 noktasının koordinatlarına ve 353 noktasının koordinatlarına sanal gözlemler oluşturulmuş sıfır baz vektörü çözümüne ilişkin yatay ve dikey bileşenler için istatistiksel değerler Çizelge 5.2' de verilmiştir. Diğer üçgenler için olan sabit noktalar ve aralarındaki baz mesafeleri ise, Çizelge 5.3 ve Çizelge 5.5' de verilmiştir. İstatistiksel değerleri ise Çizelge 5.4 ve Çizelge 5.6' da verilmiştir. Ayrıca baz vektörü bileşenlerinin değişiminde, sistematik hataların ortaya çıkarmak için, bu uygulama ve diğer uygulamalarda rms (root mean square/karesel ortalama hata) değeri hesaplanmış ve istatistiksel tablolarda verilmiştir.

Çizelge 5. 1 1. üçgenin baz mesafeleri

333-351-337	Baz Mesafesi (km)
Maks.	59,2
Min.	39,5
Ort.	48,66

Çizelge 5. 2 1. üçgen içinde oluşturulan sanal gözlemlerin istatistiksel tablosu

Nokta 67	ΔN	ΔE	ΔU
Maks.	0,030	0,022	0,057
Min.	0,021	0,011	0,023
Ortalama	0,027	0,015	0,043
St. Sapma	0,004	0,004	0,015
rms	0,029	0,017	0,049

Nokta 353	ΔN	ΔE	ΔU
Maks.	0,033	0,028	0,058
Min.	0,015	0,010	0,022
Ortalama	0,025	0,017	0,043
St. Sapma	0,007	0,006	0,013
rms	0,028	0,019	0,049

Çizelge 5. 3 2. üçgenin baz mesafeleri

345-322-340	Baz Mesafesi (km)
Maks.	93,4
Min.	82,0
Ort.	86,46

Çizelge 5. 4 2. üçgen içinde oluşturulan sanal gözlemlerin istatistiksel tablosu

Nokta 67	ΔN	ΔE	ΔU
Maks.	0,099	0,110	0,223
Min.	0,024	0,035	0,063
Ortalama	0,057	0,070	0,129
St. Sapma	0,027	0,027	0,063
rms	0,068	0,080	0,152

Nokta 353	ΔN	ΔE	ΔU
Maks.	0,102	0,122	0,188
Min.	0,029	0,043	0,065
Ortalama	0,067	0,083	0,115
St. Sapma	0,026	0,028	0,047
rms	0,076	0,094	0,133

Çizelge 5. 5 3. üçgenin baz mesafeleri

648-320-340	Baz Mesafesi (km)
Maks.	119,7
Min.	99,9
Ort.	112,53

Çizelge 5. 6 3. üçgen içinde oluşturulan sanal gözlemlerin istatistiksel tablosu

Nokta 67	ΔN	ΔE	ΔU
Maks.	0,274	0,231	0,412
Min.	0,091	0,087	0,122
Ortalama	0,158	0,151	0,266
St. Sapma	0,058	0,053	0,090
rms	0,180	0,171	0,301

Nokta 348	ΔN	ΔE	ΔU
Maks.	0,244	0,276	0,378
Min.	0,125	0,115	0,113
Ortalama	0,177	0,191	0,246
St. Sapma	0,048	0,060	0,093
rms	0,197	0,214	0,282

Nokta 349	ΔN	ΔE	ΔU
Maks.	0,273	0,224	0,345
Min.	0,156	0,116	0,074
Ortalama	0,181	0,190	0,180
St. Sapma	0,041	0,035	0,112
rms	0,200	0,208	0,224

Nokta 353	ΔN	ΔE	ΔU
Maks.	0,248	0,250	0,325
Min.	0,144	0,130	0,112
Ortalama	0,195	0,182	0,178
St. Sapma	0,045	0,044	0,070
rms	0,216	0,202	0,205

Görüldüğü üzere sanal gözlemlerin üretilmesinde baz mesafeleri arttıkça sanal gözlemlerin doğruluğu azalmaktadır. 1. Üçgende, 67 noktasındaki N bileşeninin farklarının ortalaması 2.7 cm iken, 2. Üçgende 5.7 cm, 3. Üçgende ise 15.8 cm olduğu görülmektedir.

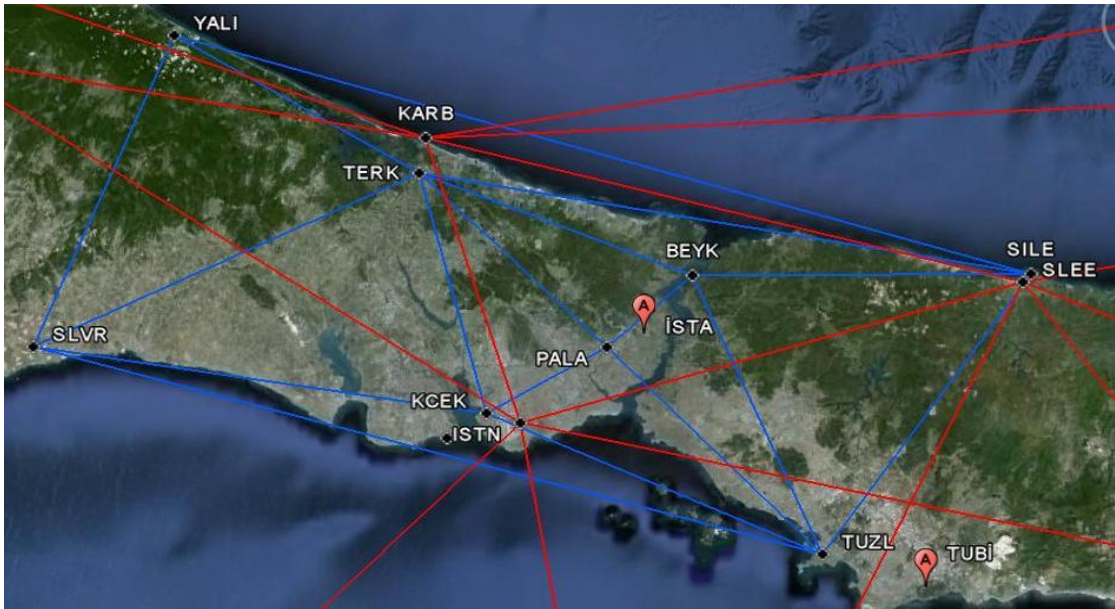
5.2 İSKİ-UKBS Ağı Uygulaması

İSKİ-UKBS ağı 8 adet sürekli gözlem yapan GNSS istasyonundan ve IGS ağına ait İSTA ve TUBi noktalarından oluşmaktadır. TUSAGA-Aktif ağının sürekli gözlem yapan istasyonlarından faydalanılarak İSKİ-UKBS ağı noktalarının koordinatlarında, VRS tekniği kullanılarak sanal gözlemler üretilmiştir. Gözlemler RTCM formatında internet vasıtasıyla RTCM formatında elde edilerek sonradan rinex veriye dönüştürülmüştür. İSKİ-UKBS ağında bulunan referans istasyonlarının sürekli gözlem yapması, bu noktalarda oluşturulacak sanal gözlemlerin uzun süreli olarak analizlerinin yapılmasına olanak sağlayacağından, bu noktaların bilinen koordinatları kullanılarak TUSAGA-Aktif ağına ait referans istasyonlarından, İSKİ-UKBS ağına ait noktalarda sanal gözlemler oluşturulmuştur. Burada amaç: İSKİ-UKBS ağına ait referans istasyonlarına ait noktaların çeşitli lokasyonlarda olması ve bu lokasyonların TUSAGA-Aktif ağına ait

noktaların oluşturduğu, ilgili bölgeyi kapsayan üçgenlerin farklı bölgelerinde olmasına bağlı olarak, sanal gözlemlerin doğruluğunun farklı konumlarda nasıl sonuç verdiğinin analizinin yapılabilmesidir.

5.2.1 Çalışma Bölgesi

Bu uygulamada çalışma bölgesi, İSKİ-UKBS ağının kapsadığı alan olan İstanbul ilidir. İSKİ-UKBS ağına ağına ait noktalar ile TUSAGA-Aktif ağına ait İstanbul bölgesini kapsayan noktalar Şekil 5.3’ de görülmektedir. Kırmızı üçgenlerle çevrili olan ağ TUSAGA-Aktif, mavi üçgenlerle çevrili ağ ise İSKİ-UKBS ağıdır.

Şekil 5. 3 İSKİ-UKBS ağı ve İSTA, TUBİ noktaları

5.2.2 Uygulanan Değerlendirme Stratejisi

Bu uygulamada İSKİ UKBS ağına ait 7 nokta ile IGS ağına ait TUBİ ve İSTA noktaları kullanılmıştır. İSKİ UKBS ağına ait BEYK noktasının çalışma döneminde faal durumda olmaması sebebiyle değerlendirme kapsamına alınamamıştır. Bahsi geçen 9 noktada sürekli olarak veri toplanmakta ve bu veriler arşivlenmektedir. 82., 83. ve 84. GNSS günlerinde, bu noktalarda toplanan statik verilerle eşzamanlı olarak sanal gözlemler oluşturulmuştur. Bu sanal gözlemlerin oluşturulmasında dikkat edilen husus; İSKİ UKBS ağı ile TUSAGA Aktif Ağına aynı datumda olmadıklarından sanal gözlemler, İSKİ UKBS

Ağının nokta koordinatlarına datum dönüşümü uygulanarak elde edilen ITRF1996 datumu koordinatları kullanılarak oluşturulmuştur.

9 nokta için üretilen sanal gözlemler ile bu noktalarda toplanmış statik verilere sıfır baz vektörü çözümü uygulanmış, North (kuzey), east (doğu), up (yukarı) bileşenlerindeki değişimler izlenmiştir. Bu değerlendirmeye ilişkin istatistiksel tablolar metre biriminde olmak üzere Çizelge 5.7' de görülmektedir. Bulunan bu değerler gözlem süresi içinde 0.2 metre ile – 0.2 metre aralığında, 0.025 metre aralıklara bölünerek, aralıklara düşen değer sayısı ve kümülatif yüzdeleri ekler bölümünde Ek-A kısmında verilmiştir. Bazı noktalarda, yapılan sıfır baz çözümlerinde büyük sapmalar olduğu gözlenmiştir.

Bu sapmalar baz vektörü olarak, İSTA noktasında 20,197 km, KCEK noktasında 4,557 km, PALA noktasında 15,314 km ve SİLE noktasında 118.460 km mesafelerindedir. Bu sapmaların yapılan ölçülerin toplamındaki oranları ise;

İSTA noktasında ölçülerin % 3 'ünü, KCEK noktasında % 1' ini, PALA noktasında % 8' ini ve SİLE noktasında % 3' ünü kapsamaktadır. Oluşan bu farkların sebebi incelenirken, ilgili noktalardaki gerçek gözlemlerle sanal gözlemler karşılaştırılmış, sanal gözlemlerdeki değişim tespit edilmiştir. Tespit edilen bu baz mesafeleri ile, ilgili noktalardan bir çember çizildiğinde, İSTA, KCEK, PALA noktalarından TUSAGA-Aktif noktalarından ISTN noktasına, SİLE noktasından ise BURS noktasına olan baz mesafeleri olduğu görülmüştür. Bu zaman dilimlerinde sanal gözlemlerin, noktalardaki veya hesap merkezinde olan aksaklıklar nedeniyle oluşturulamadığı, bu sebeple yakındaki veya uygun bir noktadan düzeltmelerin gönderildiği düşünülmektedir.

İstatistiksel tablolarda, her nokta için 3 gün tekrarlı olmak üzere verilen değerlere bakılırsa; N (kuzey) ve E (doğu) bileşenindeki değişimin standart sapmasının 1 cm civarında seyrettiği, U (yükseklik) bilenindeki değişimin ise, 2 ila 3 cm arasında değiştiği gözlenmiştir. Yalnız İSTA noktasının 3. Günündeki değerlerde yükselme görüldüğü ve bu değerlerin günlük çeşitli etkilerden kaynaklandığı düşünülmüştür.

Ayrıca bu noktalara ait ve her bileşen için verilen kümülatif yüzdelere tablolarına bakılarak, yapılan ölçülerde ne kadarının hangi değer aralığında olduğu tespit edilmiş ve bu sayede sanal gözlemlerin güvenilirliği hakkında bilgiler ortaya çıkmıştır. Tablolarda da görüldüğü üzere yatay bileşenlerin % 90 'ının üzerinde 2,5 cm ile -2,5 cm

arasında kaldığı gözlenmiştir. Yükseklik bileşenlerinde ise, % 90' a yakınının 5 cm ile – 5 cm aralığında olduğu görülmektedir.

Bu noktalara ilişkin günlük değerlendirmelerin, 3 bileşen için standart sapmalarına bakılarak en iyi sonuç veren YALI noktasının 2. gün için olan histogramları Şekil 5.4' de, en kötü sonuç veren İSTA noktasının 3. gün için olan histogramları ise Şekil 5.5' de verilmiştir. Bu uygulamada sıfır baz vektörü çözümü her noktada % 99' un üzerinde sağlanmıştır. İstatiksel değerlerin hesaplanılmasına katılan sıfır baz vektörü çözümlerinin bir kısmı $\pm 3 \sigma$ güven aralığı dikkate alınarak elenmiş ve değerlendirilen / toplam veri oranı Çizelge 5.7' de tüm noktalar için verilmiştir. Bu oranlara bakılırsa, sıfır baz vektörü sonucunda yakalanan değerlerin, genel itibariyle % 90 oranının üzerinde olduğu görülmektedir. Bu oranın, SLVR ve İSTA noktasında % 80 civarında olduğu gözükmemektedir.

Çizelge 5. 7 İSKİ UKBS Ağı noktalarının istatistik tabloları (m)

İSTA 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	5874	5874	5874
Minimum	-0,074	-0,050	-0,088
Maksimum	0,077	0,047	0,241
Ortalama	0,031	0,012	0,038
Standard sapma	0,016	0,012	0,053
rms	0,034	0,014	0,053
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 96			

TERK 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	9082	9082	9082
Minimum	-0,038	-0,039	-0,094
Maksimum	0,036	0,035	0,073
Ortalama	0,012	0,008	0,037
Standard sapma	0,012	0,010	0,028
rms	0,015	0,010	0,043
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 96			

İSTA 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	10308	10308	10308
Minimum	-0,080	-0,085	-0,083
Maksimum	0,111	0,064	0,078
Ortalama	0,027	0,013	0,028
Standard sapma	0,018	0,016	0,034
rms	0,022	0,017	0,037
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 78			

TERK 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	16230	16230	16230
Minimum	-0,042	-0,036	-0,106
Maksimum	0,060	0,038	0,075
Ortalama	0,013	0,008	0,041
Standard sapma	0,012	0,010	0,026
rms	0,016	0,010	0,047
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %97			

İSTA 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	1322	1322	1322
Minimum	-0,069	-0,067	-0,160
Maksimum	0,062	0,058	0,096
Ortalama	0,030	0,016	0,035
Standard sapma	0,033	0,026	0,047
rms	0,036	0,026	0,052
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 78			

TERK 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	5289	5289	5289
Minimum	-0,044	-0,078	-0,114
Maksimum	0,067	0,043	0,040
Ortalama	0,013	0,008	0,041
Standard sapma	0,013	0,010	0,027
rms	0,016	0,011	0,047
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %97			

KCEK 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	7231	7231	7231
Minimum	-0,009	-0,025	-0,077
Maksimum	0,049	0,033	0,040
Ortalama	0,026	0,010	0,028
Standard sapma	0,012	0,010	0,024
rms	0,029	0,012	0,033
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 97			

TUZI 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	8667	8667	8667
Minimum	-0,042	-0,031	-0,087
Maksimum	0,052	0,038	0,085
Ortalama	0,025	0,009	0,029
Standard sapma	0,013	0,010	0,034
rms	0,028	0,011	0,036
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 94			

KCEK 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	15365	15365	15365
Minimum	-0,066	-0,056	-0,100
Maksimum	0,071	0,051	0,076
Ortalama	0,026	0,010	0,028
Standard sapma	0,015	0,011	0,028
rms	0,029	0,013	0,035
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %97			

TUZI 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	14561	14561	14561
Minimum	-0,077	-0,088	-0,123
Maksimum	0,072	0,056	0,102
Ortalama	0,025	0,010	0,029
Standard sapma	0,014	0,011	0,033
rms	0,028	0,012	0,037
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 93			

KCEK 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4085	4085	4085
Minimum	-0,029	-0,023	-0,065
Maksimum	0,050	0,034	0,048
Ortalama	0,023	0,009	0,024
Standard sapma	0,012	0,010	0,024
rms	0,026	0,011	0,029
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 89			

TUZI 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4975	4975	4975
Minimum	-0,014	-0,031	-0,074
Maksimum	0,048	0,031	0,081
Ortalama	0,021	0,009	0,025
Standard sapma	0,011	0,010	0,031
rms	0,023	0,011	0,031
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 92			

PALA 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	7608	7608	7608
Minimum	-0,063	-0,041	-0,085
Maksimum	0,068	0,041	0,089
Ortalama	0,030	0,011	0,029
Standard sapma	0,014	0,011	0,034
rms	0,033	0,013	0,037
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 94			

YALI 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	8733	8733	8733
Minimum	-0,057	-0,024	-0,095
Maksimum	0,046	0,040	0,086
Ortalama	0,013	0,012	0,028
Standard sapma	0,014	0,010	0,031
rms	0,016	0,014	0,034
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 97			

PALA 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	13891	13891	13891
Minimum	-0,060	-0,036	-0,078
Maksimum	0,063	0,050	0,065
Ortalama	0,027	0,011	0,026
Standard sapma	0,014	0,012	0,031
rms	0,030	0,014	0,031
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 93			

YALI 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	16796	16796	16796
Minimum	-0,048	-0,027	-0,101
Maksimum	0,038	0,043	0,084
Ortalama	0,014	0,015	0,033
Standard sapma	0,013	0,010	0,030
rms	0,017	0,017	0,040
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 98			

PALA 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	2741	2741	2741
Minimum	-0,022	-0,030	-0,125
Maksimum	0,057	0,053	0,042
Ortalama	0,026	0,010	0,087
Standard sapma	0,012	0,011	0,024
rms	0,029	0,013	0,092
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 72			

YALI 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	5200	5200	5200
Minimum	-0,050	-0,090	-0,102
Maksimum	0,017	0,055	0,084
Ortalama	0,015	0,014	0,022
Standard sapma	0,011	0,010	0,027
rms	0,018	0,017	0,027
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 97			

SİLE 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	7381	7381	7381
Minimum	-0,069	-0,054	-0,100
Maksimum	0,077	0,060	0,102
Ortalama	0,017	0,012	0,037
Standard sapma	0,016	0,012	0,033
rms	0,021	0,015	0,044
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 91			

TUBİ 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	8087	8087	8087
Minimum	-0,067	-0,042	-0,100
Maksimum	0,035	0,043	0,075
Ortalama	0,018	0,011	0,053
Standard sapma	0,016	0,013	0,034
rms	0,022	0,014	0,058
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 94			

SİLE 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	14728	14728	14728
Minimum	-0,049	-0,040	-0,108
Maksimum	0,067	0,057	0,088
Ortalama	0,015	0,011	0,039
Standard sapma	0,015	0,011	0,030
rms	0,019	0,013	0,046
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 96			

TUBİ 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	14515	14515	14515
Minimum	-0,073	-0,093	-0,116
Maksimum	0,033	0,092	0,075
Ortalama	0,023	0,013	0,041
Standard sapma	0,017	0,022	0,036
rms	0,028	0,022	0,049
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 92			

SİLE 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4272	4272	4272
Minimum	-0,019	-0,028	-0,087
Maksimum	0,056	0,054	0,069
Ortalama	0,014	0,010	0,031
Standard sapma	0,012	0,010	0,030
rms	0,017	0,012	0,038
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 93			

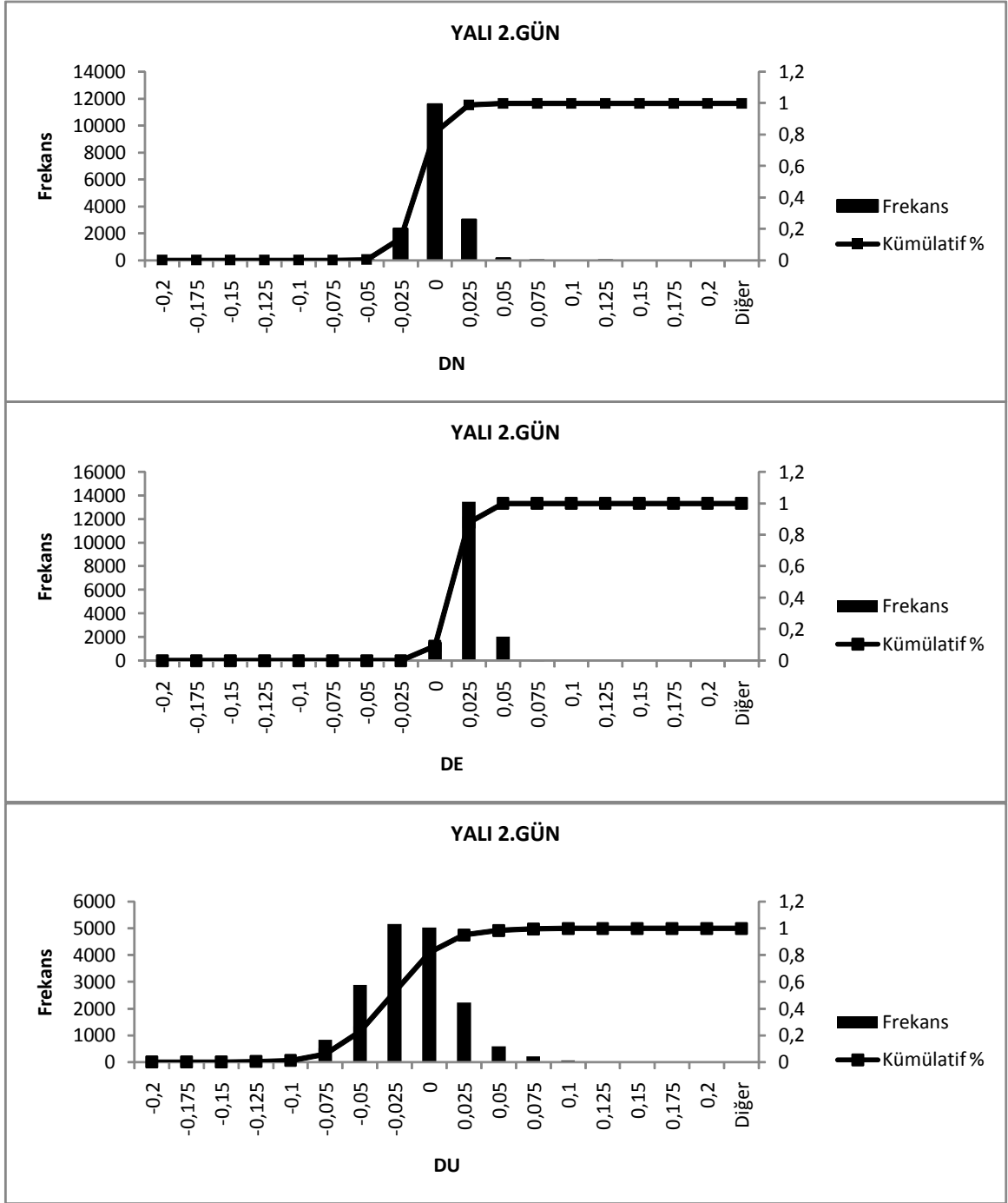
TUBİ 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4320	4320	4320
Minimum	-0,042	-0,045	-0,095
Maksimum	0,037	0,030	0,053
Ortalama	0,018	0,011	0,030
Standard sapma	0,012	0,012	0,030
rms	0,021	0,014	0,038
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 93			

SLVR 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	7618	7618	7618
Minimum	-0,088	-0,046	-0,088
Maksimum	0,057	0,058	0,076
Ortalama	0,016	0,013	0,038
Standard sapma	0,017	0,014	0,035
rms	0,020	0,016	0,045
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 86			

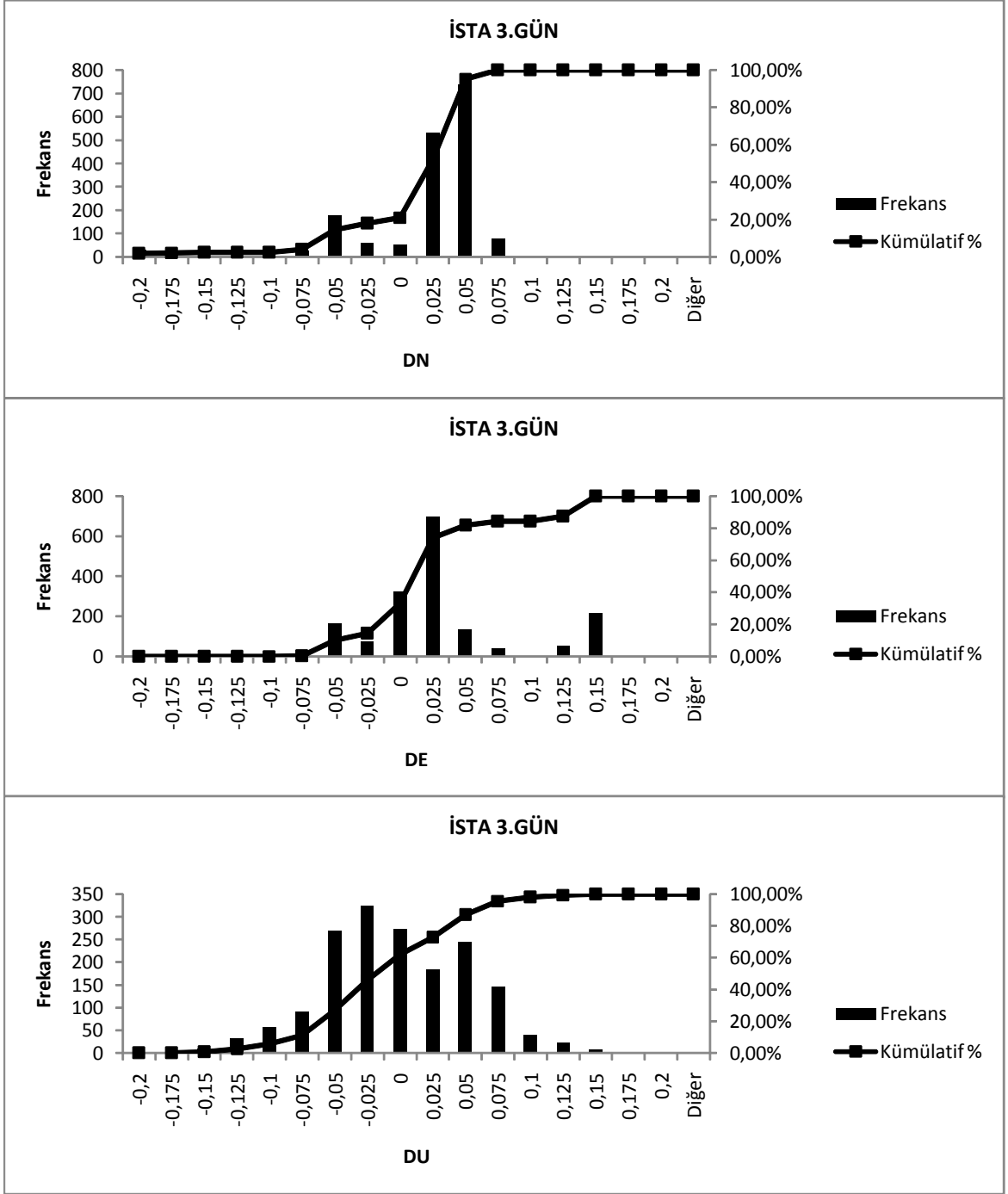
SLVR 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	12298	12298	12298
Minimum	-0,065	-0,068	-0,112
Maksimum	0,046	0,049	0,087
Ortalama	0,019	0,016	0,036
Standard sapma	0,017	0,019	0,039
rms	0,023	0,021	0,045
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %76			

SLVR 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4147	4147	4147
Minimum	-0,040	-0,067	-0,095
Maksimum	0,026	0,050	0,077
Ortalama	0,016	0,019	0,031
Standard sapma	0,012	0,023	0,035
rms	0,018	0,024	0,037
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %77			

Şekil 5. 4 YALI noktasının kümülatif tablosu

Şekil 5. 5 İSTA noktasının kümülatif tablosu

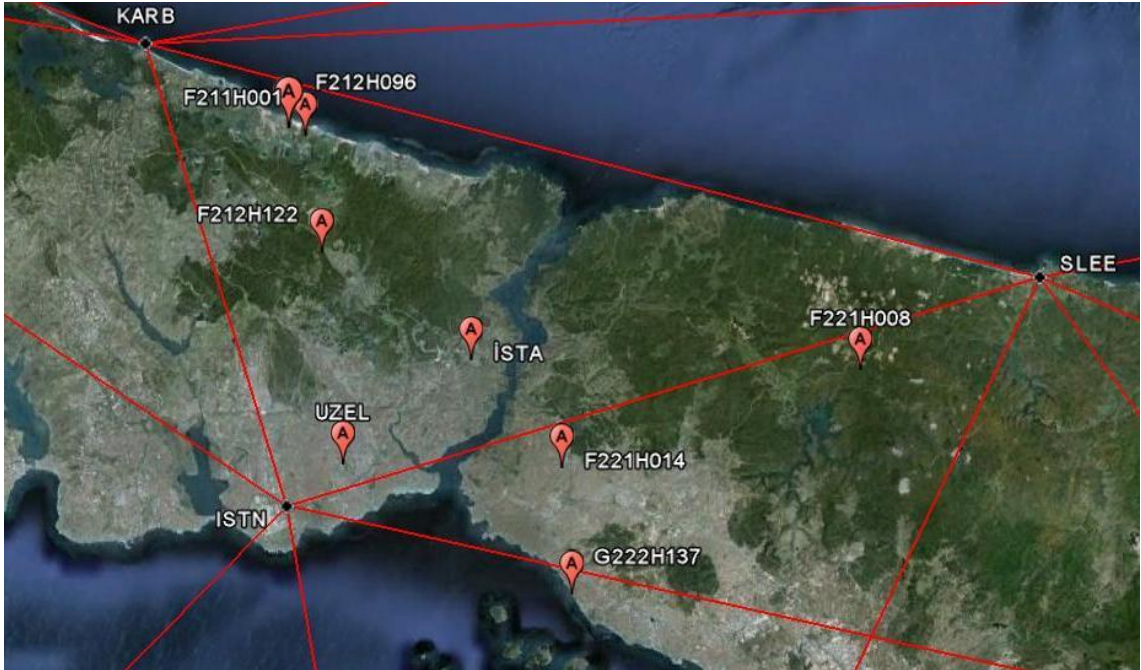
5.3 TUSAGA-AKTİF Ağı Uygulaması

Bu çalışmada, sanal referans istasyonu yöntemiyle üretilen gözlemlerin doğruluğu, İGNA (İstanbul GPS Nirengi Ağı) ağına ait 6 noktada, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde bulunan ve koordinatları daha önceden bilinen noktada eş zamanlı statik ölçüler yapılarak; aynı zamanda IGS ağına ait İSTA noktasının da gözlemleri değerlendirilmeye alınmak suretiyle test edilmiştir.

5.3.1 Çalışma Bölgesi

Test ağı olarak düşünülen pilot bölge, TUSAGA-Aktif ağının noktalarından olan, KABR, İSTN, SLEE, IZMT, BURS noktalarının oluşturduğu üçgenler içerisinde belirlenmiştir. İGNA ağına ait 6 nokta, Yıldız Teknik Üniversitesi, Davutpaşa yerleşkesi, İnşaat Fakültesi binasının üzerine tesis edilmiş ve sabit koordinatları hassas olarak bilinen UZEL noktası ve İSTN noktaları, TUSAGA-Aktif ağının, yukarıda bahsi geçen noktaların oluşturduğu üçgenler içinde uygun dağılımlı olarak belirlenmiştir.

İGNA ağına ait C1 derece ve C2 derece noktalardan seçilmesinin sebebi; yapılan testin güvenilirliğini ve doğruluğunu arttırmak içindir. Çalışma bölgesi, TUSAGA-Aktif ağı noktalarının oluşturduğu üçgenler ve seçilen 8 nokta Şekil 5.6' da sunulmuştur.

Şekil 5. 6 TUSAGA-Aktif Ağı Uygulaması Çalışma Bölgesi

5.3.2 Uygulamada Kullanılan Ekipman ve Donanımlar

Uygulamada kullanılan cihazların marka ve modelleri:

1. 2 adet Topcon HyperPRO GNSS alıcısı ve 2 adet kontrol ünitesi
2. 6 adet Ashtech Z-MAX GPS alıcısı

Uygulamada kullanılan GNSS değerlendirme yazılımları olarak; Topcon Tools 7.5 ve Ashtech Solutions tercih edilmiştir. Bahsi geçen ticari GNSS değerlendirme yazılımlarının her ikisi de güçlü değerlendirme algoritmalarına sahip olup, GNSS değerlendirmelerinde gerekli olan özellikleri mevcuttur.

5.3.3 Uygulanan Değerlendirme Stratejisi

Daha önceki bölümlerde belirtildiği üzere oluşturulan sanal gözlemler, aktif GNSS ağı noktalarından üretilmektedir. Bu sanal gözlemlerin doğruluğunu test edebilmek için düşünülen strateji ise; TUSAGA-Aktif ağının, daha önce belirtilen noktalardan, koordinatları bilinen noktaların konumu için sanal gözlemler üretilmesi, eş zamanlı olarak bu noktalarda statik yöntemle uydu gözlemlerini kaydetmek üzere 2 gözlem dosyasını karşılaştırma olanağı bulmak üzerinedir. Bu karşılaştırmanın ana amacı: TUSAGA-Aktif Ağı' nın noktalarının oluşturduğu, ilgili üçgenlerin içinde, uygun dağılımda seçilmiş noktalarda oluşturulan sanal gözlemlerin, bu dağılıma bağlı olarak doğruluğunun nasıl değiştiğinin incelenmesidir. Seçilen bu noktalar İGNA ağına ait F212H122, F212H096, F211H001, F221H008, F221H014, G222H137 noktaları ile IGS ağına ait İSTA noktası ve Yıldız Teknik Üniversitesi, Davutpaşa yerleşkesi, İnşaat Fakültesi binasının üzerine tesis edilmiş ve koordinatları hassas olarak bilinen UZEL noktasıdır. Sanal gözlemler, TUSAGA-Aktif ağının noktalarından üretilmesi sebebiyle, bu ağın koordinat sistemi, datum ve epoğunda olacağını göstermektedir. Seçilen noktalar ise İGNA ağına ait olup, ITRF 96 datumunda ve 2005 epoğunda koordinatları hesaplanmış, TUSAGA-Aktif ağıyla aynı sistemdedir. Fakat İGNA noktalarının, ölçü epoğunda koordinatlarını yeniden hesaplamanın, değerlendirmenin güvenilirliği ve doğruluğunu artıracakı düşünülmüştür. Bu sebeple; İGNA ağına ait noktaların koordinatlarının olduğu konuma sanal gözlemlerin üretilmesi yerine, bu noktalarda 2

gün tekrarlı olmak üzere 4 saat eş zamanlı gözlemler yapılarak koordinatları yeniden hesaplanmıştır.

Bu ağ çözümünde, TUSAGA-Aktif ağı noktalarından; ISTN, SILE, IZMT, KABR noktaları dayanak noktası olarak kullanılmıştır. Çizelge 5.8’ de dengelenmiş nokta koordinatları ve bileşenlerine ilişkin standart sapmalar görülmektedir.

Çizelge 5. 8 Dengelenmiş Nokta Koordinatları

DENGELENMİŞ NOKTA KOORDİNATLARI					% 95 St. Sapma
H001	Lat.	41°	16’	26,617910	0,008
	Lon.	28°	51’	40,915630	0,007
	Elv.			142,055000	0,011
H096	Lat.	41°	16’	44,798520	0,006
	Lon.	28°	49’	59,466740	0,006
	Elv.			115,063000	0,010
H122	Lat.	41°	11’	7,157770	0,009
	Lon.	28°	51’	43,299500	0,007
	Elv.			169,696000	0,011
H008	Lat.	41°	05’	33,070710	0,007
	Lon.	29°	25’	8,887070	0,007
	Elv.			191,756000	0,012
H014	Lat.	41°	01’	1,317290	0,011
	Lon.	29°	07’	14,385790	0,008
	Elv.			175,698000	0,013
ISTA	Lat.	41°	06’	16,008540	0,007
	Lon.	29°	01’	9,625160	0,007
	Elv.			147,274000	0,008
UZEL	Lat.	41°	01’	23,663820	0,005
	Lon.	28°	53’	19,681530	0,003
	Elv.			126,888000	0,006
H137	Lat.	40°	56’	18,500320	0,012
	Lon.	29°	06’	39,942070	0,009
	Elv.			40,935000	0,014

Bulunan bu koordinatlar kullanılarak, bu günleri takip eden 2 günde statik ölçüler ile eş zamanlı olarak sanal gözlemler üretilmiştir. Daha sonraki ölçü stratejisi olarak, belirtilen 6 adet İGNA ağına ait noktada 45 dakika gözlem süresi olmak üzere 3 periyot hızlı statik ölçü yapılmış, bu noktalar için eş zamanlı olarak sanal gözlemler üretilmiştir. Böylece sistemin tekrarlılığının analizinin yapılabilmesi mümkün olacağı düşünülmüştür. Bunun yanında, ilk olarak yapılan 2 günlük statik ölçülerle sanal gözlemlerin karşılaştırması uygulamasında ise, zaman serisi analizini yapmak mümkün olmuştur.

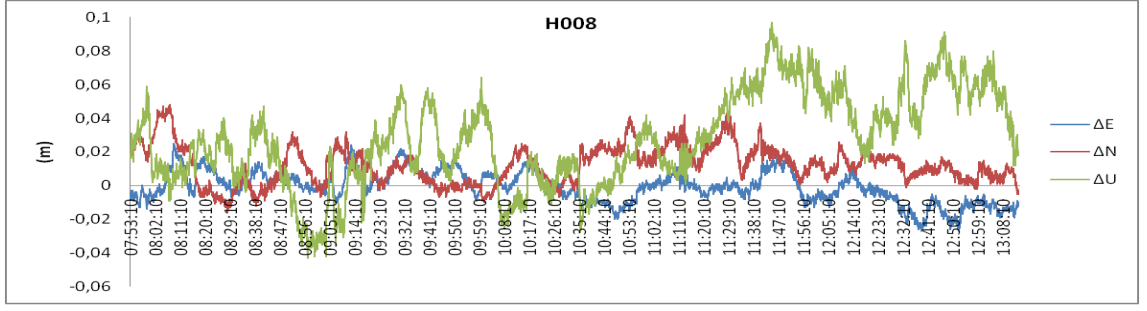
6. nokta olan G222H137 noktasında teknik aksaklıklar nedeniyle sağlıklı veriler elde edilememiş ve bahsedilen ilk çalışmada değerlendirmeye alınamamıştır.

5.3.4 Analizler

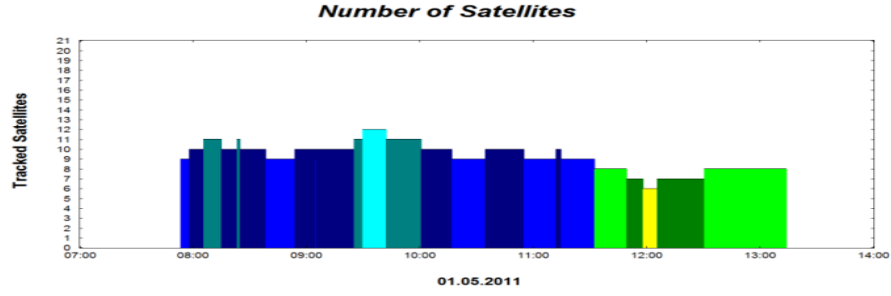
İlk uygulamada ölçü yapılan noktalardan İGNA Ağı' na ait noktaların numaraları, grafikler için olmak üzere son 4 hanesi ile anılmıştır. Bu uygulamada kullanılan noktalardan, F221H008 noktası, F212H122 noktası ve UZEL noktası için, geriye kalan noktalar için yapılan değerlendirmelere ek olarak, sanal gözlemler ve arazide toplanan gözlemler için ayrı ayrı olmak üzere, gözlenen uydu sayıları, izlenen uyduların grafikleri, sinyal kalitesi grafikleri ve uydu görünürlük grafikleri verilmiştir. Bu değerlendirmeler ölçünün yalnız bir günü için verilmiştir. F221H008 noktasına ilişkin istatistiksel değerler Çizelge 5.9' da, N, E, U bileşenlerinin değişim grafiği Şekil 5.7' de verilmiştir. Standart sapmaların yatayda 1 cm civarında, düşeyde ise 2.7 cm olduğu görülmektedir. 3 bileşen için olan değişim grafiğinde ise uygun dağılımlı bir tablo görülmektedir. Yalnız yükseklik bileşeninde ölçü sonuna doğru bir dalgalanma mevcut olup, bu değişimin atmosferik koşullardan meydana geldiği düşünülmüştür. İzlenen uydu sayıları Şekil 5.8 ve Şekil 5.9' da verilmiş olup, ölçü sırasında eşdeğer sonuç verdiği görülmektedir. İzlenen uyduların hangi sürelerde izlendiğini gösteren grafikler, Şekil 5.10 ve Şekil 5.21' de verilmiştir. Uydu görünürlük grafikleri ve değerlerinde görüldüğü üzere eşdeğerlik oranı % 99' dur. Uydu görünürlük grafikleri Şekil 5.14 ve Şekil 5.15' de verilmiştir.

Çizelge 5. 9 H008 noktasına ait 2.gün için istatistiksel değerler

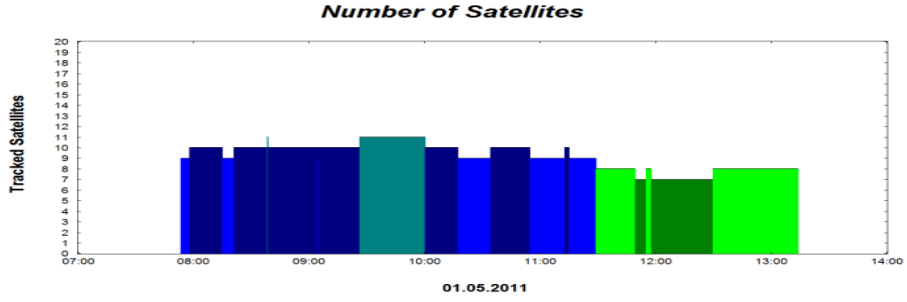
H008	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,009	Std. Sapma	0,011	Std. Sapma	0,027
	rms	0,009	rms	0,016	rms	0,039
	min	-0,027	min	-0,016	min	-0,043
	max	0,025	max	0,048	max	0,097
	ort.	0,023	ort.	0,030	ort.	0,050

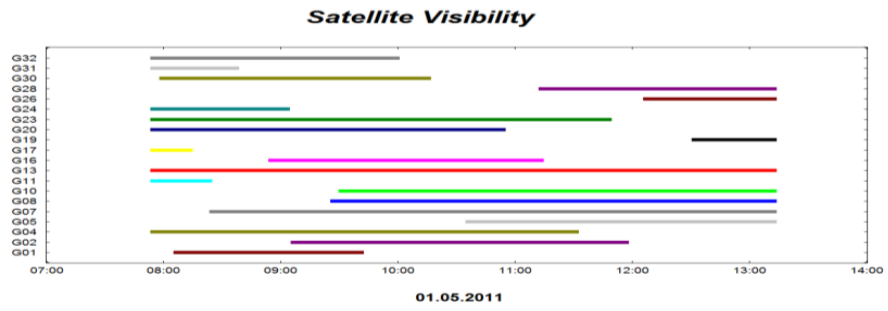
Şekil 5. 7 H008 noktasına ait 2.gün için değişim grafiği

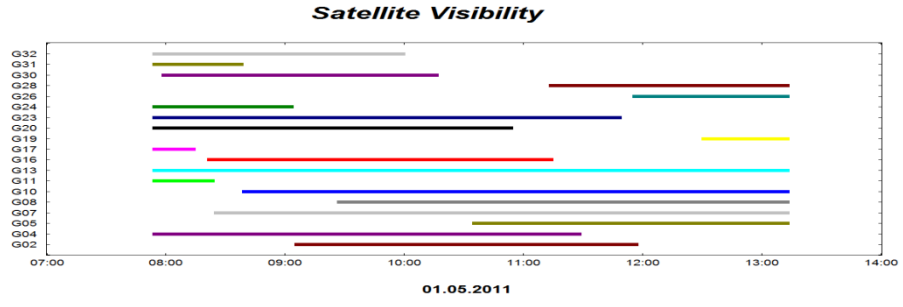
Şekil 5. 8 H008 noktasında gözlenen uydu sayıları (arazi)

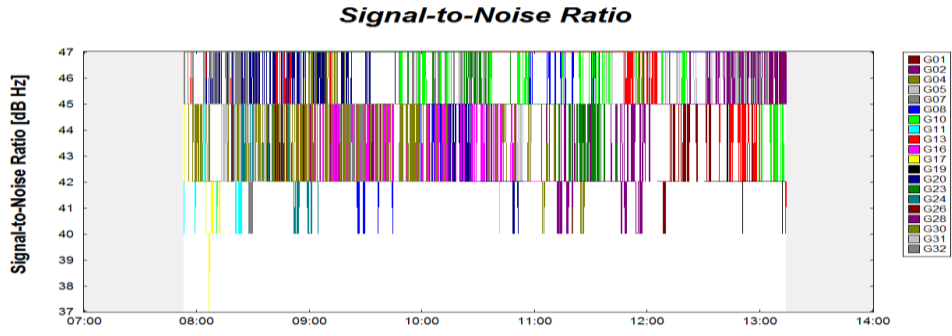
Şekil 5. 9 H008 noktasında gözlenen uydu sayıları (şanal)

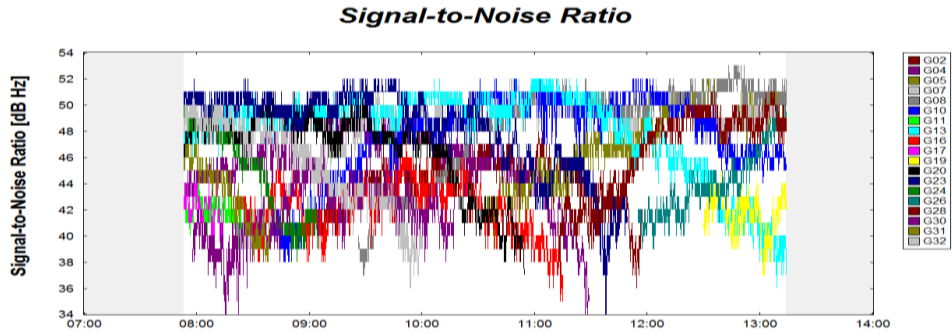
Şekil 5. 10 H008 noktasında izlenen uydular (arazi)

Şekil 5. 11 H008 noktasında izlenen uydular (sanal)

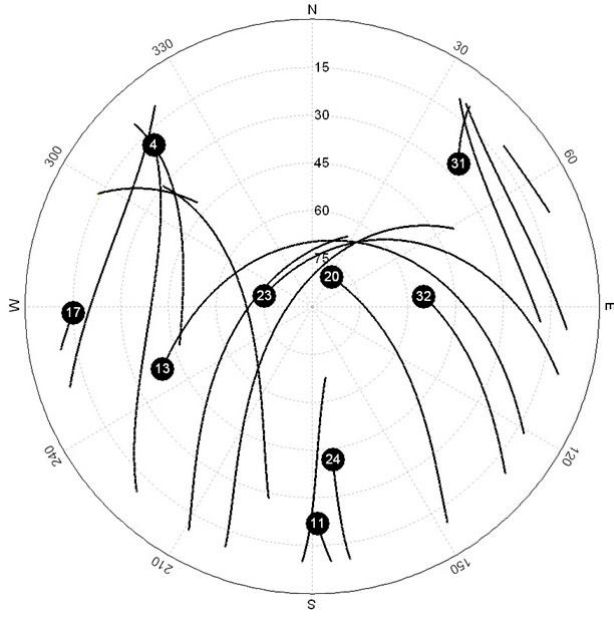

Şekil 5. 12 H008 noktasında sinyal kalitesi (arazi)

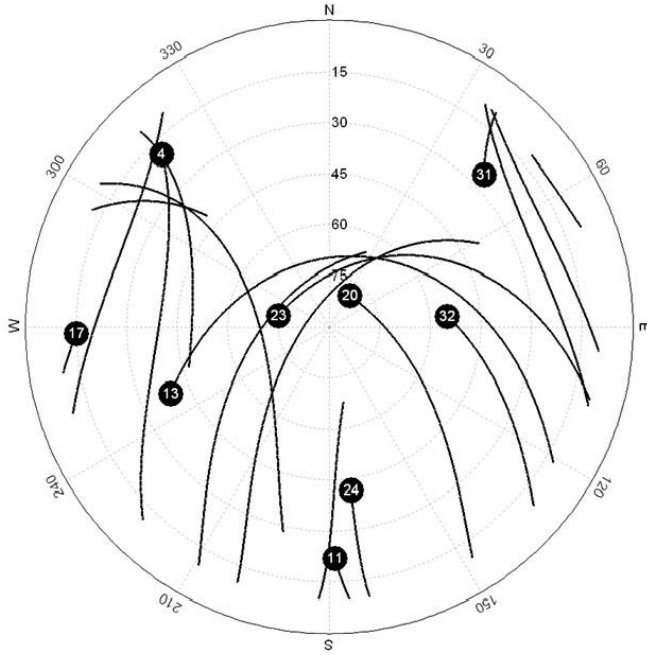
Şekil 5. 13 H008 noktasında sinyal kalitesi (sanal)

GDOP	2.1	Uydu Sayısı	Epok	Yüzde
PDOP	1.8	6	94	2.44%
HDOP	1	7	402	10.44%
VDOP	1.5	8	921	23.92%
		9	1342	34.86%
		10	723	18.78%
		11	368	9.56%
		Toplam	3850	100.00%

Şekil 5. 14 H008 noktasında uydu görünürlüğü (arazi)

GDOP	2	Uydu Sayısı	Epok	Yüzde
PDOP	1.7	6	27	0.70%
HDOP	1	7	462	12.00%
VDOP	1.5	8	772	20.05%
		9	723	18.78%
		10	1449	37.64%
		11	417	10.83%
		Toplam	3850	100.00%

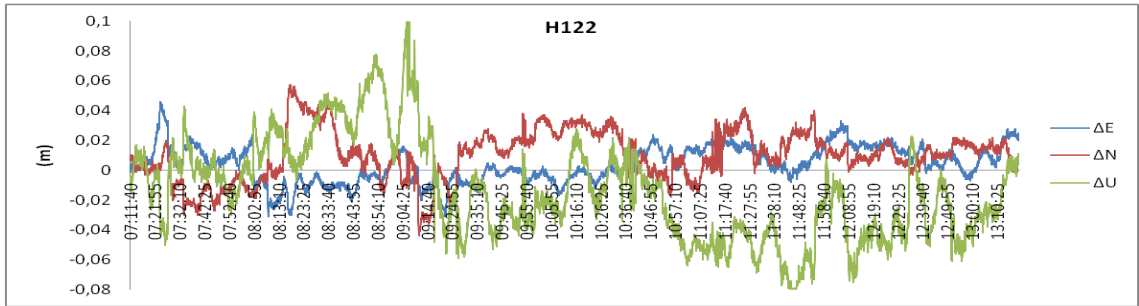
Şekil 5. 15 H008 noktasında uydu görünürlüğü (sanal)

F212H122 noktası için yapılan değerlendirme için istatistiksel değerler Çizelge 5.10' da görülmektedir. Standart sapmanın yatayda 1 cm civarında, düşeyde ise 3 cm olduğu ortaya çıkmıştır. İzlenen uydu sayıları, uydu görünürlük grafiklerinde de görüldüğü gibi sanal gözlemler ile arazide toplanan gözlemler eşdeğerdir. F212H122 noktası için sıfır baz vektörü bileşenlerinin değişim grafiği Şekil 5.16' da, uydu sayılarına ilişkin grafikler

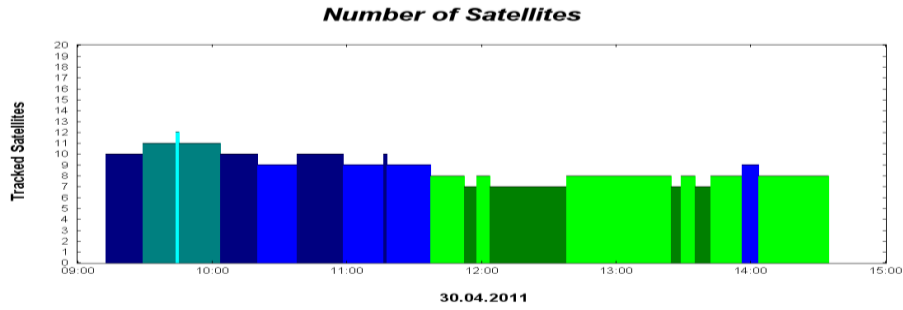
Şekil 5.17 ve Şekil 5.18’ de, izlenen uyduların hangi sürelerde izlendiğini gösteren grafikler Şekil 5.19 ve Şekil 5.20’ de, sinyal kalitelerine ilişkin grafikler Şekil 5.21 ve Şekil 5.22’ de, uydu görünürlük grafikleri ise Şekil 5.23 ve Şekil 5.24’ de verilmiştir.

Çizelge 5. 10 H122 noktasına ait 2.gün için istatistiksel değerler

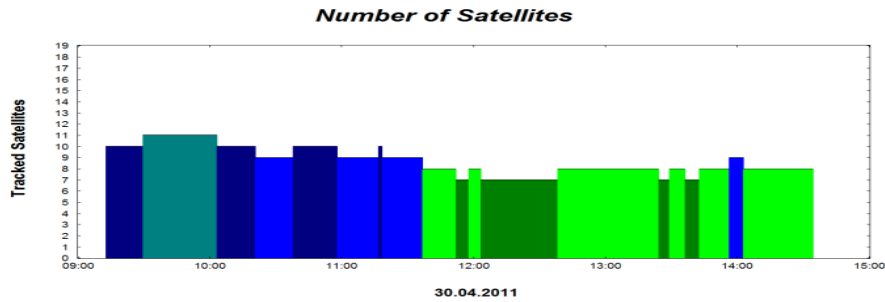
H122	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,012	Std. Sapma	0,016	Std. Sapma	0,033
	rms	0,013	rms	0,019	rms	0,036
	min	-0,031	min	-0,044	min	-0,087
	max	0,046	max	0,057	max	0,101
	ort.	0,010	ort.	0,016	ort.	0,030

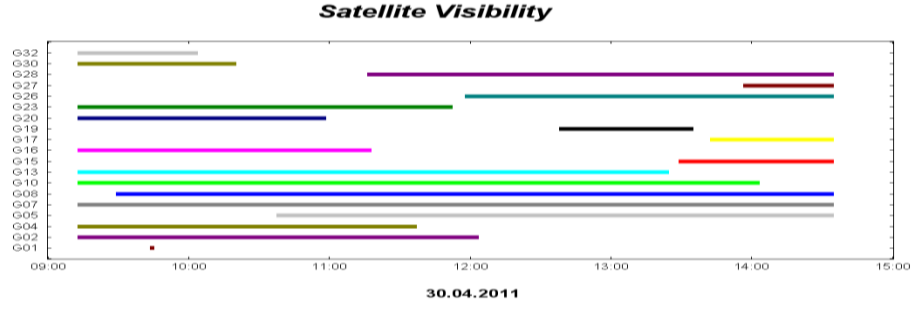
Şekil 5. 16 H122 noktasına ait 2.gün için değişim grafiği

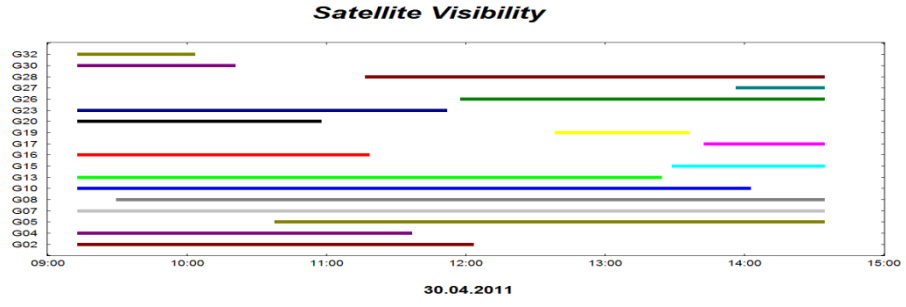
Şekil 5. 17 H122 noktasında gözlenen uydu sayıları (arazi)

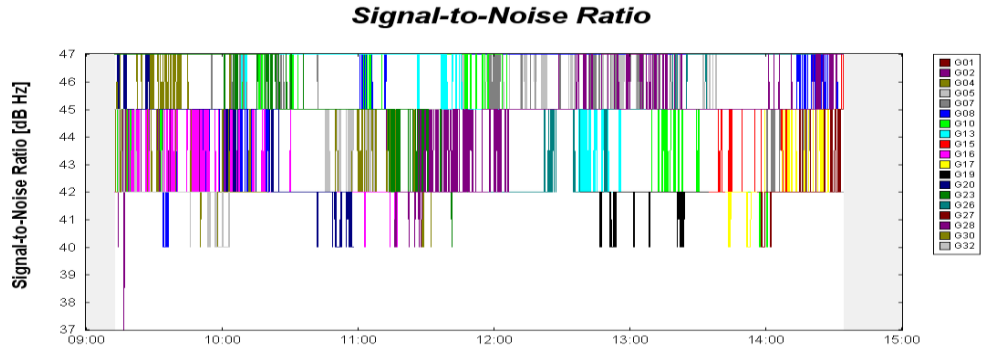
Şekil 5. 18 H122 noktasında gözlenen uydu sayıları (sanal)

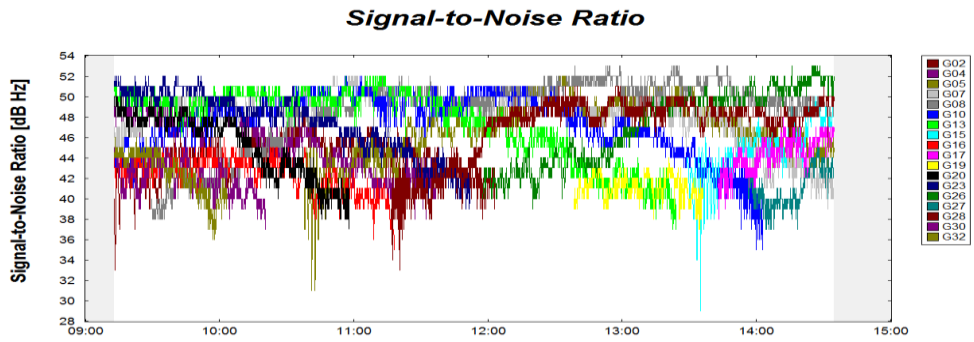
Şekil 5. 19 H122 noktasında izlenen uydular (arazi)

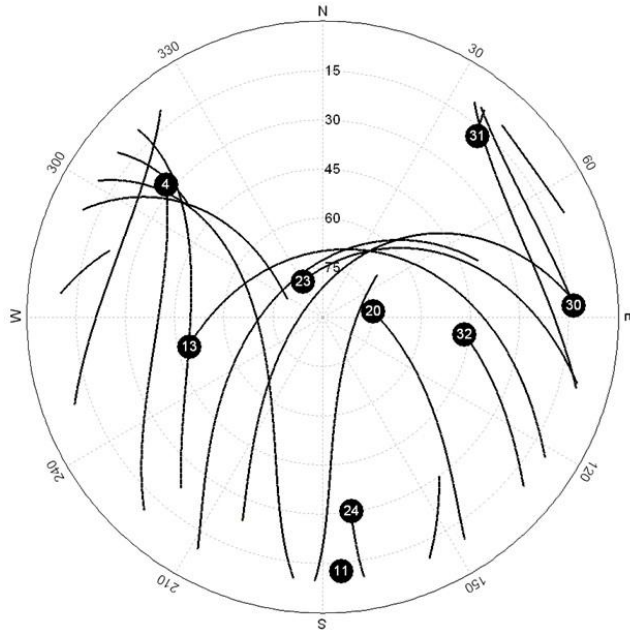
Şekil 5. 20 H122 noktasında izlenen uydular (sanal)

Şekil 5. 21 H122 noktasında sinyal kalitesi (arazi)

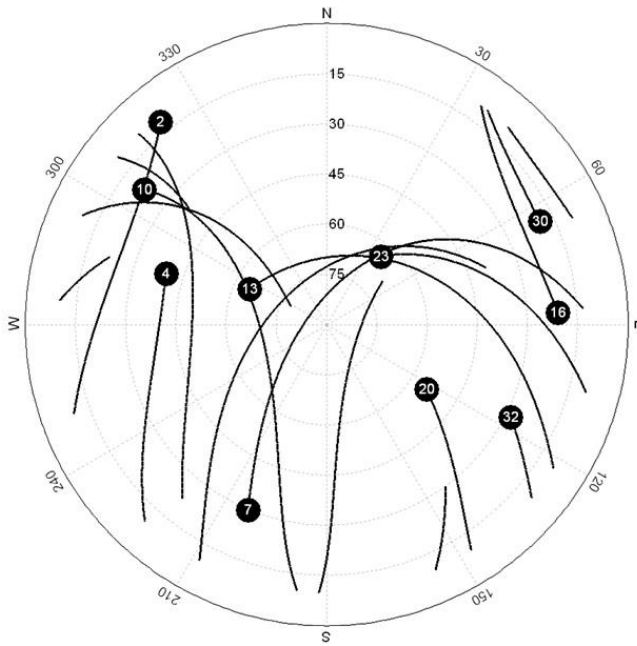

Şekil 5. 22 H122 noktasında sinyal kalitesi (sanal)

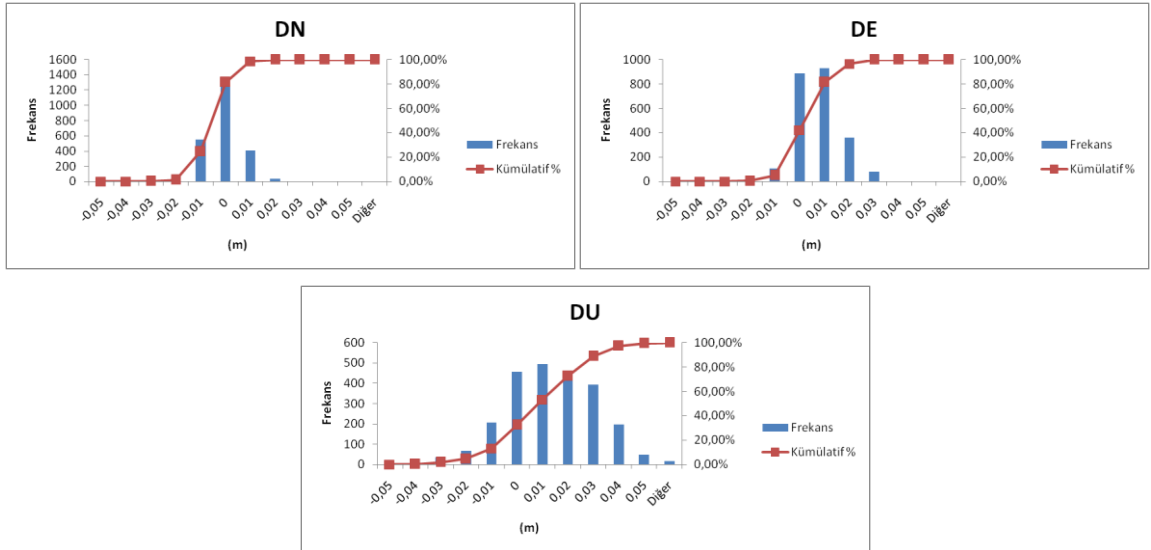
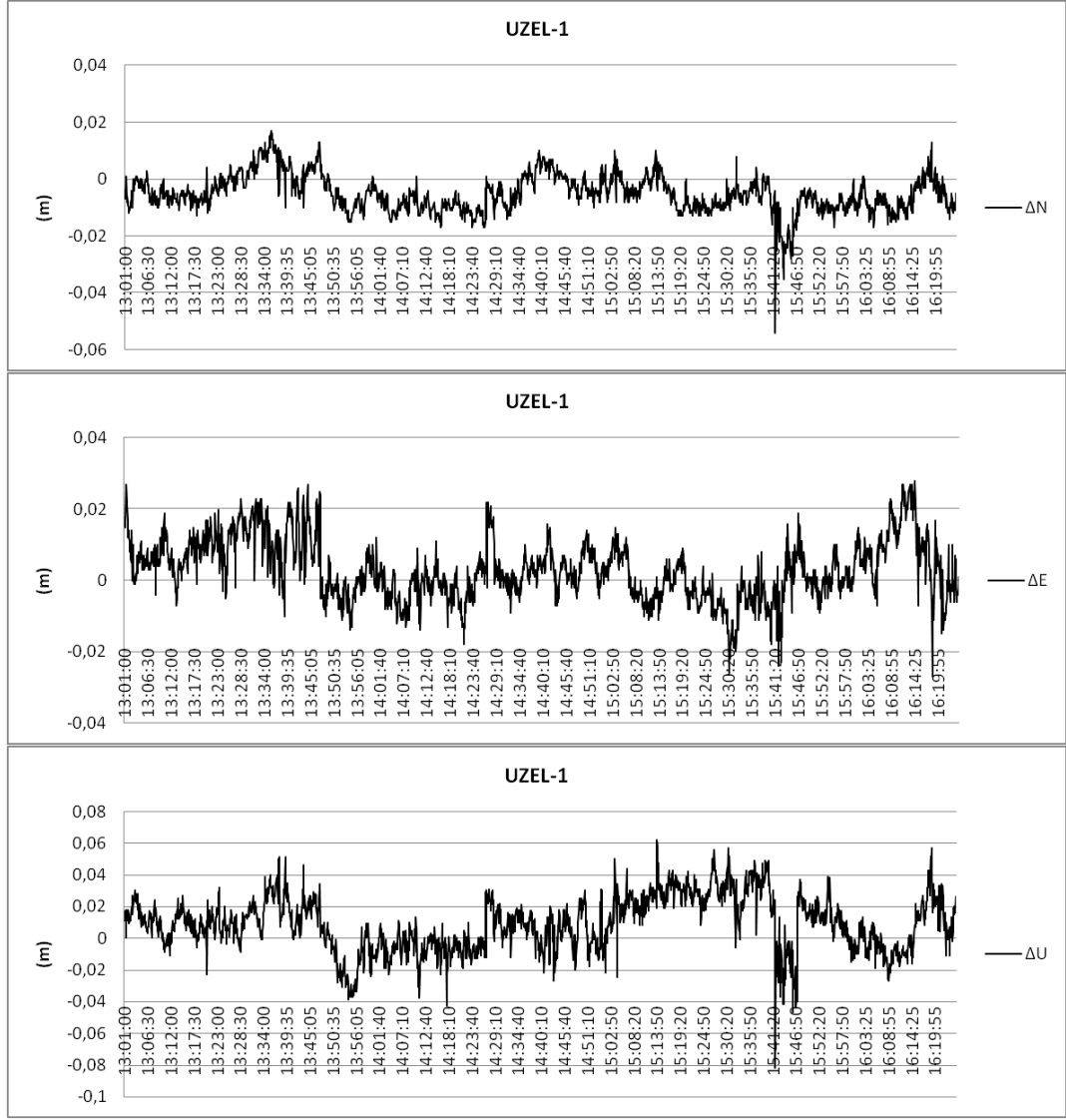
GDOP	2	Uydu Sayısı	Epok	Yüzde
PDOP	1.8	7	633	14.11%
HDOP	1	8	1423	31.72%
VDOP	1.5	9	1166	25.99%
		10	858	19.13%
		11	406	9.05%
		Toplam	4486	100.00%

Şekil 5. 23 H122 noktasında uydu görünürlüğü (arazi)

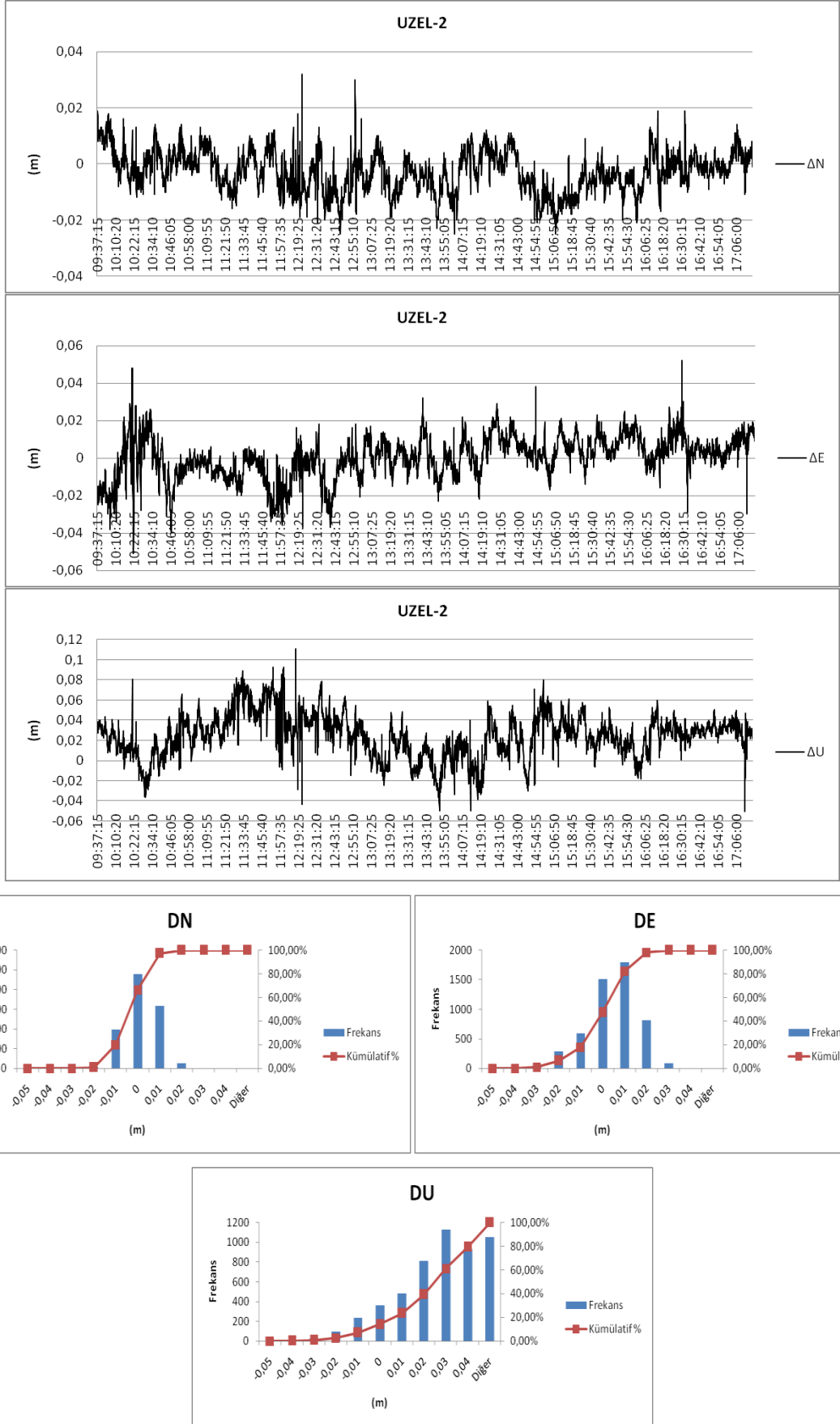

GDOP	2.1	Uydu Sayısı	Epok	Yüzde
PDOP	1.8	7	637	14.20%
HDOP	1	8	1423	31.72%
VDOP	1.5	9	1165	25.97%
		10	855	19.06%
		11	406	9.05%
		Toplam	4486	100.00%

Şekil 5. 24 H122 noktasında uydu görünürlüğü (sanal)

Şekil 5. 25 UZEL noktasına ait 1.gün verileri için değişim grafikleri ve histogramları

Şekil 5. 26 UZEL noktasına ait 2.gün verileri için değişim grafikleri ve histogramları

Çizelge 5. 11 UZEL noktasının 2 günlük istatistiksel değerleri (GPS uydularıyla çözüm)

UZEL 1.GÜN	ΔN	ΔE	ΔU	UZEL 2.GÜN	ΔN	ΔE	ΔU
Epok Sayısı	2372	2372	2372	Epok Sayısı	5135	5135	5135
Minimum	-0.054	-0.027	-0.082	Minimum	-0.025	-0.051	-0.050
Maximum	0.017	0.028	0.062	Maximum	0.032	0.052	0.111
Ortalama	-0.005	0.003	0.009	Ortalama	-0.003	0.000	0.025
Standard sapma	0.006	0.009	0.017	Standard sapma	0.007	0.011	0.022
rms	0.008	0.009	0.020	rms	0.008	0.013	0.038

Çizelge 5. 12 UZEL noktasının 2 günlük istatistiksel değerleri (GPS+GLONASS uydularıyla çözüm)

UZEL 1.GÜN	ΔN	ΔE	ΔU	UZEL 2.GÜN	ΔN	ΔE	ΔU
Epok Sayısı	2382	2382	2382	Epok Sayısı	5245	5245	5245
Minimum	-0.023	-0.026	-0.078	Minimum	-0.026	-0.027	-0.111
Maximum	0.029	0.036	0.075	Maximum	0.039	0.029	0.109
Ortalama	0.005	0.006	0.002	Ortalama	0.004	0.004	0.001
Standard sapma	0.010	0.010	0.026	Standard sapma	0.013	0.011	0.030
rms	0.011	0.012	0.026	rms	0.013	0.011	0.030

UZEL noktası için yapılan değerlendirmede, N, E, U bileşenleri için yapılan istatistiksel değerlendirmeler ile her bileşen için ayrı olmak üzere ölçülerin kümülatif yüzde değerleri Çizelge 5.13’ de verilmiştir. Şekil 5.25 ve Şekil 5.26’ da görüldüğü gibi N, E, U bileşenlerindeki değişimler için grafikler ve bu bileşenlere ilişkin kümülatif değer grafikleri her bileşen için ayrı olarak verilmiştir. Ayrıca sıfır baz vektörü çözümünde GPS uyduları kullanılarak bulunan istatistik değerler ile GPS ve GLONASS uydularının birlikte kullanıldığı istatistiksel değerler yukarıdaki Çizelge 5.11 ve Çizelge 5.12’ de görülmektedir. Bu noktadaki 2 gün için ayrı ayrı olmak üzere verilen istatistiksel değerlere bakıldığında; N ve E bileşenlerinin değişimleri için standart sapmalar 1 cm’ nin altında olduğu, U bileşeni değişimlerinin standart sapmasının ise 2 cm civarında olduğu gözükmemektedir. Ayrıca 3 bileşen için verilen histogramlarda da N ve E bileşenlerine ilişkin değerlerin % 95 oranında 1 cm ile – 1cm arasında seyrettiği görülmektedir. U bileşeninin değişimlerine ilişkin değerler ise 1.gün için % 90 oranında, 2 cm ile – 2cm arasında yer aldığı görülmektedir. 2.gün için olan U bileşeni değerlerinde bir sistematik hatanın ortaya çıktığı, bu sebeple değerlerin yaklaşık % 80 oranında - 1 cm ile 4 cm arasında olduğu görülmektedir. Bu noktada yapılan değerlendirmede, sıfır baz vektörü çözümü sağlanan ölçü oranı % 98’ dir. İstatistiksel değerlerinin hesaplanmasında ise; $\pm 3 \sigma$ aralığı dışındaki değerler hesap dışında bırakılmıştır. Bu ölçülerin oranı ise; % 94 oranındadır.

Çizelge 5. 13 UZEL noktasının 2 günlük kümülatif ve istatistiksel değerleri

UZEL 1.GÜN	ΔN	ΔE	ΔU
Epok Sayısı	2372	2372	2372
Minimum	-0.054	-0.027	-0.082
Maximum	0.017	0.028	0.062
Ortalama	-0.005	0.003	0.009
Standard sapma	0.006	0.009	0.017
rms	0.008	0.009	0.020

UZEL 2.GÜN	ΔN	ΔE	ΔU
Epok Sayısı	5135	5135	5135
Minimum	-0.025	-0.051	-0.050
Maximum	0.032	0.052	0.111
Ortalama	-0.003	0.000	0.025
Standard sapma	0.007	0.011	0.022
rms	0.008	0.013	0.038

ΔN			
Aralık Değeri	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.05	1	0.04%	0.04%
-0.04	0	0.04%	0.00%
-0.03	2	0.13%	0.08%
-0.02	30	1.39%	1.26%
-0.01	551	24.62%	23.23%
0	1350	81.53%	56.91%
0.01	406	98.65%	17.12%
0.02	32	100.00%	1.35%
0.03	0	100.00%	0.00%
0.04	0	100.00%	0.00%
0.05	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	2372		

ΔE			
Aralık Değeri	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.04	0	0.00%	0.00%
-0.03	0	0.00%	0.00%
-0.02	9	0.38%	0.38%
-0.01	108	4.93%	4.55%
0	886	42.28%	37.35%
0.01	928	81.41%	39.12%
0.02	360	96.59%	15.18%
0.03	81	100.00%	3.41%
0.04	0	100.00%	0.00%
0.05	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	2372		

ΔU			
Aralık Değeri	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.05	1	0.04%	0.04%
-0.04	5	0.25%	0.21%
-0.03	35	1.73%	1.48%
-0.02	68	4.60%	2.87%
-0.01	205	13.24%	8.64%
0	456	32.46%	19.22%
0.01	494	53.29%	20.83%
0.02	453	72.39%	19.10%
0.03	393	88.95%	16.57%
0.04	198	97.30%	8.35%
0.05	49	99.37%	2.07%
Diğer	15	100.00%	0.63%
Toplam	2372		

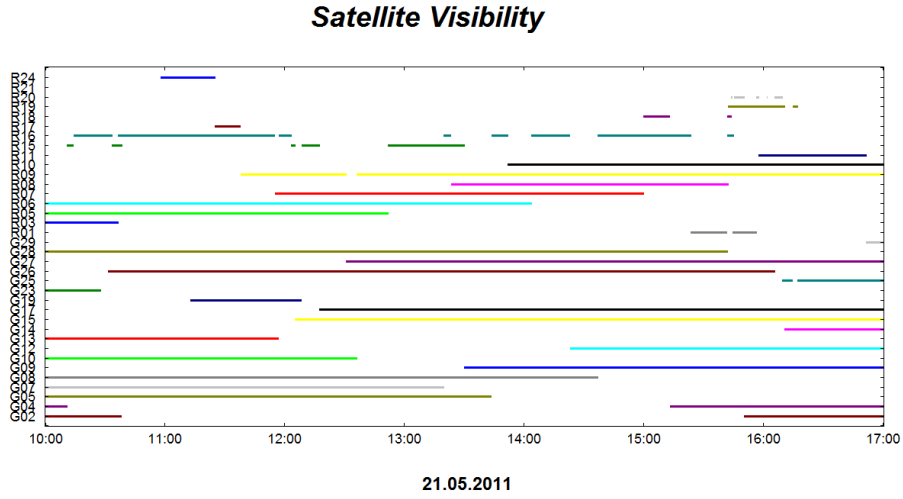
ΔE			
Aralık Değeri	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.05	1	0.02%	0.02%
-0.04	3	0.08%	0.06%
-0.03	45	0.95%	0.88%
-0.02	282	6.45%	5.49%
-0.01	588	17.90%	11.45%
0	1512	47.34%	29.44%
0.01	1795	82.30%	34.96%
0.02	818	98.23%	15.93%
0.03	82	99.82%	1.60%
0.04	5	99.92%	0.10%
Diğer	4	100.00%	0.08%
Toplam	5135		

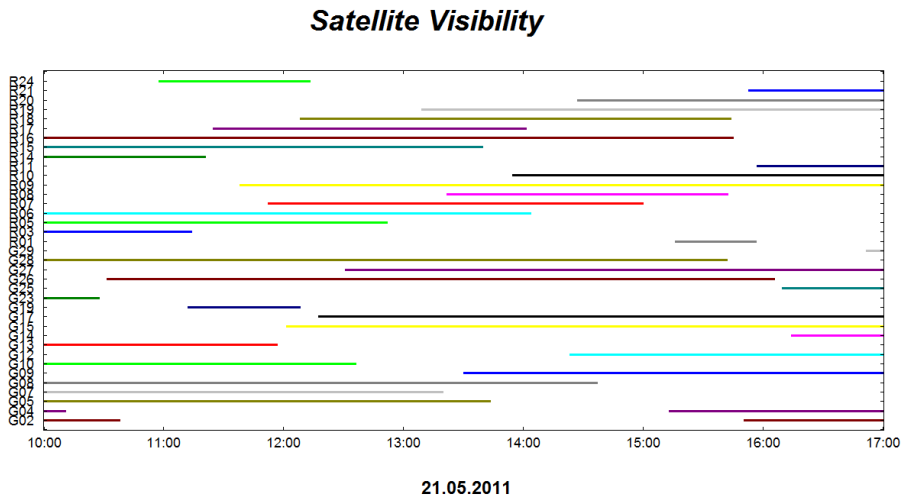
ΔU			
Aralık Değeri	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.05	1	0.02%	0.02%
-0.04	7	0.16%	0.14%
-0.03	27	0.68%	0.53%
-0.02	94	2.51%	1.83%
-0.01	234	7.07%	4.56%
0	361	14.10%	7.03%
0.01	484	23.52%	9.43%
0.02	812	39.34%	15.81%
0.03	1126	61.27%	21.93%
0.04	935	79.47%	18.21%
Diğer	1054	100.00%	20.53%
Toplam	5135		

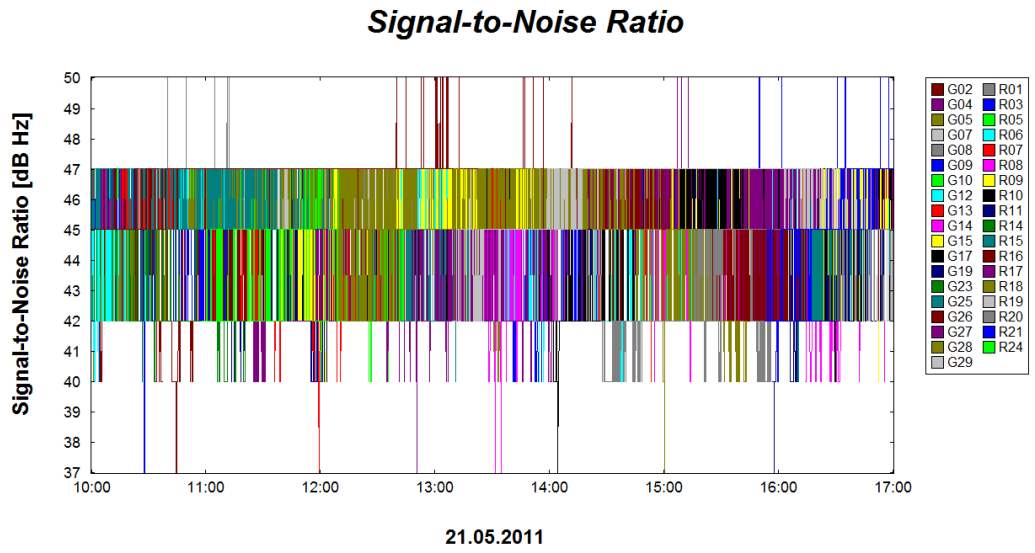
Uzel noktası için yapılan değerlendirmeler için, izlenen uydulara ilişkin grafikler Şekil 5.27 ve Şekil 5.28’ de, sinyal kalitesine ilişkin grafikler Şekil 5.29 ve Şekil 5.30’ da, uydu görünürlük grafiklerine ilişkin grafikler ise Şekil 5.31 ve Şekil 5.32’ de verilmiştir. İzlenen uyduların gözlem süresince, sanal gözlemler ve arazide yapılan gözlemlerde GPS uydularında eşdeğerlik olduğu fakat üretilen sanal gözlemler için GLONASS uydularında kopmalar meydana geldiği Şekil 5.27’ de görülmektedir.

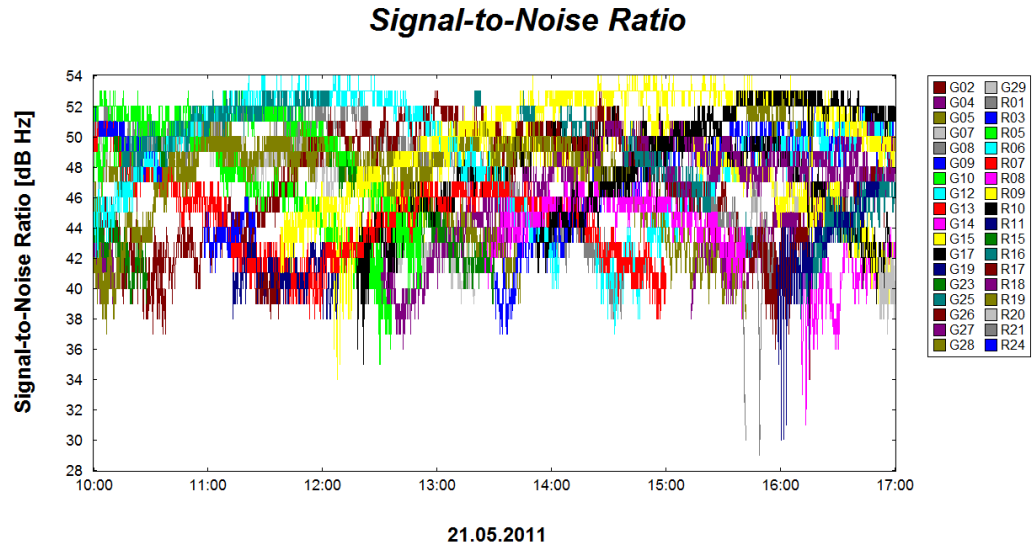
Şekil 5. 27 UZEL noktasında izlenen uydular (sanal)

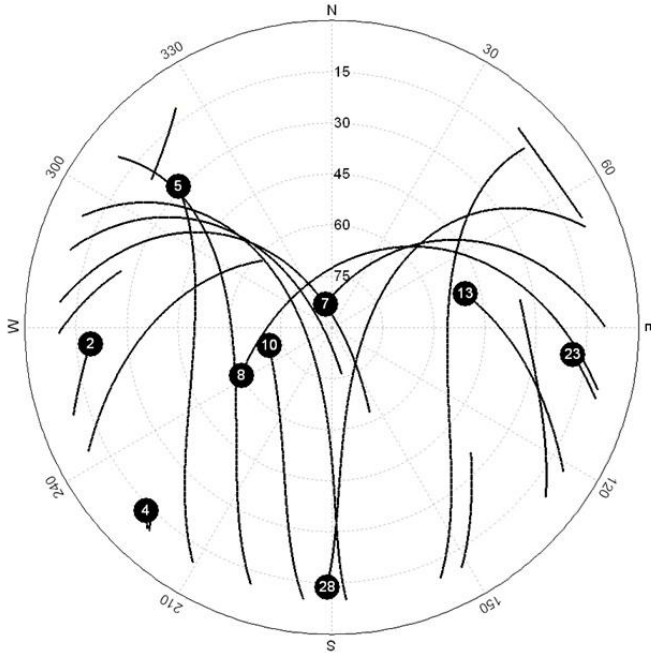
Şekil 5. 28 UZEL noktasında izlenen uydular (arazi)

Şekil 5. 29 UZEL noktasında sinyal kalitesi (arazi)

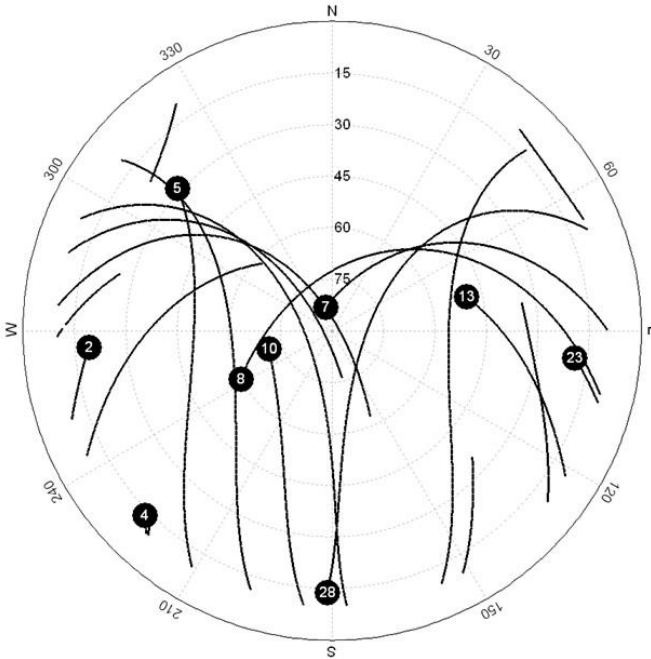

Şekil 5. 30 UZEL noktasında sinyal kalitesi (sanal)

GDOP	2.4	Uydu Sayısı	Epok	Yüzde
PDOP	2.1	7	1790	35.51%
HDOP	1.1	8	2503	49.65%
VDOP	1.7	9	644	12.78%
		10	104	2.06%
		Toplam	5041	100.00%

Şekil 5. 31 UZEL noktasında uydu görünürlüğü (arazi)

GDOP	2.4	Uydu Sayısı	Epok	Yüzde
PDOP	2.1	7	1843	36.56%
HDOP	1.1	8	2439	48.38%
VDOP	1.7	9	656	13.01%
		10	103	2.04%
		Toplam	5041	100.00%

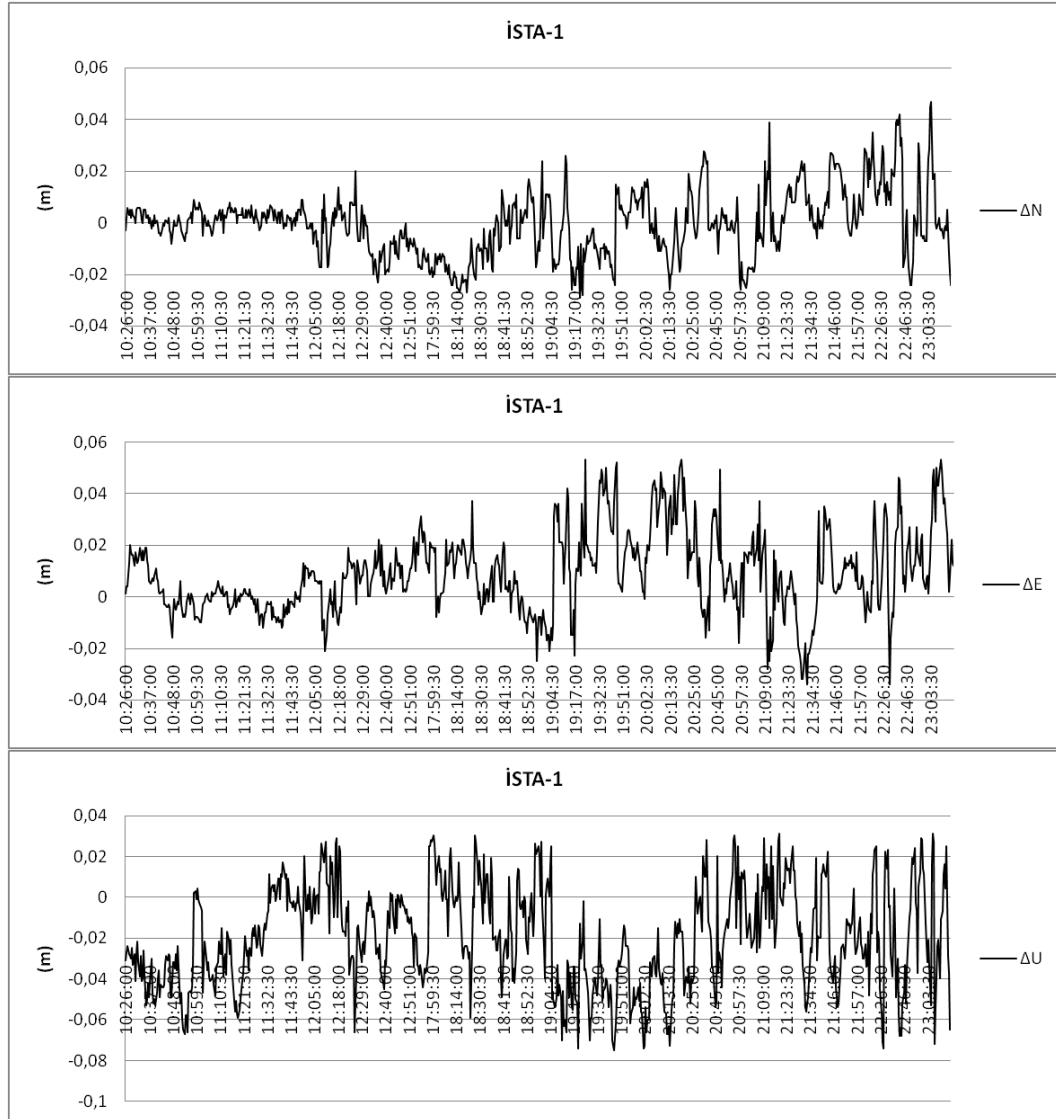
Şekil 5. 32 UZEL noktasında uydu görünürlüğü (sanal)

Bu grafik ve istatistiksel değerlere bakıldığında, arazide toplanan verilerle, aynı noktaya ilişkin oluşturulan sanal gözlemler arasında, izlenen uydu sayıları açısından fark olmadığı, izlenen uydular arasında F212H122 noktası ve F221H008 noktalarında fark olmadığı fakat UZEL noktasında GLONASS uydularının, izlenen aralıklarda sanal gözlemlerde kesintiler meydana geldiğı gözlenmektedir. Sinyal kalitelerine ilişkin grafiklerde ise arazide toplanan uydu sinyallerinin kalitesinin biraz daha yüksek olduğı gözlenmiştir. Uydu görünürlükleri açısından veriler incelendiğinde ise; izlenen GPS uydularının eşdeğer olduğı, yakalanan ortalama PDOP değerlerinin neredeyse birbirine eşit olduğı gözlenmiştir.

Çizelge 5. 14 İSTA noktasına ait 1. ve 2.gün verileri için istatistiksel değerler

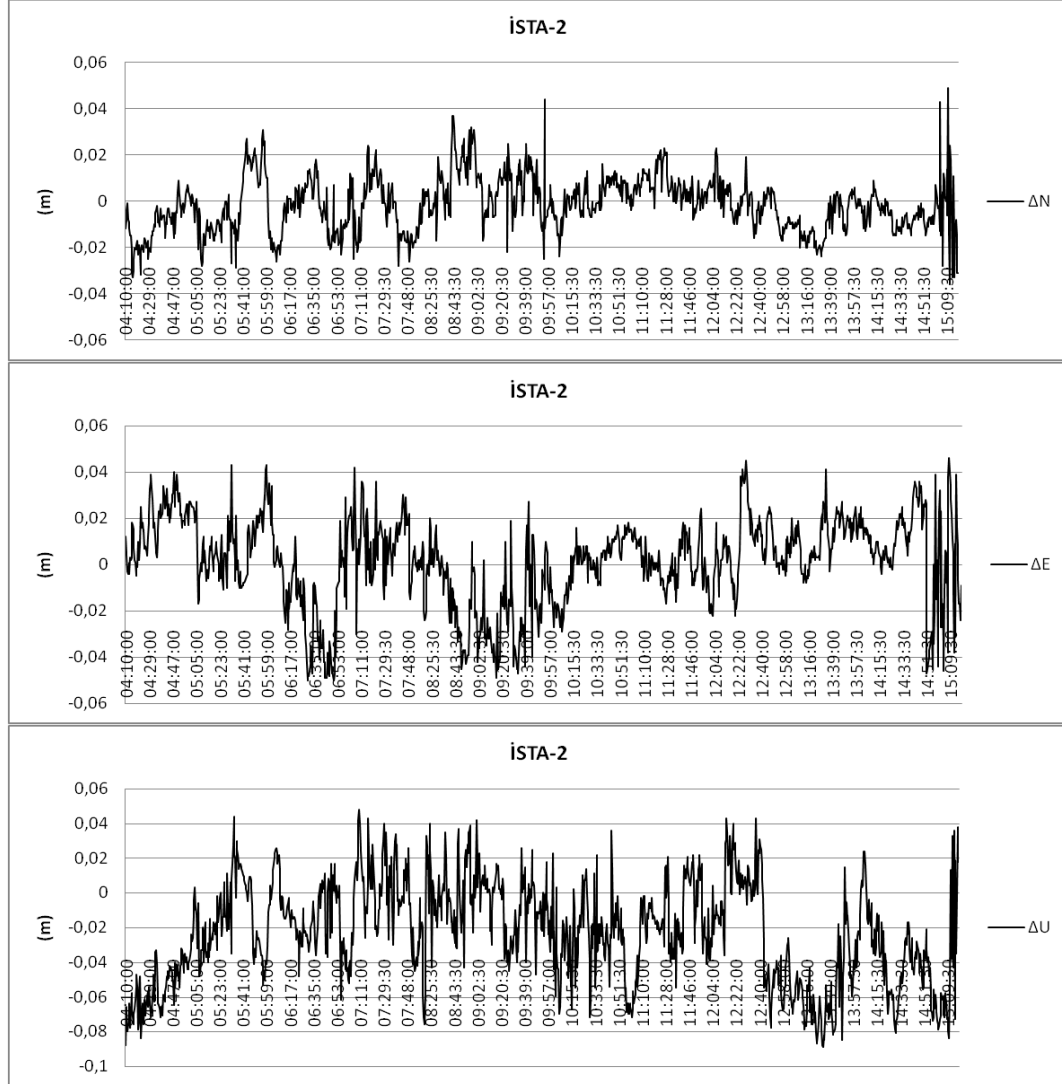
İSTA 1.GÜN	ΔN	ΔE	ΔU
Epok sayısı	770	770	770
Minimum	-0,029	-0,034	-0,075
Maximum	0,047	0,053	0,031
Ortalama	0,009	0,013	0,026
Standard sapma	0,013	0,016	0,024
rms	0,013	0,018	0,031

İSTA 2.GÜN	ΔN	ΔE	ΔU
Epok sayısı	1278	1278	1278
Minimum	-0,036	-0,050	-0,089
Maximum	0,049	0,046	0,048
Ortalama	0,009	0,015	0,030
Standard sapma	0,012	0,019	0,029
rms	0,012	0,019	0,037

Şekil 5. 33 İSTA noktasına ait 1.gün verileri için değişim grafikleri

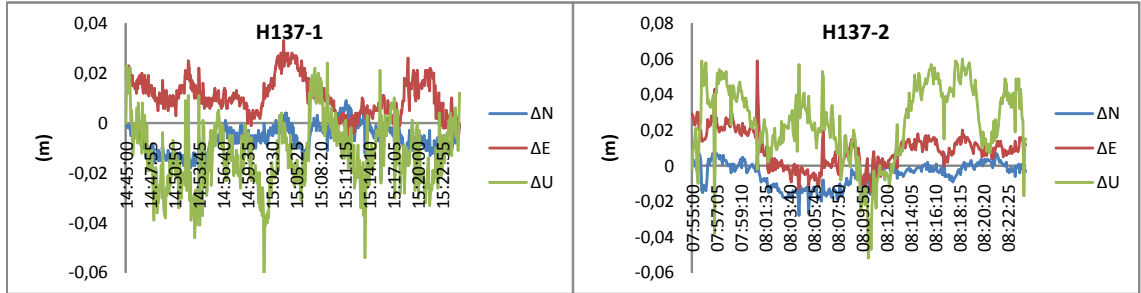
İSTA noktası için yapılan değerlendirmede grafiklerden ve istatistik değerlerden de görüldüğü gibi; N değerlerinin farklarının standart sapmaları, 1.gün için 1.3 cm, 2.gün ise 1.2 cm olarak hesaplanmıştır. E değerlerinin değişimlerinin standart sapmalarına bakıldığında ise; 1.gün için 1.6 cm, 2.gün 1.9 cm olduğu görülmektedir. Yükseklik değerinde ise, 1.gün için 2.4 cm ve 2.gün için 2.9 cm olduğu görülmektedir.

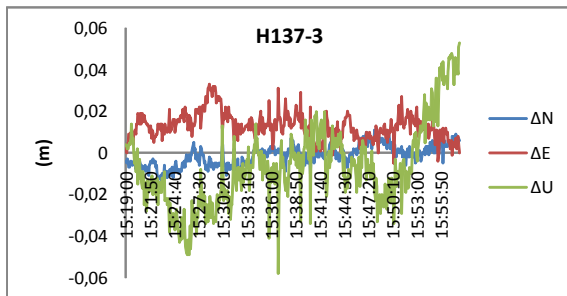
Şekil 5. 34 İSTA noktasına ait 2.gün verileri için değişim grafikleri

İkinci uygulamada yaklaşık 45 dk olmak üzere her noktada 3 periyot gözlemler yapılmıştır. Bu ölçülere ilişkin, her noktaya ait sıfır baz vektörü bileşenlerinin istatistikleri ve grafikleri Şekil 5.35’ de verilmiştir. N ve E değerlerinin değişimlerinin istatistiklerine bakıldığında ortalama değerlerin 1 cm ve altında olduğu, U değerlerine bakıldığında 2 cm ve altında olduğu görülmektedir. Burada, F221H014 noktasının sıfır baz vektörü bileşenlerinin sistematik hatalarla yüklü olduğu görülmüş ve bunun koordinat değerlerinde yapılan hata nedeniyle olduğu tespit edildiğinden değerlendirme dışı bırakılmıştır. Ortalama PDOP değerlerinin 2’ nin altında olduğu ve izlenen uydu sayılarının periyotların % 98’ inde 7’ nin üzerinde olduğu görülmektedir. Arazide toplanan verilerle aynı nokta için oluşturulan sanal gözlemlerin sıfır baz vektörü ile değerlendirilmesi aşamasında, verilerin % 99’ u çözüme katılmış yani sıfır baz vektörü bu oranda çözüme ulaşmıştır.

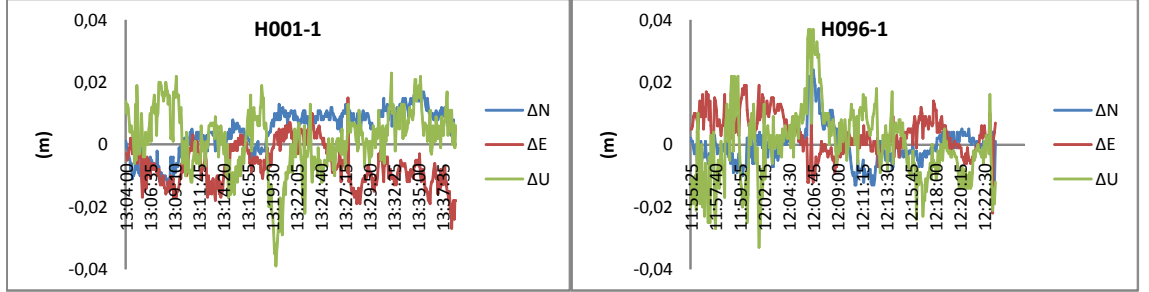
H137-1	Ort. Uydu Sayısı		7,01	Ort. PDOP	1,99		H137-2	Ort. Uydu Sayısı		9,46	Ort. PDOP	1,38	
	ΔN		ΔE		ΔU			ΔN		ΔE		ΔU	
	Epok sayısı	481	Epok sayısı	481	Epok sayısı	481		Epok sayısı	344	Epok sayısı	344	Epok sayısı	344
	Minimum	-0,023	Minimum	-0,006	Minimum	-0,065		Minimum	-0,028	Minimum	-0,015	Minimum	-0,052
	Maximum	0,009	Maximum	0,033	Maximum	0,024		Maximum	0,007	Maximum	0,059	Maximum	0,060
	Ortalama	0,007	Ortalama	0,011	Ortalama	0,015		Ortalama	0,006	Ortalama	0,011	Ortalama	0,028
	St. sapma	0,006	St. sapma	0,007	St. sapma	0,014		St. sapma	0,007	St. sapma	0,010	St. sapma	0,021

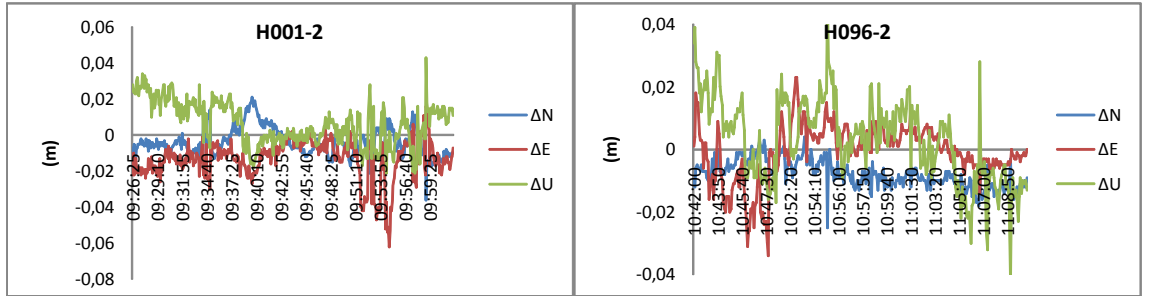
H137-3	Ort. Uydu Sayısı	7,65	Ort. PDOP	1,86
	ΔN	ΔE	ΔU	
	Epok sayısı	469	Epok sayısı	469
	Minimum	-0,014	Minimum	-0,005
	Maximum	0,011	Maximum	0,033
	Ortalama	0,004	Ortalama	0,013
H137-4	St. sapma	0,005	St. sapma	0,006
	Epok sayısı	469	Epok sayısı	469
	Minimum	-0,014	Minimum	-0,005
	Maximum	0,011	Maximum	0,033
	Ortalama	0,004	Ortalama	0,013
	St. sapma	0,005	St. sapma	0,006

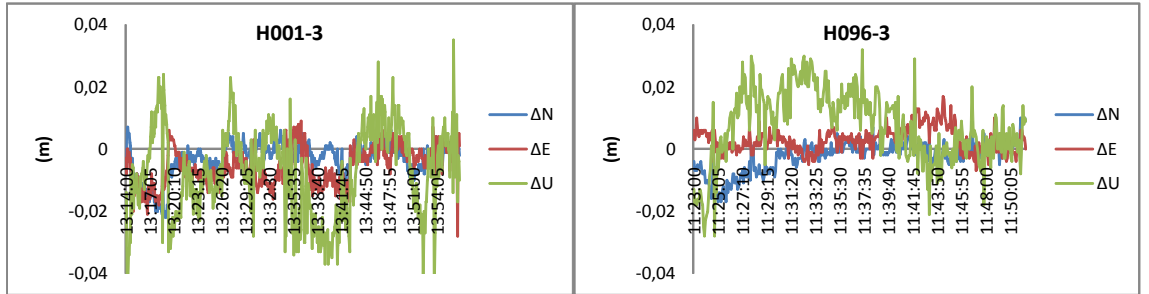
H001-1	Ort. Uydu Sayısı		7,45	Ort. PDOP	1,39		H096-1	Ort. Uydu Sayısı		7,24	Ort. PDOP	1,51	
	ΔN		ΔE		ΔU			ΔN		ΔE		ΔU	
	Epok sayısı	421	Epok sayısı	421	Epok sayısı	421		Epok sayısı	337	Epok sayısı	337	Epok sayısı	337
	Minimum	-0,024	Minimum	-0,040	Minimum	-0,029		Minimum	-0,013	Minimum	-0,022	Minimum	-0,033
	Maximum	0,007	Maximum	0,002	Maximum	0,033		Maximum	0,024	Maximum	0,019	Maximum	0,037
	Ortalama	0,007	Ortalama	0,008	Ortalama	0,008		Ortalama	0,004	Ortalama	0,006	Ortalama	0,009
	St. sapma	0,007	St. sapma	0,007	St. sapma	0,010		St. sapma	0,006	St. sapma	0,006	St. sapma	0,012

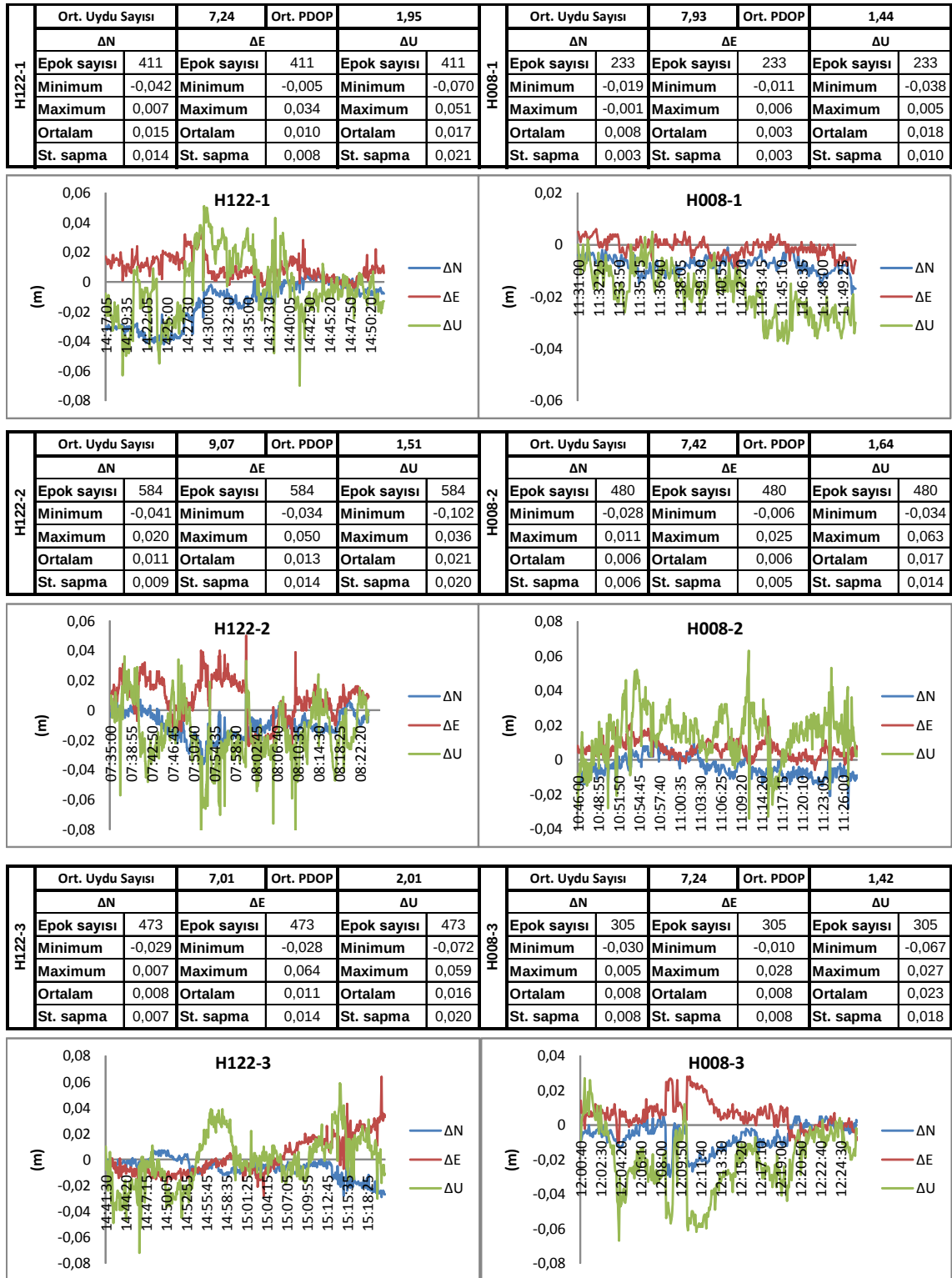
H001-2	Ort. Uydu Sayısı		8,93	Ort. PDOP	1,38		H096-2	Ort. Uydu Sayısı		6,85	Ort. PDOP	1,73	
	ΔN		ΔE		ΔU			ΔN		ΔE		ΔU	
	Epok sayısı	428	Epok sayısı	428	Epok sayısı	428		Epok sayısı	305	Epok sayısı	305	Epok sayısı	305
	Minimum	-0,036	Minimum	-0,062	Minimum	-0,021		Minimum	-0,025	Minimum	-0,034	Minimum	-0,042
	Maximum	0,021	Maximum	0,016	Maximum	0,043		Maximum	0,004	Maximum	0,023	Maximum	0,049
	Ortalama	0,007	Ortalama	0,014	Ortalama	0,011		Ortalama	0,008	Ortalama	0,007	Ortalama	0,011
	St. sapma	0,008	St. sapma	0,011	St. sapma	0,012		St. sapma	0,004	St. sapma	0,009	St. sapma	0,013

H001-3	Ort. Uydu Sayısı		7,04	Ort. PDOP	1,69		H096-3	Ort. Uydu Sayısı		7,78	Ort. PDOP	1,48	
	ΔN		ΔE		ΔU			ΔN		ΔE		ΔU	
	Epok sayısı	517	Epok sayısı	517	Epok sayısı	517		Epok sayısı	342	Epok sayısı	342	Epok sayısı	342
	Minimum	-0,022	Minimum	-0,028	Minimum	-0,046		Minimum	-0,017	Minimum	-0,007	Minimum	-0,028
	Maximum	0,008	Maximum	0,011	Maximum	0,035		Maximum	0,010	Maximum	0,017	Maximum	0,032
	Ortalama	0,004	Ortalama	0,007	Ortalama	0,013		Ortalama	0,004	Ortalama	0,004	Ortalama	0,011
	St. sapma	0,005	St. sapma	0,006	St. sapma	0,014		St. sapma	0,005	St. sapma	0,004	St. sapma	0,012

Şekil 5. 35 45 dakikalık periyotlar için istatistiksel değerler ve baz bileşenleri değişim grafikleri

2 günlük uzun süreli statik ölçü yöntemiyle yapılan uygulama için bütün noktaların grafikleri ise, her nokta için ayrı olmak üzere, Şekil 5.36 ve Şekil 5.37’ de verilmiştir. Grafiklerde görüldüğü gibi sıfır baz vektörünün bileşenlerinin dağılımları anlamlı olup sıfır eksenini civarında seyrettikleri izlenmiştir. İstatiksel değerlere bakıldığında ise; N ve E bileşenleri farklarında, standart sapmaların 1 cm ile 2 cm arasında değiştiği, U bileşeninin farklarının standart sapmalarının ise 1 cm ile 3 cm arasında değiştiği izlenmiştir. Tüm noktaları içeren istatiksel değerler ise Çizelge 5.15 ve Çizelge 5.16’ da verilmiştir.

Çizelge 5. 15 İGNA noktalarına ait 1. gün için istatiksel değerler

1.GÜN						
H001	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,005	Std. Sapma	0,007	Std. Sapma	0,017
	rms	0,006	rms	0,009	rms	0,022
	min	-0,017	min	-0,019	min	-0,047
	max	0,013	max	0,030	max	0,039
	ort.	0,005	ort.	0,007	ort.	0,020
H008	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,007	Std. Sapma	0,010	Std. Sapma	0,016
	rms	0,014	rms	0,010	rms	0,034
	min	-0,007	min	-0,023	min	-0,014
	max	0,032	max	0,036	max	0,078
	ort.	0,012	ort.	0,007	ort.	0,031
H014	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,006	Std. Sapma	0,008	Std. Sapma	0,016
	rms	0,013	rms	0,014	rms	0,016
	min	-0,026	min	-0,012	min	-0,047
	max	0,013	max	0,030	max	0,042
	ort.	0,012	ort.	0,012	ort.	0,013
H096	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,005	Std. Sapma	0,007	Std. Sapma	0,013
	rms	0,005	rms	0,012	rms	0,016
	min	-0,011	min	-0,036	min	-0,024
	max	0,016	max	0,009	max	0,049
	ort.	0,004	ort.	0,012	ort.	0,078
H122	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,010	Std. Sapma	0,014	Std. Sapma	0,025
	rms	0,012	rms	0,017	rms	0,028
	min	-0,025	min	-0,035	min	-0,084
	max	0,036	max	0,053	max	0,054
	ort.	0,010	ort.	0,014	ort.	0,023

Çizelge 5. 16 İGNA noktalarına ait 2. gün için istatistiksel değerler

2. GÜN

H001	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,007	Std. Sapma	0,010	Std. Sapma	0,018
	rms	0,007	rms	0,010	rms	0,019
	min	-0,017	min	-0,029	min	-0,061
	max	0,026	max	0,043	max	0,055
	ort.	0,005	ort.	0,008	ort.	0,015

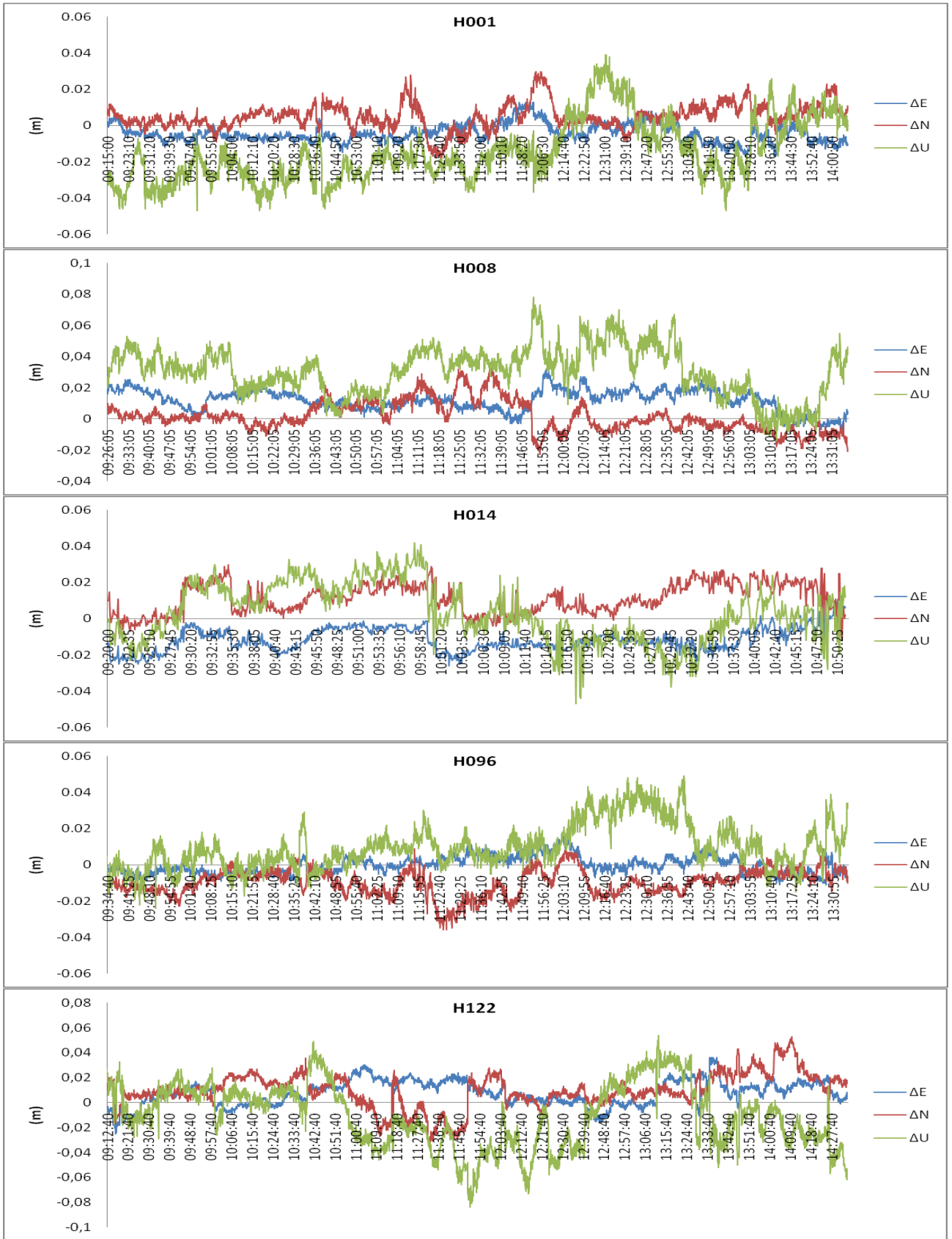
H008	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,009	Std. Sapma	0,011	Std. Sapma	0,027
	rms	0,009	rms	0,016	rms	0,039
	min	-0,027	min	-0,016	min	-0,043
	max	0,025	max	0,048	max	0,097
	ort.	0,023	ort.	0,030	ort.	0,050

H014	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,010	Std. Sapma	0,019	Std. Sapma	0,025
	rms	0,012	rms	0,023	rms	0,033
	min	-0,034	min	-0,035	min	-0,114
	max	0,021	max	0,067	max	0,046
	ort.	0,010	ort.	0,018	ort.	0,026

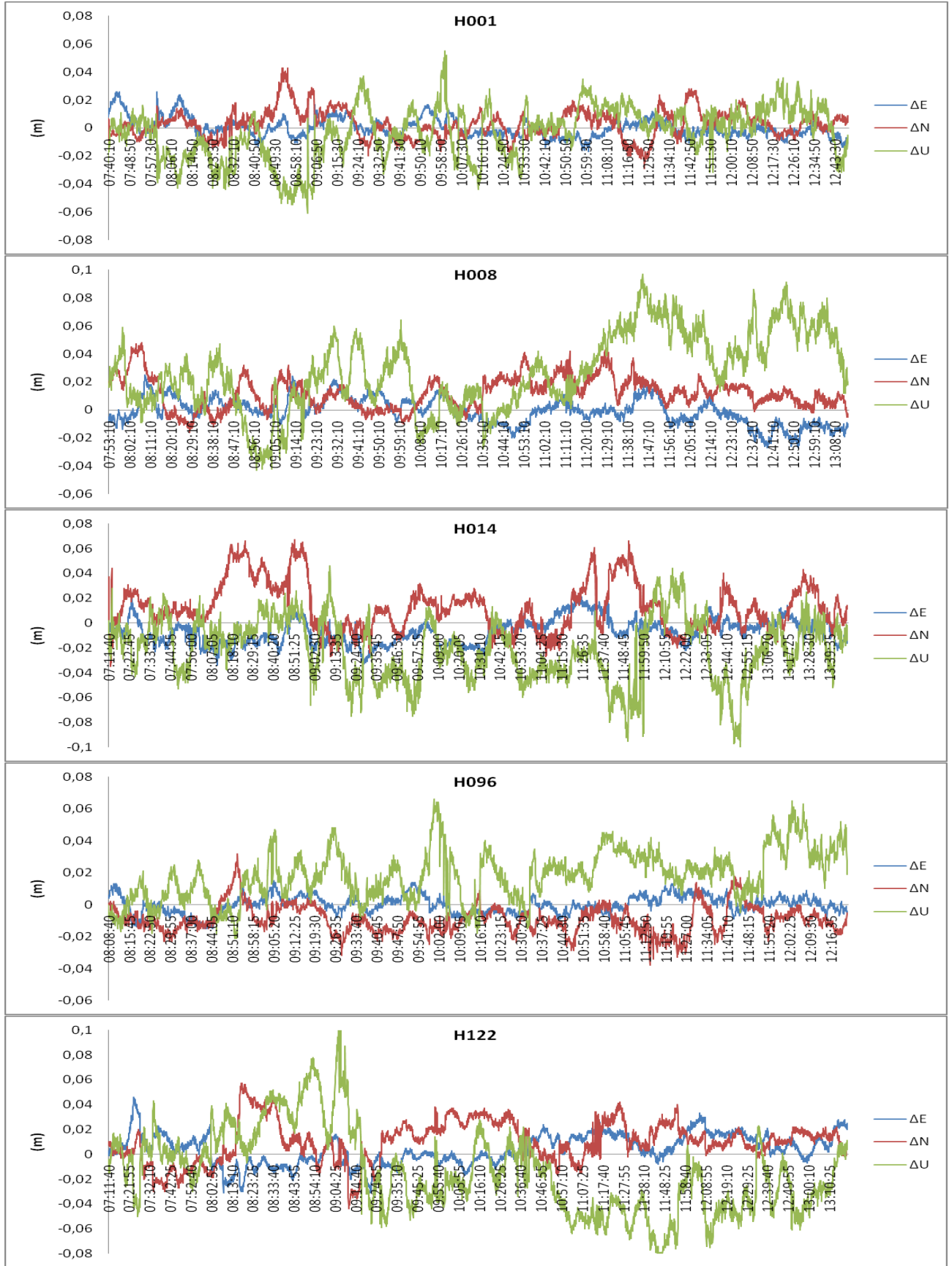
H096	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,005	Std. Sapma	0,009	Std. Sapma	0,016
	rms	0,005	rms	0,013	rms	0,024
	min	-0,015	min	-0,038	min	-0,021
	max	0,015	max	0,032	max	0,066
	ort.	0,004	ort.	0,020	ort.	0,049

H122	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,012	Std. Sapma	0,016	Std. Sapma	0,033
	rms	0,013	rms	0,019	rms	0,036
	min	-0,031	min	-0,044	min	-0,087
	max	0,046	max	0,057	max	0,101
	ort.	0,010	ort.	0,016	ort.	0,030

İSTA	DE		DN		DU	
	Std. Sapma	0,012	Std. Sapma	0,013	Std. Sapma	0,027
	rms	0,012	rms	0,017	rms	0,027
	min	-0,039	min	-0,030	min	-0,095
	max	0,034	max	0,050	max	0,076
	ort.	0,002	ort.	0,011	ort.	0,005

Şekil 5. 36 İGNA noktalarına ait 1. gün için değişim grafikleri

Şekil 5. 37 İGNA noktalarına ait 2. gün için değişim grafikleri

SONUÇ VE ÖNERİLER

Aktif GNSS ağlarından üretilen sanal gözlemlerin doğruluğunun ve kalitesinin kontrolünün yapıldığı bu çalışmada, sanal gözlem üretim algoritmasının yeterli seviyede sonuçlar verdiği, ilgili noktaya üretilen sanal gözlemlerin, o noktaya ait arazide toplanan verilerle eşdeğer sonuçlar verdiği görülmüştür. İlk uygulama olan İSKİ-UKBS ağına ait 7 nokta ile IGS ağına ait İSTA ve TUBİ noktalarının koordinatlarına üretilen sanal gözlemlerin doğruluğu, arazide toplanan eş zamanlı veriler ile sıfır baz vektörleri çözülüp, bileşen farklarının kümülatif değerleri, standart sapmaları incelenerek ortaya konmuştur. TUSAGA-Aktif ağı içinde farklı üçgenlerin içine dağılmış ve tekrarlı olmak üzere, uzun süreli gözlemlerle incelenmiştir. N ve E bileşenlerinin standart sapmalarının ortalama 1 cm, U bileşenindeki standart sapmanın ortalama 2 ila 3cm civarında olması, sistemin gerçek zamanlı anlık konumlama tekniği için doğru ve güvenilir seviyelerde sonuçlar ürettiği bilgisini bize vermiştir. İkinci uygulamada, TUSAGA-Aktif Ağı kapsamında 6 nokta seçilen ve İGNA ağında koordinatı belli olan noktalarda yapılan sanal gözlemler ile arazide toplanan verilerin sıfır baz vektörü çözümünden elde edilen sonuçlar ortaya konmuştur.

Bu verilere ilişkin, 5 noktada verilen istatistiksel değerler ile grafikler ışığında; farkların uygun dağılımda ve sıfır eksenini etrafında dağılım gösterdiği, standart sapma değerlerinin de, N ve E bileşenlerinde 1 cm civarında, U bileşeninde ise 3 cm civarında olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca bakılarak, üçgen içinde farklı dağılımlarda olan noktalardaki konum doğruluğu değişiminin, göz ardı edilebilir seviyede olduğu görülmüştür.

Aynı noktalarda yapılan yaklaşık 45'er dakikalık 3 periyot olarak yapılan değerlendirmede de, periyotlar arasında uyum olduğu, yatayda ortalama 1 cm, düşeyde ortalama 2 cm değerleri elde edildiği görülmüştür. Referans istasyonlarından oluşan üçgenlerin kenarlarının uzunluğuna bağlı olarak sanal gözlemlerin doğruluğu, Japonya Geonet Ağı'nda oluşturulan 3 üçgende test edilmiştir. Elde edilen sonuçlar irdelendiğinde; 30 ila 50 km kenar uzunluğuna sahip ilk üçgende, N ve E bileşenine ilişkin standart sapmaların ortalama 2 cm' nin altında olduğu, U bileşenine ilişkin standart sapmaların ortalama 4 cm civarında olduğu gözlenmiştir. İkinci üçgende 80-90 km olarak seçilen kenar uzunluğunda bileşenlerden N ve E yönlerine bakıldığında ortalama 6 cm, U bileşeninin ise ortalama 12 cm civarında olduğu gözlenmiştir. Son olarak seçilen üçgenin kenar uzunlukları 100-120 km civarında olup, N ve E bileşenlerindeki değişimlerin ortalaması 16 cm civarında, U bileşenindeki değişimlerin ortalamasının 21 cm civarında olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlara bakılarak, sistemin doğru sonuçlar üretebilmesi için üçgen kenar mesafelerinin 70-80 km' yi geçmemesi gerektiği sonucuna varılmıştır. IGS ağına ait İSTA noktası ile UZEL noktasına ait uzun süreli ve 2 gün olmak üzere tekrarlı olan gözlemlerin detaylı incelemesinde, N ve E bileşenlerinde standart sapmaların ortalama 1 cm, U bileşenlerinde ise ortalama 2 cm olduğu görülmüştür. Diğer bir incelemede, F212H122, F221H008 ve UZEL noktaları için seçilen 1 günlük uzun süreli gözlemlerin incelemesi, aynı nokta için arazi verileri ile oluşturulan sanal gözlemler için ayrı olarak verilmek üzere; gözlem süresince izlenen uydu sayıları, uydu görünürlükleri, sinyal kaliteleri, izlenen uydulara ilişkin grafikler verilmiştir. Bu grafiklere bakıldığında oluşturulan sanal gözlemlerin, arazide toplanmış verilerle, izlenen uydu sayıları bakımından % 95' in üzerinde aynı olduğu, uydu görünürlükleri bakımından % 97' nin üzerinde eş değer olduğu görülmüştür. İzlenen uydulara bakıldığında ise; F212H122, F221H008 noktalarında (Yalnız GPS uyduları gözlemleri toplandı) % 99 oranında eş değer olduğu fakat UZEL noktasında GLONASS uydularındaki izleme grafiklerinde, sanal verilerde büyük oranda kesiklikler meydana geldiği görülmüştür.

Bunun sonucu olarak gerçek zamanlı uygulamalarda tamsayı bilinmeyeninin çözümünü ve dolayısıyla işlem süresini uzattığı düşünölmektedir.

Çalışmanın genelinde sıfır baz vektörü çözümünde % 96' nın üzerinde başarı sağlanmıştır. Bu verilerin $\pm 3 \sigma$ güven aralığı içinde kalanları değerdendirmeye alınmış ve istatiksel sonuçlar bu şekilde ortaya çıkmıştır. Çalışmanın geneli itibariyle, özöme ulaşan sıfır baz vektörü bileşenlerinin yaklaşık % 95' i bu aralıkta yer almıştır. Bu verilere dayanılarak, yapılan değerdendirmelerin güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu bilgiler ışığında, ağda bulunan bir noktanın çalışmaması durumunda, en yakın noktayla oluşturulacak üçgenin kenar mesafelerinin de doğru sonuçlar verebilecek limitlerde olması da hesaba katılarak, 40-50 km' yi geçmeyecek şekilde nokta sıklıklarının tasarlanması daha uygun olacağı düşünölmüştür.

Ayrıca GLONASS uydularının da kullanıldığı sanal referans istasyonu tekniğı ile gerçek zamanlı anlık konumlamada, sanal gözlemlerdeki kesiklikler nedeniyle tamsayı bilinmeyeninin çözümünün uzun zaman alması, araştırılması gereken diğerd bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- [1] Hakli, P. (2006), Quality of Virtual Data Generated from the GNSS Reference Station Network, XXIII FIG Congress, Munich, Germany, October 8-13.
- [2] Wei, E. , Chai, H. and An, Z. , (2006) , VRS Virtual Observations Generation Algorihm, Journal of Global Posiioning Systems, 5 (1-2): 76-81
- [3] Soycan, M. , (2010), GPS Ağları Ders notları, YTÜ Harita Mühendisliği Bölümü (yayınlanmamış).
- [4] International GPS Strategic Plan 2002-2007 (2002), IGS Central Bureau, Pasadena, USA, JPL 400-1000 03/02.
- [5] Ayhan, M.E. , Demir C. , Lenk O., Kılıçoğlu A. , Aktuğ B., Açıkgoz M. , Fırat O. , Şengün Y.S. , Cingöz A. , Gürdal M.A. , Kurt A.İ., Ocak M. , Türkezer A. , Yıldız H. , Bayazıt N. , Ata M. , Çağlar Y. ve Özerkan A. (2002) Türkiye Ulusal Temel GPS Ağı – 1999A (TUTGA-99A), Harita Dergisi, Özel Sayı 16, Ankara.
- [6] Hofmann-Wellenhof B, Lichtenegger H and Wasle E (2008) Global Navigation Satellite Systems , Springer, Berlin Heidelberg New York .
- [7] Kahveci, M., (2009), Kinematik GNSS ve RTK CORS Ağları, Zerpa Yayınları, 102, Ankara.
- [8] Öcalan T. , Soycan, M. , (2010), Ulusal ve Yerel GNSS/CORS Ağları ve Türkiye’deki Yasal Durum.
- [9] Ulusal Cors (Sürekli Gözlem Yapan GPS İstasyonu) Sisteminin Kurulması (Ulusal Datum Dönüşümü) Projesi Sonuç Raporu (2009).
- [10] http://www.iski.gov.tr/web/harita_mud/harita_ukbs.html, 8 Temmuz 2011
- [11] Iwabuchi, T., (2004), Ground-based Seminar Presentations in Colloquium On Atmospheric Remote Sensing Using The Global Positioning System, http://www.cosmic.ucar.edu/colloquium_2004/presentations/iwabuchi_22Jun04.pdf, 10 Temmuz 2011.
- [12] Edwards SJ, Cross PA, Barnes JB and Betaille D (1999) A methodology for benchmarking real-time kinematic GPS. Surv Rev 35 (273): 163–174

- [13] Han SW (1997) Carrier phase-based long-range GPS kinematic positioning. PhD dissertation, rep UNISURV S-49, School of Geomatic Engineering, The University of New South Wales, Sydney.
- [14] Gao Y, Li Z and McLellan JF (1997) Carrier phase based regional area differential GPS for decimeter-level positioning and navigation. Proc 10th Int Tech Meeting Satellite Division Inst Navigation, Kansas City, Mo, 16–19 September, 1305–1311
- [15] Wanninger, L. (1999) The performance of virtual reference stations in active geodetic GPS-networks under solar maximum conditions. Proc 12th Int Tech Meeting Satellite Division US Inst Navigation, Nashville, TN, 14–17 September, 1419–1427
- [16] Lenz, E. (2004), Germany Networked Transport of RTCM via Internet Protocol (NTRIP) –Application and Benefit in Modern Surveying Systems.
- [17] Higgins MB (2002), Australia’s changing surveying infrastructure from Marks in the ground to virtual reference stations. FIG XXII Int. Conf. , Washington, DC, 19-26 April.
- [18] Arslan, N., Aydın, C., Üstün, A. ve Demirel, H., (2002), “Sanal Referans İstasyonu Sistemi (VRS)”, Selçuk üniversitesi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği öğretiminde 30. Yıl Sempozyumu, 16-18 Ekim 2002 Konya
- [19] Beutler G. , (2000) Ionosphere Related Activities within the IGS, Earth Science Advisory Committee (ESAC), Paris, October 26/27.
- [20] Jaggi A. , Beutler G. and Hugentobler U. (2001) , Using Double Difference Information From Network Solutions to Generate Observations for a Virtual Reference Receiver, IAG 2001 Scientific Assembly, Budapest, Hungary, 2-7 September.
- [21] Lachapelle G., Alves P., Fortes L. P. and Cannon E. M., (2000), DGPS RTK Positioning Using a Reference Network, ION GPS 2000, Salt Lake City, September 19-22.

ANALİZLER

A-1 İSKİ UKBS Ağı Noktalarının İstatiksel Değerleri

İSTA 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	5874	5874	5874
Minimum	-0,074	-0,050	-0,088
Maksimum	0,077	0,047	0,241
Ortalama	0,031	0,012	0,038
Standard sapma	0,016	0,012	0,053
rms	0,034	0,014	0,053
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 96			

İSTA 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	10308	10308	10308
Minimum	-0,080	-0,085	-0,083
Maksimum	0,111	0,064	0,078
Ortalama	0,027	0,013	0,028
Standard sapma	0,018	0,016	0,034
rms	0,022	0,017	0,037
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 78			

İSTA 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	1322	1322	1322
Minimum	-0,069	-0,067	-0,160
Maksimum	0,062	0,058	0,096
Ortalama	0,030	0,016	0,035
Standard sapma	0,033	0,026	0,047
rms	0,036	0,026	0,052
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 78			

TERK 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	9082	9082	9082
Minimum	-0,038	-0,039	-0,094
Maksimum	0,036	0,035	0,073
Ortalama	0,012	0,008	0,037
Standard sapma	0,012	0,010	0,028
rms	0,015	0,010	0,043
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 96			

TERK 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	16230	16230	16230
Minimum	-0,042	-0,036	-0,106
Maksimum	0,060	0,038	0,075
Ortalama	0,013	0,008	0,041
Standard sapma	0,012	0,010	0,026
rms	0,016	0,010	0,047
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %97			

TERK 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	5289	5289	5289
Minimum	-0,044	-0,078	-0,114
Maksimum	0,067	0,043	0,040
Ortalama	0,013	0,008	0,041
Standard sapma	0,013	0,010	0,027
rms	0,016	0,011	0,047
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %97			

KCEK 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	7231	7231	7231
Minimum	-0,009	-0,025	-0,077
Maksimum	0,049	0,033	0,040
Ortalama	0,026	0,010	0,028
Standard sapma	0,012	0,010	0,024
rms	0,029	0,012	0,033
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 97			

TUZI 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	8667	8667	8667
Minimum	-0,042	-0,031	-0,087
Maksimum	0,052	0,038	0,085
Ortalama	0,025	0,009	0,029
Standard sapma	0,013	0,010	0,034
rms	0,028	0,011	0,036
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 94			

KCEK 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	15365	15365	15365
Minimum	-0,066	-0,056	-0,100
Maksimum	0,071	0,051	0,076
Ortalama	0,026	0,010	0,028
Standard sapma	0,015	0,011	0,028
rms	0,029	0,013	0,035
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %97			

TUZI 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	14561	14561	14561
Minimum	-0,077	-0,088	-0,123
Maksimum	0,072	0,056	0,102
Ortalama	0,025	0,010	0,029
Standard sapma	0,014	0,011	0,033
rms	0,028	0,012	0,037
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 93			

KCEK 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4085	4085	4085
Minimum	-0,029	-0,023	-0,065
Maksimum	0,050	0,034	0,048
Ortalama	0,023	0,009	0,024
Standard sapma	0,012	0,010	0,024
rms	0,026	0,011	0,029
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 89			

TUZI 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4975	4975	4975
Minimum	-0,014	-0,031	-0,074
Maksimum	0,048	0,031	0,081
Ortalama	0,021	0,009	0,025
Standard sapma	0,011	0,010	0,031
rms	0,023	0,011	0,031
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 92			

PALA 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	7608	7608	7608
Minimum	-0,063	-0,041	-0,085
Maksimum	0,068	0,041	0,089
Ortalama	0,030	0,011	0,029
Standard sapma	0,014	0,011	0,034
rms	0,033	0,013	0,037
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 94			

YALI 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	8733	8733	8733
Minimum	-0,057	-0,024	-0,095
Maksimum	0,046	0,040	0,086
Ortalama	0,013	0,012	0,028
Standard sapma	0,014	0,010	0,031
rms	0,016	0,014	0,034
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 97			

PALA 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	13891	13891	13891
Minimum	-0,060	-0,036	-0,078
Maksimum	0,063	0,050	0,065
Ortalama	0,027	0,011	0,026
Standard sapma	0,014	0,012	0,031
rms	0,030	0,014	0,031
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 93			

YALI 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	16796	16796	16796
Minimum	-0,048	-0,027	-0,101
Maksimum	0,038	0,043	0,084
Ortalama	0,014	0,015	0,033
Standard sapma	0,013	0,010	0,030
rms	0,017	0,017	0,040
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 98			

PALA 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	2741	2741	2741
Minimum	-0,022	-0,030	-0,125
Maksimum	0,057	0,053	0,042
Ortalama	0,026	0,010	0,087
Standard sapma	0,012	0,011	0,024
rms	0,029	0,013	0,092
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 72			

YALI 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	5200	5200	5200
Minimum	-0,050	-0,090	-0,102
Maksimum	0,017	0,055	0,084
Ortalama	0,015	0,014	0,022
Standard sapma	0,011	0,010	0,027
rms	0,018	0,017	0,027
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 97			

SİLE 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	7381	7381	7381
Minimum	-0,069	-0,054	-0,100
Maksimum	0,077	0,060	0,102
Ortalama	0,017	0,012	0,037
Standard sapma	0,016	0,012	0,033
rms	0,021	0,015	0,044
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 91			

TUBİ 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	8087	8087	8087
Minimum	-0,067	-0,042	-0,100
Maksimum	0,035	0,043	0,075
Ortalama	0,018	0,011	0,053
Standard sapma	0,016	0,013	0,034
rms	0,022	0,014	0,058
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 94			

SİLE 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	14728	14728	14728
Minimum	-0,049	-0,040	-0,108
Maksimum	0,067	0,057	0,088
Ortalama	0,015	0,011	0,039
Standard sapma	0,015	0,011	0,030
rms	0,019	0,013	0,046
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 96			

TUBİ 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	14515	14515	14515
Minimum	-0,073	-0,093	-0,116
Maksimum	0,033	0,092	0,075
Ortalama	0,023	0,013	0,041
Standard sapma	0,017	0,022	0,036
rms	0,028	0,022	0,049
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 92			

SİLE 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4272	4272	4272
Minimum	-0,019	-0,028	-0,087
Maksimum	0,056	0,054	0,069
Ortalama	0,014	0,010	0,031
Standard sapma	0,012	0,010	0,030
rms	0,017	0,012	0,038
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 93			

TUBİ 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4320	4320	4320
Minimum	-0,042	-0,045	-0,095
Maksimum	0,037	0,030	0,053
Ortalama	0,018	0,011	0,030
Standard sapma	0,012	0,012	0,030
rms	0,021	0,014	0,038
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 93			

SLVR 1.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	7618	7618	7618
Minimum	-0,088	-0,046	-0,088
Maksimum	0,057	0,058	0,076
Ortalama	0,016	0,013	0,038
Standard sapma	0,017	0,014	0,035
rms	0,020	0,016	0,045
Değerlendirilen/Toplam veri oranı % 86			

SLVR 2.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	12298	12298	12298
Minimum	-0,065	-0,068	-0,112
Maksimum	0,046	0,049	0,087
Ortalama	0,019	0,016	0,036
Standard sapma	0,017	0,019	0,039
rms	0,023	0,021	0,045
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %76			

SLVR 3.GÜN	DN	DE	DU
Epok Sayısı	4147	4147	4147
Minimum	-0,040	-0,067	-0,095
Maksimum	0,026	0,050	0,077
Ortalama	0,016	0,019	0,031
Standard sapma	0,012	0,023	0,035
rms	0,018	0,024	0,037
Değerlendirilen/Toplam veri oranı %77			

A-2 İSTA Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)

İSTA 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	8	0.13%	0.13%
-0.05	16	0.39%	0.26%
-0.025	21	0.74%	0.35%
0	127	2.83%	2.09%
0.025	2158	38.32%	35.49%
0.05	3013	87.86%	49.55%
0.075	618	98.03%	10.16%
0.1	31	98.54%	0.51%
0.125	9	98.68%	0.15%
0.15	11	98.87%	0.18%
0.175	18	99.16%	0.30%
0.2	10	99.33%	0.16%
Diğer	41	100.00%	0.67%
Toplam	6081		

İSTA 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	118	0.90%	0.90%
-0.175	42	1.23%	0.32%
-0.15	160	2.45%	1.23%
-0.125	199	3.97%	1.52%
-0.1	61	4.44%	0.47%
-0.075	73	5.00%	0.56%
-0.05	177	6.36%	1.36%
-0.025	125	7.31%	0.96%
0	383	10.25%	2.93%
0.025	5074	49.10%	38.85%
0.05	4713	85.18%	36.09%
0.075	876	91.89%	6.71%
0.1	221	93.58%	1.69%
0.125	218	95.25%	1.67%
0.15	115	96.13%	0.88%
0.175	89	96.81%	0.68%
0.2	95	97.54%	0.73%
Diğer	321	100.00%	2.46%
Toplam	13060		

İSTA 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	32	1.87%	1.87%
-0.175	8	2.34%	0.47%
-0.15	2	2.46%	0.12%
-0.125	0	2.46%	0.00%
-0.1	1	2.52%	0.06%
-0.075	27	4.10%	1.58%
-0.05	179	14.58%	10.48%
-0.025	60	18.09%	3.51%
0	52	21.14%	3.04%
0.025	531	52.22%	31.09%
0.05	736	95.32%	43.09%
0.075	80	100.00%	4.68%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	1708		

İSTA 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	11	0.18%	0.18%
-0.1	25	0.59%	0.41%
-0.075	21	0.94%	0.35%
-0.05	32	1.46%	0.53%
-0.025	82	2.81%	1.35%
0	1547	28.25%	25.44%
0.025	3943	93.09%	64.84%
0.05	414	99.90%	6.81%
0.075	6	100.00%	0.10%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	6081		

İSTA 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	476	3.64%	3.64%
-0.175	46	4.00%	0.35%
-0.15	59	4.45%	0.45%
-0.125	64	4.94%	0.49%
-0.1	89	5.62%	0.68%
-0.075	106	6.43%	0.81%
-0.05	158	7.64%	1.21%
-0.025	257	9.61%	1.97%
0	3531	36.65%	27.04%
0.025	6336	85.16%	48.51%
0.05	877	91.88%	6.72%
0.075	147	93.00%	1.13%
0.1	91	93.70%	0.70%
0.125	117	94.59%	0.90%
0.15	118	95.50%	0.90%
0.175	301	97.80%	2.30%
0.2	140	98.87%	1.07%
Diğer	147	100.00%	1.13%
Toplam	13060		

İSTA 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	1	0.06%	0.06%
-0.075	2	0.18%	0.12%
-0.05	167	9.95%	9.78%
-0.025	73	14.23%	4.27%
0	324	33.20%	18.97%
0.025	695	73.89%	40.69%
0.05	133	81.67%	7.79%
0.075	42	84.13%	2.46%
0.1	1	84.19%	0.06%
0.125	53	87.30%	3.10%
0.15	217	100.00%	12.70%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	1708		

İSTA 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	174	2.86%	2.86%
-0.05	649	13.53%	10.67%
-0.025	1408	36.69%	23.15%
0	1737	65.25%	28.56%
0.025	862	79.43%	14.18%
0.05	436	86.60%	7.17%
0.075	197	89.84%	3.24%
0.1	126	91.91%	2.07%
0.125	100	93.55%	1.64%
0.15	97	95.15%	1.60%
0.175	83	96.51%	1.36%
0.2	49	97.32%	0.81%
Diğer	163	100.00%	2.68%
Toplam	6081		

İSTA 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	501	3.84%	3.84%
-0.175	40	4.14%	0.31%
-0.15	54	4.56%	0.41%
-0.125	77	5.15%	0.59%
-0.1	188	6.58%	1.44%
-0.075	545	10.76%	4.17%
-0.05	1011	18.50%	7.74%
-0.025	1862	32.76%	14.26%
0	2727	53.64%	20.88%
0.025	2718	74.45%	20.81%
0.05	1728	87.68%	13.23%
0.075	543	91.84%	4.16%
0.1	103	92.63%	0.79%
0.125	68	93.15%	0.52%
0.15	43	93.48%	0.33%
0.175	42	93.80%	0.32%
0.2	57	94.23%	0.44%
Diğer	753	100.00%	5.77%
Toplam	13060		

İSTA 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	11	0.64%	0.64%
-0.125	32	2.52%	1.87%
-0.1	57	5.85%	3.34%
-0.075	92	11.24%	5.39%
-0.05	269	26.99%	15.75%
-0.025	324	45.96%	18.97%
0	273	61.94%	15.98%
0.025	185	72.78%	10.83%
0.05	246	87.18%	14.40%
0.075	147	95.78%	8.61%
0.1	40	98.13%	2.34%
0.125	24	99.53%	1.41%
0.15	8	100.00%	0.47%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	1708		

A-3 KCEK Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)

KCEK 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	0	0.00%	0.00%
0	114	1.53%	1.53%
0.025	3366	46.82%	45.28%
0.05	3953	100.00%	53.18%
0.075	0	100.00%	0.00%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	7433		

KCEK 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	30	0.19%	0.19%
-0.175	29	0.37%	0.18%
-0.15	1	0.38%	0.01%
-0.125	1	0.39%	0.01%
-0.1	1	0.39%	0.01%
-0.075	1	0.40%	0.01%
-0.05	150	1.35%	0.95%
-0.025	86	1.89%	0.54%
0	578	5.55%	3.66%
0.025	7594	53.61%	48.06%
0.05	6610	95.44%	41.83%
0.075	688	99.79%	4.35%
0.1	26	99.96%	0.16%
0.125	3	99.97%	0.02%
0.15	4	100.00%	0.03%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	15802		

KCEK 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	2	0.04%	0.04%
0	156	3.46%	3.42%
0.025	2420	56.45%	52.99%
0.05	1870	97.39%	40.95%
0.075	119	100.00%	2.61%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	4567		

KCEK 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	1	0.01%	0.01%
0	1961	26.40%	26.38%
0.025	5299	97.69%	71.29%
0.05	172	100.00%	2.31%
0.075	0	100.00%	0.00%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	7433		

KCEK 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	4	0.03%	0.03%
-0.05	210	1.35%	1.33%
-0.025	100	1.99%	0.63%
0	3773	25.86%	23.88%
0.025	11020	95.60%	69.74%
0.05	628	99.58%	3.97%
0.075	6	99.61%	0.04%
0.1	2	99.63%	0.01%
0.125	2	99.64%	0.01%
0.15	17	99.75%	0.11%
0.175	40	100.00%	0.25%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	15802		

KCEK 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	0	0.00%	0.00%
0	1464	32.06%	32.06%
0.025	2932	96.26%	64.20%
0.05	171	100.00%	3.74%
0.075	0	100.00%	0.00%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	4567		

KCEK 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	11	0.15%	0.15%
-0.075	245	3.44%	3.30%
-0.05	963	16.40%	12.96%
-0.025	2514	50.22%	33.82%
0	2528	84.23%	34.01%
0.025	1008	97.79%	13.56%
0.05	164	100.00%	2.21%
0.075	0	100.00%	0.00%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	7433		

KCEK 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	8	0.05%	0.05%
-0.1	147	0.98%	0.93%
-0.075	499	4.14%	3.16%
-0.05	1838	15.77%	11.63%
-0.025	4378	43.48%	27.71%
0	5343	77.29%	33.81%
0.025	2580	93.61%	16.33%
0.05	749	98.35%	4.74%
0.075	158	99.35%	1.00%
0.1	31	99.55%	0.20%
0.125	8	99.60%	0.05%
0.15	4	99.63%	0.03%
0.175	2	99.64%	0.01%
0.2	0	99.64%	0.00%
Diğer	57	100.00%	0.36%
Toplam	15802		

KCEK 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	6	0.13%	0.13%
-0.075	153	3.48%	3.35%
-0.05	528	15.04%	11.56%
-0.025	1200	41.32%	26.28%
0	1545	75.15%	33.83%
0.025	846	93.67%	18.52%
0.05	218	98.45%	4.77%
0.075	32	99.15%	0.70%
0.1	5	99.26%	0.11%
0.125	8	99.43%	0.18%
0.15	6	99.56%	0.13%
0.175	4	99.65%	0.09%
0.2	4	99.74%	0.09%
Diğer	12	100.00%	0.26%
Toplam	4567		

A-4 PALA Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)

PALA 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	1	0.01%	0.01%
-0.175	1	0.02%	0.01%
-0.15	3	0.06%	0.04%
-0.125	0	0.06%	0.00%
-0.1	1	0.07%	0.01%
-0.075	7	0.16%	0.09%
-0.05	10	0.28%	0.12%
-0.025	38	0.75%	0.47%
0	154	2.65%	1.90%
0.025	3051	40.23%	37.58%
0.05	4079	90.47%	50.24%
0.075	733	99.50%	9.03%
0.1	21	99.75%	0.26%
0.125	3	99.79%	0.04%
0.15	4	99.84%	0.05%
0.175	1	99.85%	0.01%
0.2	1	99.86%	0.01%
Diğer	11	100.00%	0.14%
Toplam	8119		

PALA 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	2	0.01%	0.01%
-0.175	1	0.02%	0.01%
-0.15	1	0.03%	0.01%
-0.125	0	0.03%	0.00%
-0.1	0	0.03%	0.00%
-0.075	55	0.40%	0.37%
-0.05	60	0.80%	0.40%
-0.025	13	0.88%	0.09%
0	682	5.45%	4.57%
0.025	6491	48.94%	43.49%
0.05	6725	94.00%	45.06%
0.075	814	99.46%	5.45%
0.1	27	99.64%	0.18%
0.125	3	99.66%	0.02%
0.15	2	99.67%	0.01%
0.175	2	99.69%	0.01%
0.2	0	99.69%	0.00%
Diğer	47	100.00%	0.31%
Toplam	14925		

PALA 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	3	0.08%	0.08%
-0.1	1	0.11%	0.03%
-0.075	0	0.11%	0.00%
-0.05	0	0.11%	0.00%
-0.025	5	0.24%	0.13%
0	69	2.05%	1.81%
0.025	1628	44.84%	42.79%
0.05	1903	94.85%	50.01%
0.075	191	99.87%	5.02%
0.1	5	100.00%	0.13%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	3805		

PALA 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	1	0.01%	0.01%
-0.1	0	0.01%	0.00%
-0.075	6	0.09%	0.07%
-0.05	6	0.16%	0.07%
-0.025	51	0.79%	0.63%
0	2179	27.63%	26.84%
0.025	5417	94.35%	66.72%
0.05	442	99.79%	5.44%
0.075	14	99.96%	0.17%
0.1	0	99.96%	0.00%
0.125	0	99.96%	0.00%
0.15	1	99.98%	0.01%
0.175	2	100.00%	0.02%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	8119		

PALA 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	1	0.01%	0.01%
-0.15	3	0.03%	0.02%
-0.125	1	0.03%	0.01%
-0.1	0	0.03%	0.00%
-0.075	13	0.12%	0.09%
-0.05	5	0.15%	0.03%
-0.025	73	0.64%	0.49%
0	4047	27.76%	27.12%
0.025	9876	93.93%	66.17%
0.05	906	100.00%	6.07%
0.075	0	100.00%	0.00%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	14925		

PALA 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	5	0.13%	0.13%
-0.05	1	0.16%	0.03%
-0.025	8	0.37%	0.21%
0	1044	27.81%	27.44%
0.025	2527	94.22%	66.41%
0.05	216	99.89%	5.68%
0.075	4	100.00%	0.11%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	3805		

PALA 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	8	0.10%	0.10%
-0.175	1	0.11%	0.01%
-0.15	11	0.25%	0.14%
-0.125	19	0.48%	0.23%
-0.1	59	1.21%	0.73%
-0.075	387	5.97%	4.77%
-0.05	913	17.22%	11.25%
-0.025	1747	38.74%	21.52%
0	2238	66.30%	27.56%
0.025	1442	84.06%	17.76%
0.05	766	93.50%	9.43%
0.075	295	97.13%	3.63%
0.1	93	98.28%	1.15%
0.125	45	98.83%	0.55%
0.15	22	99.10%	0.27%
0.175	13	99.26%	0.16%
0.2	7	99.35%	0.09%
Diğer	53	100.00%	0.65%
Toplam	8119		

PALA 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	2	0.01%	0.01%
-0.125	51	0.36%	0.34%
-0.1	160	1.43%	1.07%
-0.075	418	4.23%	2.80%
-0.05	1039	11.19%	6.96%
-0.025	2325	26.77%	15.58%
0	3905	52.93%	26.16%
0.025	3964	79.49%	26.56%
0.05	2159	93.96%	14.47%
0.075	681	98.52%	4.56%
0.1	140	99.46%	0.94%
0.125	51	99.80%	0.34%
0.15	11	99.87%	0.07%
0.175	5	99.91%	0.03%
0.2	2	99.92%	0.01%
Diğer	12	100.00%	0.08%
Toplam	14925		

PALA 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	5	0.13%	0.13%
-0.175	88	2.44%	2.31%
-0.15	249	8.99%	6.54%
-0.125	674	26.70%	17.71%
-0.1	982	52.51%	25.81%
-0.075	1173	83.34%	30.83%
-0.05	456	95.32%	11.98%
-0.025	107	98.13%	2.81%
0	36	99.08%	0.95%
0.025	14	99.45%	0.37%
0.05	11	99.74%	0.29%
0.075	5	99.87%	0.13%
0.1	1	99.89%	0.03%
0.125	0	99.89%	0.00%
0.15	1	99.92%	0.03%
0.175	0	99.92%	0.00%
0.2	0	99.92%	0.00%
Diğer	3	100.00%	0.08%
Toplam	3805		

A-5 SİLE Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)

SİLE 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	1	0.01%	0.01%
-0.1	19	0.25%	0.23%
-0.075	46	0.81%	0.56%
-0.05	62	1.57%	0.76%
-0.025	182	3.80%	2.23%
0	1152	17.93%	14.13%
0.025	5024	79.54%	61.61%
0.05	1443	97.24%	17.70%
0.075	167	99.29%	2.05%
0.1	44	99.83%	0.54%
0.125	11	99.96%	0.13%
0.15	3	100.00%	0.04%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	8154		

SİLE 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	1	0.01%	0.01%
-0.075	1	0.01%	0.01%
-0.05	6	0.05%	0.04%
-0.025	145	0.99%	0.94%
0	2727	18.71%	17.72%
0.025	9878	82.89%	64.18%
0.05	2314	97.93%	15.03%
0.075	258	99.60%	1.68%
0.1	23	99.75%	0.15%
0.125	8	99.81%	0.05%
0.15	2	99.82%	0.01%
0.175	5	99.85%	0.03%
0.2	6	99.89%	0.04%
Diğer	17	100.00%	0.11%
Toplam	15391		

SİLE 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	0	0.00%	0.00%
0	809	17.56%	17.56%
0.025	3252	88.15%	70.59%
0.05	511	99.24%	11.09%
0.075	30	99.89%	0.65%
0.1	1	99.91%	0.02%
0.125	3	99.98%	0.07%
0.15	1	100.00%	0.02%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	4607		

SİLE 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	2	0.02%	0.02%
-0.05	5	0.09%	0.06%
-0.025	71	0.96%	0.87%
0	1840	23.52%	22.57%
0.025	5523	91.26%	67.73%
0.05	628	98.96%	7.70%
0.075	79	99.93%	0.97%
0.1	6	100.00%	0.07%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	8154		

SİLE 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	52	0.34%	0.34%
0	3603	23.75%	23.41%
0.025	10961	94.96%	71.22%
0.05	758	99.89%	4.92%
0.075	17	100.00%	0.11%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	15391		

SİLE 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	5	0.11%	0.11%
0	1193	26.00%	25.90%
0.025	3228	96.07%	70.07%
0.05	171	99.78%	3.71%
0.075	3	99.85%	0.07%
0.1	0	99.85%	0.00%
0.125	6	99.98%	0.13%
0.15	0	99.98%	0.00%
0.175	0	99.98%	0.00%
0.2	0	99.98%	0.00%
Diğer	1	100.00%	0.02%
Toplam	4607		

SİLE 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	5	0.06%	0.06%
-0.175	35	0.49%	0.43%
-0.15	37	0.94%	0.45%
-0.125	72	1.83%	0.88%
-0.1	197	4.24%	2.42%
-0.075	556	11.06%	6.82%
-0.05	1411	28.37%	17.30%
-0.025	2297	56.54%	28.17%
0	2055	81.74%	25.20%
0.025	707	90.41%	8.67%
0.05	224	93.16%	2.75%
0.075	122	94.65%	1.50%
0.1	87	95.72%	1.07%
0.125	45	96.27%	0.55%
0.15	43	96.80%	0.53%
0.175	47	97.38%	0.58%
0.2	47	97.95%	0.58%
Diğer	167	100.00%	2.05%
Toplam	8154		

SİLE 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	66	0.43%	0.43%
-0.125	127	1.25%	0.83%
-0.1	376	3.70%	2.44%
-0.075	1202	11.51%	7.81%
-0.05	3087	31.56%	20.06%
-0.025	4997	64.03%	32.47%
0	3760	88.46%	24.43%
0.025	1090	95.54%	7.08%
0.05	342	97.76%	2.22%
0.075	98	98.40%	0.64%
0.1	68	98.84%	0.44%
0.125	39	99.10%	0.25%
0.15	46	99.40%	0.30%
0.175	33	99.61%	0.21%
0.2	15	99.71%	0.10%
Diğer	45	100.00%	0.29%
Toplam	15391		

SİLE 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	17	0.37%	0.37%
-0.125	70	1.89%	1.52%
-0.1	136	4.84%	2.95%
-0.075	267	10.64%	5.80%
-0.05	710	26.05%	15.41%
-0.025	1221	52.55%	26.50%
0	1299	80.75%	28.20%
0.025	645	94.75%	14.00%
0.05	176	98.57%	3.82%
0.075	66	100.00%	1.43%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	4607		

A-6 SLVR Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)

SLVR 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	37	0.42%	0.42%
-0.175	3	0.45%	0.03%
-0.15	7	0.53%	0.08%
-0.125	12	0.66%	0.13%
-0.1	149	2.33%	1.67%
-0.075	99	3.44%	1.11%
-0.05	203	5.72%	2.28%
-0.025	1431	21.77%	16.05%
0	4557	72.90%	51.12%
0.025	1801	93.10%	20.20%
0.05	196	95.30%	2.20%
0.075	92	96.33%	1.03%
0.1	205	98.63%	2.30%
0.125	115	99.92%	1.29%
0.15	5	99.98%	0.06%
0.175	1	99.99%	0.01%
0.2	1	100.00%	0.01%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 8914

SLVR 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	12	0.07%	0.07%
-0.175	2	0.09%	0.01%
-0.15	4	0.11%	0.02%
-0.125	189	1.27%	1.16%
-0.1	507	4.37%	3.10%
-0.075	383	6.72%	2.35%
-0.05	844	11.88%	5.17%
-0.025	4557	39.79%	27.90%
0	7015	82.74%	42.95%
0.025	1869	94.18%	11.44%
0.05	494	97.21%	3.02%
0.075	280	98.92%	1.71%
0.1	7	98.97%	0.04%
0.125	4	98.99%	0.02%
0.15	11	99.06%	0.07%
0.175	83	99.57%	0.51%
0.2	71	100.00%	0.43%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 16332

SLVR 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	9	0.17%	0.17%
-0.05	15	0.45%	0.28%
-0.025	901	17.24%	16.80%
0	3226	77.39%	60.14%
0.025	788	92.08%	14.69%
0.05	42	92.86%	0.78%
0.075	0	92.86%	0.00%
0.1	0	92.86%	0.00%
0.125	0	92.86%	0.00%
0.15	80	94.35%	1.49%
0.175	220	98.45%	4.10%
0.2	83	100.00%	1.55%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 5364

SLVR 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	1	0.01%	0.01%
-0.15	0	0.01%	0.00%
-0.125	14	0.17%	0.16%
-0.1	17	0.36%	0.19%
-0.075	14	0.52%	0.16%
-0.05	236	3.16%	2.65%
-0.025	315	6.70%	3.53%
0	1561	24.21%	17.51%
0.025	5852	89.86%	65.65%
0.05	668	97.35%	7.49%
0.075	79	98.24%	0.89%
0.1	10	98.35%	0.11%
0.125	115	99.64%	1.29%
0.15	17	99.83%	0.19%
0.175	8	99.92%	0.09%
0.2	4	99.97%	0.04%
Diğer	3	100.00%	0.03%

Toplam 8914

SLVR 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	49	0.30%	0.30%
-0.175	101	0.92%	0.62%
-0.15	9	0.97%	0.06%
-0.125	20	1.10%	0.12%
-0.1	3	1.11%	0.02%
-0.075	178	2.20%	1.09%
-0.05	969	8.14%	5.93%
-0.025	491	11.14%	3.01%
0	2818	28.40%	17.25%
0.025	7960	77.14%	48.74%
0.05	1808	88.21%	11.07%
0.075	313	90.12%	1.92%
0.1	484	93.09%	2.96%
0.125	658	97.12%	4.03%
0.15	86	97.64%	0.53%
0.175	16	97.74%	0.10%
0.2	154	98.68%	0.94%
Diğer	215	100.00%	1.32%

Toplam 16332

SLVR 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	36	0.67%	0.67%
-0.125	248	5.29%	4.62%
-0.1	35	5.95%	0.65%
-0.075	29	6.49%	0.54%
-0.05	403	14.00%	7.51%
-0.025	142	16.65%	2.65%
0	664	29.03%	12.38%
0.025	2771	80.69%	51.66%
0.05	580	91.50%	10.81%
0.075	65	92.71%	1.21%
0.1	8	92.86%	0.15%
0.125	35	93.51%	0.65%
0.15	65	94.72%	1.21%
0.175	99	96.57%	1.85%
0.2	115	98.71%	2.14%
Diğer	69	100.00%	1.29%

Toplam 5364

SLVR 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	24	0.27%	0.27%
-0.125	69	1.04%	0.77%
-0.1	157	2.80%	1.76%
-0.075	646	10.05%	7.25%
-0.05	2040	32.94%	22.89%
-0.025	2186	57.46%	24.52%
0	1624	75.68%	18.22%
0.025	938	86.20%	10.52%
0.05	548	92.35%	6.15%
0.075	227	94.90%	2.55%
0.1	73	95.71%	0.82%
0.125	11	95.84%	0.12%
0.15	5	95.89%	0.06%
0.175	2	95.92%	0.02%
0.2	3	95.95%	0.03%
Diğer	361	100.00%	4.05%

Toplam 8914

SLVR 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	59	0.36%	0.36%
-0.175	23	0.50%	0.14%
-0.15	41	0.75%	0.25%
-0.125	230	2.16%	1.41%
-0.1	543	5.49%	3.32%
-0.075	1134	12.43%	6.94%
-0.05	1868	23.87%	11.44%
-0.025	2902	41.64%	17.77%
0	3194	61.19%	19.56%
0.025	2042	73.70%	12.50%
0.05	784	78.50%	4.80%
0.075	501	81.56%	3.07%
0.1	542	84.88%	3.32%
0.125	601	88.56%	3.68%
0.15	519	91.74%	3.18%
0.175	386	94.10%	2.36%
0.2	233	95.53%	1.43%
Diğer	730	100.00%	4.47%

Toplam 16332

SLVR 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	281	5.24%	5.24%
-0.175	108	7.25%	2.01%
-0.15	76	8.67%	1.42%
-0.125	44	9.49%	0.82%
-0.1	84	11.06%	1.57%
-0.075	147	13.80%	2.74%
-0.05	524	23.56%	9.77%
-0.025	1038	42.92%	19.35%
0	1033	62.17%	19.26%
0.025	933	79.57%	17.39%
0.05	754	93.62%	14.06%
0.075	272	98.70%	5.07%
0.1	43	99.50%	0.80%
0.125	2	99.53%	0.04%
0.15	3	99.59%	0.06%
0.175	8	99.74%	0.15%
0.2	1	99.76%	0.02%
Diğer	13	100.00%	0.24%

Toplam 5364

A-7 TERK Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)

TERK 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	1	0.01%	0.01%
-0.125	1	0.02%	0.01%
-0.1	1	0.03%	0.01%
-0.075	5	0.08%	0.05%
-0.05	25	0.35%	0.26%
-0.025	850	9.35%	9.00%
0	6411	77.27%	67.91%
0.025	2040	98.88%	21.61%
0.05	98	99.92%	1.04%
0.075	5	99.97%	0.05%
0.1	3	100.00%	0.03%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	9440		

TERK 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	5	0.03%	0.03%
-0.1	11	0.10%	0.07%
-0.075	7	0.14%	0.04%
-0.05	29	0.31%	0.17%
-0.025	1731	10.70%	10.39%
0	11587	80.22%	69.52%
0.025	3142	99.08%	18.85%
0.05	122	99.81%	0.73%
0.075	28	99.98%	0.17%
0.1	0	99.98%	0.00%
0.125	2	99.99%	0.01%
0.15	0	99.99%	0.00%
0.175	1	99.99%	0.01%
0.2	0	99.99%	0.00%
Diğer	1	100.00%	0.01%
Toplam	16666		

TERK 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	579	10.59%	10.59%
0	3856	81.14%	70.55%
0.025	958	98.66%	17.53%
0.05	72	99.98%	1.32%
0.075	1	100.00%	0.02%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	5466		

TERK 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	2	0.02%	0.02%
-0.075	2	0.04%	0.02%
-0.05	4	0.08%	0.04%
-0.025	194	2.14%	2.06%
0	5154	56.74%	54.60%
0.025	4028	99.41%	42.67%
0.05	55	99.99%	0.58%
0.075	1	100.00%	0.01%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	9440		

TERK 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	1	0.01%	0.01%
-0.075	0	0.01%	0.00%
-0.05	5	0.04%	0.03%
-0.025	183	1.13%	1.10%
0	8838	54.16%	53.03%
0.025	7523	99.30%	45.14%
0.05	107	99.95%	0.64%
0.075	2	99.96%	0.01%
0.1	4	99.98%	0.02%
0.125	2	99.99%	0.01%
0.15	1	100.00%	0.01%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	16666		

TERK 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	3	0.05%	0.05%
-0.05	5	0.15%	0.09%
-0.025	156	3.00%	2.85%
0	3369	64.64%	61.64%
0.025	1900	99.40%	34.76%
0.05	33	100.00%	0.60%
0.075	0	100.00%	0.00%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	5466		

TERK 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	3	0.03%	0.03%
-0.15	5	0.08%	0.05%
-0.125	22	0.32%	0.23%
-0.1	124	1.63%	1.31%
-0.075	728	9.34%	7.71%
-0.05	2022	30.76%	21.42%
-0.025	3113	63.74%	32.98%
0	2343	88.56%	24.82%
0.025	828	97.33%	8.77%
0.05	217	99.63%	2.30%
0.075	28	99.93%	0.30%
0.1	3	99.96%	0.03%
0.125	0	99.96%	0.00%
0.15	2	99.98%	0.02%
0.175	2	100.00%	0.02%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%
Toplam	9440		

TERK 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	7	0.04%	0.04%
-0.175	19	0.16%	0.11%
-0.15	33	0.35%	0.20%
-0.125	65	0.74%	0.39%
-0.1	299	2.54%	1.79%
-0.075	1402	10.95%	8.41%
-0.05	4250	36.45%	25.50%
-0.025	6057	72.79%	36.34%
0	3525	93.95%	21.15%
0.025	811	98.81%	4.87%
0.05	165	99.80%	0.99%
0.075	23	99.94%	0.14%
0.1	1	99.95%	0.01%
0.125	0	99.95%	0.00%
0.15	1	99.95%	0.01%
0.175	2	99.96%	0.01%
0.2	0	99.96%	0.00%
Diğer	6	100.00%	0.04%
Toplam	16666		

TERK 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	39	0.71%	0.71%
-0.125	66	1.92%	1.21%
-0.1	146	4.59%	2.67%
-0.075	406	12.02%	7.43%
-0.05	1259	35.05%	23.03%
-0.025	1953	70.78%	35.73%
0	1222	93.14%	22.36%
0.025	309	98.79%	5.65%
0.05	43	99.58%	0.79%
0.075	15	99.85%	0.27%
0.1	4	99.93%	0.07%
0.125	1	99.95%	0.02%
0.15	1	99.96%	0.02%
0.175	1	99.98%	0.02%
0.2	0	99.98%	0.00%
Diğer	1	100.00%	0.02%
Toplam	5466		

A-8 TUBİ Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)

TUBİ 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	142	1.65%	1.65%
-0.05	521	7.69%	6.04%
-0.025	1808	28.65%	20.96%
0	4878	85.20%	56.55%
0.025	1238	99.55%	14.35%
0.05	39	100.00%	0.45%
0.075	0	100.00%	0.00%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 8626

TUBİ 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	3	0.02%	0.02%
-0.1	126	0.82%	0.80%
-0.075	329	2.91%	2.09%
-0.05	1205	10.57%	7.66%
-0.025	5294	44.23%	33.66%
0	7211	90.07%	45.84%
0.025	1456	99.33%	9.26%
0.05	68	99.76%	0.43%
0.075	15	99.85%	0.10%
0.1	22	99.99%	0.14%
0.125	1	100.00%	0.01%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 15730

TUBİ 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	1	0.02%	0.02%
-0.05	38	0.84%	0.81%
-0.025	1266	27.95%	27.12%
0	2833	88.63%	60.68%
0.025	500	99.34%	10.71%
0.05	23	99.83%	0.49%
0.075	7	99.98%	0.15%
0.1	1	100.00%	0.02%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 4669

TUBİ 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	554	6.42%	6.42%
0	4848	62.62%	56.20%
0.025	2671	93.59%	30.96%
0.05	385	98.05%	4.46%
0.075	161	99.92%	1.87%
0.1	7	100.00%	0.08%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 8626

TUBİ 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	6	0.04%	0.04%
-0.1	198	1.30%	1.26%
-0.075	353	3.54%	2.24%
-0.05	50	3.86%	0.32%
-0.025	527	7.21%	3.35%
0	7942	57.70%	50.49%
0.025	5653	93.64%	35.94%
0.05	112	94.35%	0.71%
0.075	207	95.66%	1.32%
0.1	521	98.98%	3.31%
0.125	161	100.00%	1.02%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 15730

TUBİ 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	17	0.36%	0.36%
-0.025	299	6.77%	6.40%
0	2994	70.89%	64.13%
0.025	1306	98.86%	27.97%
0.05	38	99.68%	0.81%
0.075	10	99.89%	0.21%
0.1	5	100.00%	0.11%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 4669

TUBİ 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	81	0.94%	0.94%
-0.075	1705	20.70%	19.77%
-0.05	2826	53.47%	32.76%
-0.025	1863	75.06%	21.60%
0	901	85.51%	10.45%
0.025	504	91.35%	5.84%
0.05	281	94.61%	3.26%
0.075	183	96.73%	2.12%
0.1	102	97.91%	1.18%
0.125	71	98.74%	0.82%
0.15	84	99.71%	0.97%
0.175	25	100.00%	0.29%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 8626

TUBİ 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	79	0.50%	0.50%
-0.1	444	3.32%	2.82%
-0.075	1357	11.95%	8.63%
-0.05	3345	33.22%	21.27%
-0.025	4227	60.09%	26.87%
0	2950	78.84%	18.75%
0.025	1628	89.19%	10.35%
0.05	787	94.20%	5.00%
0.075	428	96.92%	2.72%
0.1	139	97.80%	0.88%
0.125	146	98.73%	0.93%
0.15	145	99.65%	0.92%
0.175	32	99.85%	0.20%
0.2	7	99.90%	0.04%
Diğer	16	100.00%	0.10%

Toplam 15730

TUBİ 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	5	0.11%	0.11%
-0.1	103	2.31%	2.21%
-0.075	284	8.40%	6.08%
-0.05	605	21.35%	12.96%
-0.025	1266	48.47%	27.12%
0	1365	77.70%	29.24%
0.025	701	92.72%	15.01%
0.05	268	98.46%	5.74%
0.075	56	99.66%	1.20%
0.1	8	99.83%	0.17%
0.125	6	99.96%	0.13%
0.15	2	100.00%	0.04%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 4669

A-9 TUZL Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)

TUZL 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	1	0.01%	0.01%
-0.125	0	0.01%	0.00%
-0.1	1	0.02%	0.01%
-0.075	3	0.05%	0.03%
-0.05	12	0.18%	0.13%
-0.025	37	0.58%	0.40%
0	336	4.22%	3.63%
0.025	4256	50.23%	46.01%
0.05	4205	95.69%	45.46%
0.075	377	99.76%	4.08%
0.1	15	99.92%	0.16%
0.125	6	99.99%	0.06%
0.15	1	100.00%	0.01%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 9250

TUZL 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	4	0.03%	0.03%
-0.15	17	0.13%	0.11%
-0.125	80	0.64%	0.51%
-0.1	150	1.60%	0.96%
-0.075	170	2.69%	1.09%
-0.05	154	3.67%	0.98%
-0.025	147	4.61%	0.94%
0	634	8.66%	4.05%
0.025	7715	57.91%	49.25%
0.05	5783	94.82%	36.92%
0.075	741	99.55%	4.73%
0.1	64	99.96%	0.41%
0.125	6	100.00%	0.04%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 15665

TUZL 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	17	0.31%	0.31%
-0.075	6	0.42%	0.11%
-0.05	1	0.44%	0.02%
-0.025	0	0.44%	0.00%
0	162	3.42%	2.98%
0.025	3395	65.94%	62.51%
0.05	1670	96.69%	30.75%
0.075	177	99.94%	3.26%
0.1	2	99.98%	0.04%
0.125	1	100.00%	0.02%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 5431

TUZL 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	0	0.00%	0.00%
-0.025	63	0.68%	0.68%
0	2654	29.37%	28.69%
0.025	6329	97.79%	68.42%
0.05	195	99.90%	2.11%
0.075	3	99.94%	0.03%
0.1	1	99.95%	0.01%
0.125	1	99.96%	0.01%
0.15	0	99.96%	0.00%
0.175	0	99.96%	0.00%
0.2	2	99.98%	0.02%
Diğer	2	100.00%	0.02%

Toplam 9250

TUZL 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	76	0.49%	0.49%
-0.1	366	2.82%	2.34%
-0.075	21	2.96%	0.13%
-0.05	35	3.18%	0.22%
-0.025	226	4.62%	1.44%
0	5178	37.68%	33.05%
0.025	9152	96.10%	58.42%
0.05	591	99.87%	3.77%
0.075	13	99.96%	0.08%
0.1	6	99.99%	0.04%
0.125	1	100.00%	0.01%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 15665

TUZL 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	10	0.18%	0.18%
-0.05	1	0.20%	0.02%
-0.025	45	1.03%	0.83%
0	2031	38.43%	37.40%
0.025	3214	97.61%	59.18%
0.05	129	99.98%	2.38%
0.075	1	100.00%	0.02%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 5431

TUZL 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	36	0.39%	0.39%
-0.125	44	0.86%	0.48%
-0.1	54	1.45%	0.58%
-0.075	263	4.29%	2.84%
-0.05	1066	15.82%	11.52%
-0.025	2270	40.36%	24.54%
0	2267	64.86%	24.51%
0.025	1896	85.36%	20.50%
0.05	958	95.72%	10.36%
0.075	333	99.32%	3.60%
0.1	49	99.85%	0.53%
0.125	8	99.94%	0.09%
0.15	0	99.94%	0.00%
0.175	1	99.95%	0.01%
0.2	1	99.96%	0.01%
Diğer	4	100.00%	0.04%

Toplam 9250

TUZL 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	84	0.54%	0.54%
-0.175	25	0.70%	0.16%
-0.15	42	0.96%	0.27%
-0.125	76	1.45%	0.49%
-0.1	150	2.41%	0.96%
-0.075	441	5.22%	2.82%
-0.05	1426	14.32%	9.10%
-0.025	3482	36.55%	22.23%
0	4952	68.16%	31.61%
0.025	2957	87.04%	18.88%
0.05	1215	94.80%	7.76%
0.075	347	97.01%	2.22%
0.1	176	98.14%	1.12%
0.125	161	99.16%	1.03%
0.15	69	99.60%	0.44%
0.175	33	99.81%	0.21%
0.2	21	99.95%	0.13%
Diğer	8	100.00%	0.05%

Toplam 15665

TUZL 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	12	0.22%	0.22%
-0.125	14	0.48%	0.26%
-0.1	24	0.92%	0.44%
-0.075	88	2.54%	1.62%
-0.05	431	10.48%	7.94%
-0.025	969	28.32%	17.84%
0	1642	58.55%	30.23%
0.025	1368	83.74%	25.19%
0.05	593	94.66%	10.92%
0.075	223	98.77%	4.11%
0.1	64	99.94%	1.18%
0.125	2	99.98%	0.04%
0.15	0	99.98%	0.00%
0.175	0	99.98%	0.00%
0.2	0	99.98%	0.00%
Diğer	1	100.00%	0.02%

Toplam 5431

A-10 YALI Noktasının 3 günlük kümülatif değerleri (ΔN , ΔE , ΔN)

YALI 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	2	0.02%	0.02%
-0.125	1	0.03%	0.01%
-0.1	3	0.07%	0.03%
-0.075	6	0.13%	0.07%
-0.05	53	0.72%	0.59%
-0.025	890	10.55%	9.83%
0	5734	73.91%	63.36%
0.025	2131	97.46%	23.55%
0.05	167	99.30%	1.85%
0.075	35	99.69%	0.39%
0.1	17	99.88%	0.19%
0.125	10	99.99%	0.11%
0.15	1	100.00%	0.01%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 9050

YALI 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	2	0.01%	0.01%
-0.05	54	0.33%	0.31%
-0.025	2339	13.95%	13.63%
0	11592	81.49%	67.54%
0.025	3012	99.04%	17.55%
0.05	161	99.98%	0.94%
0.075	3	99.99%	0.02%
0.1	0	99.99%	0.00%
0.125	1	100.00%	0.01%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 17164

YALI 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	1	0.02%	0.02%
-0.05	14	0.28%	0.26%
-0.025	911	17.16%	16.89%
0	3771	87.06%	69.90%
0.025	582	97.85%	10.79%
0.05	24	98.29%	0.44%
0.075	5	98.39%	0.09%
0.1	52	99.35%	0.96%
0.125	35	100.00%	0.65%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 5395

YALI 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	2	0.02%	0.02%
-0.075	2	0.04%	0.02%
-0.05	5	0.10%	0.06%
-0.025	10	0.21%	0.11%
0	1310	14.69%	14.48%
0.025	7103	93.17%	78.49%
0.05	586	99.65%	6.48%
0.075	26	99.93%	0.29%
0.1	6	100.00%	0.07%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 9050

YALI 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	0	0.00%	0.00%
-0.075	0	0.00%	0.00%
-0.05	1	0.01%	0.01%
-0.025	20	0.12%	0.12%
0	1595	9.42%	9.29%
0.025	13483	87.97%	78.55%
0.05	2051	99.92%	11.95%
0.075	14	100.00%	0.08%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 17164

YALI 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	89	1.65%	1.65%
-0.125	2	1.69%	0.04%
-0.1	0	1.69%	0.00%
-0.075	1	1.71%	0.02%
-0.05	0	1.71%	0.00%
-0.025	4	1.78%	0.07%
0	589	12.70%	10.92%
0.025	4135	89.34%	76.65%
0.05	570	99.91%	10.57%
0.075	5	100.00%	0.09%
0.1	0	100.00%	0.00%
0.125	0	100.00%	0.00%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 5395

YALI 1.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	13	0.14%	0.14%
-0.075	203	2.39%	2.24%
-0.05	900	12.33%	9.94%
-0.025	2290	37.64%	25.30%
0	2846	69.08%	31.45%
0.025	1668	87.51%	18.43%
0.05	670	94.92%	7.40%
0.075	247	97.65%	2.73%
0.1	119	98.96%	1.31%
0.125	55	99.57%	0.61%
0.15	17	99.76%	0.19%
0.175	12	99.89%	0.13%
0.2	3	99.92%	0.03%
Diğer	7	100.00%	0.08%

Toplam 9050

YALI 2.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde %
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	9	0.05%	0.05%
-0.125	45	0.31%	0.26%
-0.1	142	1.14%	0.83%
-0.075	828	5.97%	4.82%
-0.05	2881	22.75%	16.79%
-0.025	5157	52.80%	30.05%
0	5031	82.11%	29.31%
0.025	2225	95.07%	12.96%
0.05	582	98.46%	3.39%
0.075	203	99.64%	1.18%
0.1	57	99.98%	0.33%
0.125	4	100.00%	0.02%
0.15	0	100.00%	0.00%
0.175	0	100.00%	0.00%
0.2	0	100.00%	0.00%
Diğer	0	100.00%	0.00%

Toplam 17164

YALI 3.GÜN			
Aralık	Frekans	Kümülatif %	Yüzde%
-0.2	0	0.00%	0.00%
-0.175	0	0.00%	0.00%
-0.15	0	0.00%	0.00%
-0.125	0	0.00%	0.00%
-0.1	5	0.09%	0.09%
-0.075	52	1.06%	0.96%
-0.05	192	4.62%	3.56%
-0.025	924	21.74%	17.13%
0	1842	55.89%	34.14%
0.025	1606	85.65%	29.77%
0.05	539	95.64%	9.99%
0.075	113	97.74%	2.09%
0.1	19	98.09%	0.35%
0.125	11	98.29%	0.20%
0.15	25	98.76%	0.46%
0.175	36	99.43%	0.67%
0.2	18	99.76%	0.33%
Diğer	13	100.00%	0.24%

Toplam 5395

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Mahmut Oğuz SELBESOĞLU
Doğum Tarihi ve Yeri : 12.10.1984 / İstanbul
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : oguzselbesoglu@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Harita Müh.	YTÜ	2008-Devam ediyor
Lisans	Harita Müh.	YTÜ	2008
Lise	Fen	Beşiktaş Lisesi	2003

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	Firma/Kurum	Görevi
2011	YTÜ	Arş.Gör.
2010	Paksoy Teknik Hizmetler Ltd. Şti.	Ölçüm aletleri eğitmeni
2008	Bimtaş	Lazer Tarayıcı Ekibi (stajyer)
2007	Gama-Nurol Adi Ortaklığı Marmaray BC-1	Stajyer
2006	Gama-Nurol Adi Ortaklığı Marmaray BC-1	Stajyer

YAYINLARI

Bildiri

1. Meltem Vatan, M. Oğuz Selbesoğlu, Bülent Bayram, "**The use of 3D laser scanning technology in preservation of historical structures**", 13th Scientific-Technical Conference, REMO 2009, Journal of The Association of Monument Conservations, ISSN: 0860-2395 p.659-669, Wroclaw, Poland, 2-4 December, 2009.

ÖDÜLLERİ

Yıldız Teknik Üniversitesi Harita Mühendisliği Bölümü 2007-2008 Eğitim Öğretim Yılı Bölüm 2.si.